

Vlaams
Parlement

stuk **1328** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 26 oktober 2011 (2011-2012)

Beleidsbrief

Leefmilieu en Natuur

Beleidsprioriteiten 2011-2012

ingediend door mevrouw Joke Schauvliege,
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

INHOUD

1. Inleiding.....	4
2. Beleidsvisie.....	5
2.1 Klimaat	5
2.2 Lucht.....	5
2.3 Water.....	8
2.4 Bodem.....	9
2.5 Biodiversiteit	10
2.6 Lokale leefkwaliteit – hinder	11
2.7 Milieuverantwoorde productie en consumptie.....	12
2.8 Slagkrachtige overheid	13
2.9 Milieugedrag en -besef	14
3. Themabeleid.....	15
3.1 Klimaatbeleid	15
3.2 Luchtbeleid	17
3.3 Integraal waterbeleid	20
3.4 Afvalstoffen- en materialenbeleid	25
3.5 Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen	28
3.5.1 Bodemverontreiniging.....	28
3.5.2 Bodemaantasting	30
3.5.3 Natuurlijke rijkdommen.....	31
3.6 Biodiversiteitsbeleid.....	33
3.7 Beleid lokale leefkwaliteit	39
3.7.1 Hinder.....	39
3.7.2 Milieu en Gezondheid.....	40
3.7.3 Groen stedengewest.....	41
3.8 Mestbeleid	41
3.9 Beleid Open Ruimte.....	43
4. Slagkrachtige overheid	46
4.1 Slagkrachtige werking van het overheidsapparaat	46
4.2 Beleidsvoorbereiding en -evaluatie.....	46
4.3 Beleidsonderbouwing	47
4.4 Beleidsuitvoering	49
4.4.1 Milieuhandhaving, milieuschade- en crisisbeheer	49
4.4.2 Erkenningen.....	50

4.4.3 Optimalisering milieuregelgeving en -procedures	50
4.4.4 Open en innovatieve overheid.....	51
4.5 Efficiënte overheid.....	52
4.6 Partnerschappen doelmatiger maken.....	53
4.7 Het Vlaams beleid staat open tegenover de wereld.....	55
5. Bijlage: Resoluties van het Vlaams Parlement	56
6. Bijlage: Aanbevelingen van het Rekenhof	60
7. Bijlage: Regelgevingsagenda	66
8. Bijlage: Lijst met afkortingen	79

1 Inleiding

Mijn beleidsbrief is opgebouwd als een systematische opvolging van de operationele doelstellingen uit de beleidsnota. Ook de nummering daaruit werd overgenomen. Telkens wordt ook expliciet – in afzonderlijke kaders – de link gelegd met het Pact 2020 en de bijhorende ViA-projecten en de projecten uit het MINA-plan 4, die daarop aansluiten.

Het geheel wordt voorafgegaan door een hoofdstuk Beleidsvisie dat zich concentreert op de beleidseffecten. Waar mogelijk wordt informatie gegeven over trends en doelbereik van een aantal doelstellingen uit mijn beleidsnota en de detaillering ervan in het Milieubeleidsplan 2011-2015. Een overzicht hiervan is ook terug te vinden in het Milieujaarprogramma 2012, dat deel uitmaakt van de begroting.

De opdeling van de begrotingsprogramma's in begrotingsartikelen volgens de nieuwe begrotingsstructuur werd afgestemd met de hoofdstukken 3 en 4 van de beleidsbrief. In de memorie van toelichting bij de begroting 2012 wordt dit verder verduidelijkt.

2 Beleidsvisie

In dit onderdeel wordt nader ingegaan op de kwantitatieve doelstellingen. Aan de hand van een selectie van indicatoren wordt de huidige stand van zaken gegeven (zie 'status' in tabel). Waar mogelijk wordt in de tekst ook de mate van doelbereik ten aanzien van de doelstellingen uit het lopende MINA-plan 4 aangegeven. De overige strategische doelstellingen worden opgevolgd via de voortgang bij de bijhorende operationele doelstellingen. Het geheel wordt per thema geclusterd rond een aantal beleidseffecten. Telkens wordt verwezen naar het bijhorende onderdeel uit de beleidsvisie of strategische doelstelling uit de beleidsnota. Waar van toepassing wordt ook de relatie gelegd met het PACT 2020.

Voor de indicatoren, waar een langere tijdsreeks (minstens vier jaar) beschikbaar is, werd een trend bepaald. De berekende trend wordt als onbeduidend beschouwd indien hij begrepen is tussen -1% en +1% op jaarbasis (code +/-). Zowel de positieve trend als de negatieve trend wordt verder onderverdeeld in twee klassen (++: gunstig tot zeer gunstig, +: voorzichtig positief, --: negatief tot zeer negatief, -: licht negatief). De trend is onafhankelijk van het doelbereik. Een gunstige trend garandeert dus niet noodzakelijk een hoog doelbereik en omgekeerd.

2.1 Klimaat

Beleideffect: Reductie emissie broeikasgassen

Beleidsvisie: Een klimaatpositieve samenleving

SD 1: We dringen de broeikasgasuitstoot terug

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Totale emissie broeikasgassen	-5,2% in 2008-2012 t.o.v. 1990	-7,8% in 2009 Trend: +	Ja in 2009
2	Emissie broeikasgassen niet-ETS sectoren in de periode 2013-2020 (PACT 2020)	/	47.523 kton in 2009 Trend: +/-	Nog geen doel vastgelegd

1. Om aan de Kyotodoelstelling te voldoen, verbond Vlaanderen zich tot een vermindering van de broeikasgassen (ETS + niet-ETS) met gemiddeld 5,2% in de periode 2008-2012 ten opzichte van 1990. In 2009 was de totale broeikasgasuitstoot van Vlaanderen 7,8% minder dan in 1990.
2. In het kader van het Europese Energie- en Klimaatpakket werd beslist dat de EU-27 unilateraal haar broeikasgasuitstoot tegen 2020 met 20% zal verminderen ten opzichte van 1990. Een belangrijk element hierbij heeft betrekking op het invoeren van één EU-wide cap (i.p.v. nationale caps) voor het Europees emissiehandelssysteem voor bedrijven (EU ETS), die op een geharmoniseerde wijze over de betrokken bedrijven (elektriciteitscentrales, grote industriële installaties en bepaalde procesemissies) wordt verdeeld. Voor de andere sectoren, die niet onder dit handelssysteem vallen ('niet-ETS sectoren', nl. niet-ETS industrie en energie, gebouwen, transport en landbouw), zijn er wel reductiedoelstellingen per lidstaat. De Belgische reductiedoelstelling van -15% in 2020 t.o.v. 2005 dient nog vertaald te worden naar een Vlaamse doelstelling. In 2009 kwam circa 59% (of 47.523 kton CO₂-eq) van de broeikasgasuitstoot van inrichtingen die niet onder het systeem van verhandelbare emissierechten vallen (in overeenstemming met het toepassingsgebied 2008-2012).

2.2 Lucht

Beleideffect: Gezondheidsimpact a.g.v. luchtverontreiniging verminderen

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	% Vlaamse bevolking meer dan 35 dagen blootgesteld aan daggemiddelde PM10-concentraties van meer dan 50 µg/m ³	0% in 2015	7% in 2010 Trend: ++	Neen in 2010
2	% van de Vlaamse bevolking blootgesteld aan overschrijding van de jaargemiddelde PM2,5-concentratie van 25 µg/m ³	0% in 2015	0% in 2010 Trend: +/-	Ja in 2010

3	% Vlaamse bevolking blootgesteld aan overschrijding van de jaargemiddelde NO ₂ -concentratie van 40 µg/m ³	0% in 2015	2% in 2010 Trend: ++	Neen in 2010
4	% Vlaamse bevolking blootgesteld aan meer dan 25 dagen met overschrijding van de EU-streefwaarde voor ozon	0% in 2015	0% in 2010 Trend: +/-	Ja in 2010

1. Sinds 1997 daalt het percentage van de Vlamingen blootgesteld aan overschrijdingen van de Europese dagnorm voor fijn stof. In 2007 was dit nog het geval voor 45% van de burgers; dit aandeel nam gevoelig af tot 7% in 2010. Ongunstige meteo-omstandigheden kunnen deze positieve trend beïnvloeden.
2. Sinds 2008 werd geen enkele Vlaming meer blootgesteld aan overschrijdingen van de jaargemiddelde PM_{2,5}-concentratie van 25 µg/m³.
3. Het percentage van de Vlaamse bevolking blootgesteld aan jaargemiddelde NO₂-concentraties boven de EU grenswaarde van 40 µg/m³ vertoont een licht dalende trend tot 2% in 2010. Alleen de bevolking in een aantal stedelijke en verkeersintensieve regio's wordt nog blootgesteld aan overschrijdingen van de actueel geldende EU-grenswaarde. In die regio's wordt bovendien een stagnatie vastgesteld in de concentraties.
4. Het percentage van de Vlaamse bevolking blootgesteld aan ozonconcentraties boven de EU-streefwaarde bedroeg 18% in 2003 (gebaseerd op de overschrijdingen in de jaren 2001, 2002 en 2003) en 15% in 2005 (gebaseerd op overschrijdingen in 2003, 2004 en 2005). Deze hoge blootstellingen waren onder meer te wijten aan de warme en droge zomer van 2003. In de periode 2007-2010 was de situatie gunstiger: volgens modelberekeningen werd geen enkele Vlaming op meer dan 25 dagen blootgesteld aan overschrijdingen van de EU-streefwaarde.

Beleidseffect: Impact op natuur t.g.v. luchtverontreiniging verminderen

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Areaal natuur met overschrijding kritische lasten verzuring	Max. 20 % in 2015	48% in 2009 Trend: ++	Neen in 2009
2	Areaal natuur met overschrijding kritische lasten vermeting	Max. 65% in 2015	76% in 2009 Trend: +	Neen in 2009

1. De oppervlakte bos, heide en grasland met overschrijding van de kritische last voor verzurende depositie nam sterk af tussen 1990 (92%) en 2009 (48%).
2. De oppervlakte bos, heide en grasland met overschrijding van de kritische last voor vermetende depositie nam in de periode 1990-2009 af van 91% tot 76%. Het areaal met overschrijding is enkel afgenomen voor grasland, voor bossen en heide blijft de overschrijding van de kritische last voor vermetende depositie 100% van het areaal bedragen.

Beleidseffect: Betere luchtkwaliteit

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 9: Vlaanderen voldoet aan zijn Europese verplichtingen inzake luchtkwaliteit

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Jaargemiddelde concentratie PM ₁₀ in de omgevingslucht (ruimtelijk gemiddelde) (PACT 2020)	-25% in 2020 t.o.v. 2007	24 µg/m ³ in 2010 Trend: +	43% in 2010
2	Jaargemiddelde concentratie PM _{2,5} in de omgevingslucht	Maximum 25 µg/m ³ in 2015	In 2010 maximum van 23 µg/m ³ Trend: ++	Ja in 2010
3	Jaargemiddelde concentratie NO ₂ in de omgevingslucht	Maximum 40 µg/ m ³ in 2015	In 2010 maximum van 41 µg/m ³ Trend: +	Neen in 2010

4	Aantal dagen waarop het hoogste 8-uurgemiddelde per dag de streefwaarde van 120 µg/m ³ O ₃ (NET60ppb-max8u) overschrijdt (3-jaarsgemiddelde waarde)	Maximaal 25 in 2015	17 in 2010 Trend: ++	Ja in 2010
5	Aantal overschrijdingen (meetposten in overschrijdingszones met bevolkingsimpact) van de jaargemiddelde norm van As, Cd, Ni en Pb in de PM10-fractie, uitgemiddeld over een kalenderjaar (As: 6 ng/m ³ ; Cd: 5 ng/m ³ ; Pb: 500 ng/m ³ ; Ni: 20 ng/m ³)	0 in 2015	8 in 2010 Trend: +/-	Neen in 2010

1. De ruimtelijk jaargemiddelde PM10-concentratie vertoont de laatste jaren een licht dalende trend en bedroeg 24 µg/m³ in 2010.
2. De jaargemiddelde PM2,5-concentratie vertoont de laatste jaren een dalende trend. In 2010 lag op alle meetplaatsen de PM2,5-concentratie onder 25 µg/m³. Een bijkomende EU-grenswaarde van 20 µg/m³ op stedelijk achtergrondniveau moet eveneens worden gehaald in 2015. Wanneer het meetnet volledig operationeel is, zal hier ook aan getoetst worden. De te behalen daling van 20 % tussen 2010 en 2020 vormt nog een grote uitdaging.
3. Zowel het ruimtelijk gemiddelde als de maximale geïnterpoleerde waarden van NO₂-concentraties kennen sinds 2005 een licht dalend verloop. In 2010 werd met een maximum van 41 µg/m³ de grenswaarde nog steeds overschreden. Deze waarde is de hoogste (geïnterpoleerde) waarde die in Vlaanderen voorkomt als ruimtelijk gemiddelde voor een oppervlakte van 4 km op 4 km en dus relevant voor blootstelling in die zone. De maximaal gemeten jaargemiddelde concentratie op een bepaalde meetplaats in Vlaanderen bedroeg 44 µg/m³ in 2010.
4. Sinds 2005 daalt de driejaarsgemiddelde waarde van het aantal dagen met overschrijding van de ozon-streefwaarde. Vanaf 2008 blijft dit driejaarsgemiddelde ook onder het vooropgestelde maximum van 25 dagen.
5. De concentratie van de zware metalen arseen, cadmium, nikkel en lood in de omgevingslucht wordt gemeten in diverse meetstations die zich hoofdzakelijk bevinden in hotspotregio's (industriële omgeving). Er komen nog steeds overschrijdingen voor van de jaargemiddelde concentratie zware metalen in de fijn stof fractie van de lucht. In 2010 waren er vier overschrijdingen voor As, twee voor Cd en twee voor Ni. In 2009 en 2010 kwamen er geen overschrijdingen voor Pb voor.

Beleids effect: Reductie emissies naar lucht

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 10: De (lokale) emissies van dioxines, zware metalen en PAK's nemen af

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Emissie NOx Transport	Max. 52,3 kton in 2015	97,8 kton in 2010 Trend: +	Neen in 2010
	Stationaire bronnen	Max. 58,1 kton in 2015	53,2 kton in 2010 Trend: ++	Ja in 2010
2	Emissie VOS Transport	Max. 3,9 kton in 2015	10,8 kton in 2010 Trend: ++	Neen in 2010
	Stationaire bronnen	Max. 64 kton in 2015	67,7 kton in 2010 Trend: ++	Neen in 2010
3	Emissie PM2,5 Transport	Max. 2,3 kton in 2015	5,8 kton in 2010 Trend: ++	Neen in 2010
	Stationaire bronnen	Max. 6,0 kton in 2015	5,8 kton in 2010 Trend: ++	Ja in 2010
4	Emissie SO ₂	Max. 49,4 kton in 2015	47,9 kton in 2010 Trend: ++	Ja in 2010

5	Emissie NH ₃	Max. 45 kton in 2015	43,7 kton in 2010 Trend: +	Ja in 2010
6	Emissie dioxines	/	42 g TEQ in 2009 Trend: +/-	Geen kwantitatief doel gesteld
7	Emissie PAK	/	202 ton in 2009 Trend: +/-	Geen kwantitatief doel gesteld
8	Emissie zware metalen	/	Zie tekst	Geen kwantitatief doel gesteld

1. De NO_x-emissies vertonen een dalende trend, zowel de niet-stationaire (-16% in 2010 t.o.v. 2000) als de stationaire (-36% in 2010 t.o.v. 2000). De laatste jaren is er evenwel opnieuw een lichte toename merkbaar bij de niet-stationaire NO_x-emissies.
2. De VOS-emissies vertonen een dalende trend. Sinds 2000 zijn de stationaire emissies met 29% gedaald en de transport-gerelateerde emissies met 66%. De daling van de transportemissie is evenwel gestopt sinds 2008.
3. Zowel stationaire als niet-stationaire PM_{2,5}-emissies zijn afgenomen t.o.v. 2000 en liggen in 2010 respectievelijk 32% en 36% lager. Tegen 2015 moeten de niet-stationaire emissies nog met 60% afnemen.
4. Tot 2000 was er een sterk dalende trend in SO₂-emissie. Nadien zwakte deze trend af, doch sinds 2008 neemt de emissie opnieuw sterk af. In 2010 bedroeg deze 47,9 kton, 59% minder dan in 2000.
5. De ammoniakemissie vertoont sinds 2000 een dalende trend die steeds meer afzwakt. De emissie bedroeg 43,7 kton in 2010. Dit is 24% lager dan in 2000.
6. De dioxine-emissie schommelt sinds 2002 rond 43 g TEQ/jaar. In 2009 is ongeveer driekwart van de emissie afkomstig van huishoudens (gebouwenverwarming en open vuren).
7. Sinds 2003 schommelt de emissie van polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) rond 200 ton per jaar. De laatste jaren is er een lichte stijging merkbaar. In 2009 is ongeveer de helft van de PAK-emissie afkomstig van het wegverkeer.
8. De emissies van alle zware metalen zijn tussen 2000 en 2009 gedaald. Tot en met 2005 is nog een lichte stijging te zien bij enkele zware metalen (Cd, Cu), maar vanaf 2006 gaat de emissie van nagenoeg alle zware metalen in dalende lijn.

2.3 Water

Beleids effect: Goede toestand watersystemen

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 18: De goede ecologische toestand van oppervlaktewater en de goede toestand van het grondwater worden bereikt binnen de voorziene termijnen

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	% oppervlaktewaterlichamen dat voldoet aan de norm voor opgeloste zuurstof	79% in 2015	65% in 2010 Trend: +/-	83% in 2010
2	% oppervlaktewaterlichamen dat voldoet aan de norm voor stikstof	27% in 2015	25% in 2010 Trend: +/-	92% in 2010
3	% meetplaatsen van het MAP-meetnet oppervlaktewater met overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg/l	Maximaal 16% in 2014	28% in 2011 Trend: ++	26% in 2011
4	% grondwaterlichamen met een goede chemische toestand	Toename in de periode 2010-2015	26% in goede toestand	Te evalueren vanaf 2012 (cijfers 2011)
5	% grondwaterlichamen met een goede kwantitatieve toestand	Toename in de periode 2010-2015	67% in goede toestand	Te evalueren vanaf 2012 (cijfers 2011)

1. In 2010 scoorden 65% van de oppervlaktewaterlichamen 'goed' tot 'zeer goed' voor de parameter zuurstof.
2. In 2009 en 2010 scoorden circa 25% van de oppervlaktewaterlichamen 'goed' tot 'zeer goed' voor de parameter stikstof.
3. In de winter van 2010-2011 voldeed 28% van de meetplaatsen niet aan de nitraatnorm van 50 mg nitraat per liter. Dat is een verbetering ten opzichte van 2009-2010 (33%), 2007-2008 (37%) en een status-quo t.o.v. 2008-2009.
4. 26% van de grondwaterlichamen heeft een 'goede' chemische toestand.
5. 67% van de grondwaterlichamen bevindt zich in 'goede' kwantitatieve toestand.

Beleids effect: Reductie emissies naar het water

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Emissie van Cd, Hg en Pb	Afname in de periode 2010-2015	Zie tekst	Te evalueren vanaf 2012 (cijfers 2011)
2	Druk door pesticiden (Seq-indicator)	Afname in de periode 2010-2015	Zie tekst	Te evalueren vanaf 2012 (cijfers 2011)

1. De belasting van het oppervlaktewater nam voor bijna alle zware metalen af in de periode 1998-2005; voor kwik met 21%, voor lood met 14%. Enkel cadmium nam toe met 2%.
2. De indicator is een maat voor de risico's voor het waterleven verbonden aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Sinds 2002 schommelt de indicatorwaarde rond 50% van de waarde van 1990.

Beleids effect: Verdere stappen inzake remediëring zetten

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 18: De goede ecologische toestand van oppervlaktewater en de goede toestand van het grondwater worden bereikt binnen de voorziene termijnen

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Zuiveringsgraad (op RWZI)	86% in 2015	80% in 2010 Trend: +	93% in 2010

1. De zuiveringsgraad (% inwoners waarvan het afvalwater via riool wordt gezuiverd in een rioolwaterzuiveringsinstallatie) is eind 2010 toegenomen tot 80%.

2.4 Bodem

Beleids effect: Bodemaantasting herstellen/voorkomen

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 33: Maximaal voorkomen en beperken van bodemverontreiniging

SD 46: Vlaanderen moet in 2020 op vlak van bodembescherming even goed scoren als andere economische topregio's

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	% gronden met potentieel bodembedreigende inrichtingen of activiteiten waarvan de sanering minstens is gestart (d.w.z. een bodemsaneringsproject is conform verklaard) (PACT 2020)	100% (2036) 40 % (2015)	32 % in 2010 Trend: ++	79% in 2010

2	Erosiebeleidsindicator voor de uitvoering van erosiebestrijdingsmaatregelen	14 % in 2014	9,6% in 2010 Trend: ++	68% in 2010
3	% erosiegevoelige landbouwgronden met een permanente bedekking of natuurlijke vegetatie	50 % in 2015	48% in 2010	96% in 2010
4	Hoeveelheid fosfaat uit dierlijk mest op landbouwgrond opgebracht	Max. 40 miljoen kg P ₂ O ₅ in 2015	44,7 miljoen kg in 2009 Trend: +	88% in 2009
5	Gewogen gemiddeld nitraatresidu	Max. 70 kg N/ha in 2015	64 kg N/ha in 2010 Trend: +	Ja in 2010

1. Eind 2010 was voor 3712 (of 32%) gronden met historische bodemverontreiniging de sanering minstens gestart.
2. De erosiebeleidsindicator, die het effect van zowel kleinschalige erosiebestrijdingswerken als het instrument beheersovereenkomsten erosiebestrijding meet, stond eind 2010 op 9,6%. Dit geeft aan dat 9,6% van de belangrijkste erosieproblemen in Vlaanderen opgelost werden.
3. Gebaseerd op de landbouwpercelenkaarten had in 2010 ca. 48% van de meest erosiegevoelige percelen een permanente bodembedekking.
4. Sinds 1997 is de hoeveelheid opgebrachte kg P₂O₅ uit dierlijke mest duidelijk gedaald van 53,5 tot 44,7 miljoen kg P₂O₅ in 2009.
5. Het gemiddeld nitraatresidu is afgenomen van 112 kg N/ha in 2004 tot 64 kg N/ha in 2010 wat dus betekent dat het doelbereik gehaald werd.

2.5 Biodiversiteit

Beleids effect: Behoud, herstel en versterking van de biologische diversiteit

Beleidsvisie: Bewaren van de biodiversiteit en de integriteit van ecosystemen

SD 54: Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan. We werken ambitieus aan het behoud, het herstel en de versterking van de biologische diversiteit. Via een gericht beleid moeten alle Vlamingen in hun directe omgeving beschikken over een basisnatuurkwaliteit.

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Algemene broedvogelindex (PACT 2020)	+10% in 2015 t.o.v. 2007-2008	Zie tekst	Neen in 2009
2	Vlinderindex (PACT 2020)	+10% in 2015 t.o.v. 2004	+18% in 2009 Trend: +/-	Ja in 2009
3	Overwinterende watervogelindex (PACT 2020)	+10% in 2015 t.o.v. 2005-2006	-19% in 2009 Trend: -	Neen in 2009
4	Aantal aanwijzingsbesluiten en S-IHD-rapporten definitief goedgekeurd	100%	0% in 2010	Neen in 2010
5	Aantal nieuwe soortenbeschermingsplannen	+10 in 2015	Zie tekst	Te evalueren vanaf 2012
6	Evolutie van de oppervlakte onder effectief natuurbeheer (PACT 2020)	60.000 ha in 2015	46.556 ha in 2010	78% in 2010
7	Totale oppervlakte VEN afgebakend	125.000 ha in 2015	88.972 ha in 2010 Trend: +/-	71% in 2010
8	Aantal gesaneerde vismigratieknelpunten van eerste prioriteit (volgens strategische prioriteitenkaart)	90% in 2015	18% in 2010	20% in 2010

1. De populatie broedvogels in landbouwgebieden kende een sterke daling tussen 1990 en 2002. De toestand lijkt zich sindsdien eerder te stabiliseren. De toestand van de broedvogels van bosgebieden ging er in de periode 1990-2009 steeds op vooruit. De populatie 'andere' broedvogels uit verschillende leefgebieden bleef nagenoeg stabiel.
2. De vlinderindex vertoont een schommelend verloop tussen 1992 en 2009. Het aantal kleine vuurvinders vertoont sterke schommelingen terwijl vooral het groot dikkopje en in mindere mate het bruin zandoogje achteruitgaan. De populatie van het oranjetipje blijft relatief stabiel en die van het Icarusblauwtje kent na een sterke achteruitgang terug een toename.
3. De aantallen overwinterende watervogels zijn tussen 1992 (tellingen winter 1991-1992) en 2003 vervijfvoudigd. Deze toename zet zich niet meer door na 2003 (eerder afname vanaf 2006).
4. Er werden nog geen S-IHD rapporten goedgekeurd. In de loop van 2011 kunnen voor de eerste 16 speciale beschermingszones de instandhoudingsdoelstellingen principieel goedgekeurd worden.
5. Eind 2010 waren 18 soortenbeschermingsplannen/soortherstelprogramma in gebruik.
6. De totale oppervlakte onder effectief natuurbeheer bedroeg in 2010 46.556 ha, een toename met circa 2.500 ha ten opzichte van 2009.
7. De totale oppervlakte VEN is sinds 2003 langzaam toegenomen en bedraagt 88.972 ha in 2010.
8. Bij opmaak van de prioriteitenkaart waren 38 knelpunten van eerste prioriteit. Hiervan zijn er ondertussen zeven opgelost.

Beleidseffect: Aanbod en toegankelijkheid van natuur en groen verhogen

SD 62: Rekening houdend met de ecologische draagkracht, worden vanuit het natuur-, bos- en groenbeleid bijkomende inspanningen geleverd om de leefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden, bossen en parken verder aan te pakken.

SD 65: In het kader van het streven naar sociaal warme steden, maakt Vlaanderen verder werk van de beschikbaarheid van nabije natuur-, bos- of groenwaarden voor elke stadsbewoner.

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Oppervlakte aandeel toegankelijke natuur- en bosgebieden met toegankelijkheidsregeling	60% in 2015	Zie tekst	Neen in 2011
2	Oppervlakte speelzones in bossen en natuurreervaten	+ 45% (+1000 ha) t.o.v. 2009	+90 ha in 2010 Trend: ++	9,1% in 2010
3	Aandeel stedelijke of kleinstedelijke gebieden met een stadsbos of stadsbosproject (PACT 2020)	40%	53% in 2011	Ja in 2011

1. In mei 2011 beschikte Vlaanderen over 25 toegankelijkheidsregelingen nieuwe stijl, goed voor 2.073 ha toegankelijk bos conform de actuele toegankelijkheidsregeling (BVR 5/12/2008).
2. Het areaal speelzones in bossen en natuurgebieden bedroeg 2453 ha op 1 april 2010, dit is een toename met 90 ha t.o.v. 2009.
3. Op dit moment zijn er 30 stadsbosprojecten gestart binnen 57 (klein)stedelijke gebieden. Dit komt neer op een aandeel van 53%. Als maat voor een gestart stadsbos wordt genomen: er is een visie ontwikkeld en de uitvoering werd gestart, dit in overleg met de partners uit het betrokken (klein)stedelijk gebied.

2.6 Lokale leefkwaliteit - hinder

Beleidseffect: Minder hinder

Beleidsvisie: een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

SD 69: Tegen 2020 verminderen we het aantal ernstig gehinderden door verkeerlawaaï met 15%

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Aantal Vlamingen ernstig gehinderd door verkeerslawaaï (PACT 2020)	-15% in 2020 t.o.v. 2010	12,9% in 2007	Te evalueren na 2012 SLO-3
2	Aantal Vlamingen (ernstig) gehinderd door geur	Max. 12% (waarvan max. 4,5% ernstig) in 2015	15,3% (waarvan 5,5% ernstig) in 2007	Te evalueren na 2012 SLO-3

1. Het Schriftelijk Leefomgevingsonderzoek (SLO) geeft aan dat 10% van de Vlamingen ernstig tot extreem gehinderd zijn door geluid (alle bronnen). Verkeer is de belangrijkste bron van geluidshinder in Vlaanderen. Uit het SLO blijkt dat in 2007 12,9% van de Vlamingen ernstig tot extreem gehinderd zijn door verkeerslawaaï. Bij de nulmeting in 2000 was dit aandeel 15%. In uitvoering van de Europese richtlijn Omgevingslawaaï worden geluidskaarten opgemaakt van de belangrijkste bronnen (wegverkeer, spoorverkeer, luchthavens). Deze kaarten bieden een nulmeting van het aantal potentieel door geluid gehinderde burgers.
2. Het aandeel geurgehinderde burgers bedroeg 15,3% in 2007 (SLO). In 2007 gaf 5,5% van de Vlamingen aan ernstig tot extreem gehinderd te zijn door geur, wat een lichte toename is t.o.v. 2003 (5,2%) maar minder dan in 2000 (7%).

2.7 Milieuverantwoorde productie en consumptie

Beleids effect: Toename van de eco-efficiëntie

Beleidsvisie: Een groenere economie

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Primaire bedrijfsafvalstoffen (exclusief bouw- en sloopafval, slib en grond) versus bruto toegevoegde waarde van de betreffende industriële sectoren (PACT 2020)	Verdere ontkoppeling in de periode 2010-2015	Relatieve ontkoppeling in 2002-2008	Te evalueren vanaf 2012 (cijfers 2011)
2	Gemiddelde ecoscore Vlaams personenwagenpark (PACT 2020)	61 in 2015	54,9 in 2009	Nee in 2009

1. Als bouw- en sloopafval buiten beschouwing wordt gelaten, is er in de periode 2002-2008 een relatieve ontkoppeling tussen de hoeveelheid primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen en het bruto regionaal product.
2. De gemiddelde ecoscore van het Vlaamse wagenpark (personenwagens, alle brandstoftypes samen) nam toe van 52 in 2007 tot 54,9 in 2009.

Beleids effect: Meer milieuverantwoord grondstoffen- en materialengebruik

Beleidsvisie: Een groene economie

SD 25: Doorgroeien van afval- naar duurzaam materialenbeheer is de basis voor een groene economie

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Aandeel afval dat als secundair materiaal wordt ingezet (PACT 2020)	Toename in de periode 2010-2015	Zie tekst	Nog geen cijfers beschikbaar
2	Aandeel ingezette alternatieven oppervlaktedelfstoffen	Toename in de periode 2010-2015	Zie tekst	Nog geen cijfers beschikbaar
3	Leidingwatergebruik	Geen toename in de periode 2010-2015	342 miljoen m ³ in 2009	Te evalueren vanaf 2012

1. Deze indicator kan nog niet worden ingevuld. Wel kan worden aangegeven dat in 2008 ca. 63% van het primair bedrijfsafval naar één of andere vorm van materiaalrecuperatie (hergebruik, gebruik als secundaire grondstof, recyclage of compostering) ging. Het aandeel huishoudelijk afval dat naar materiaalrecuperatie gaat, liep op tot 72% in 2010.
2. Nieuwe cijfers worden eind 2011 beschikbaar. Voor alle oppervlaktedelfstoffen samen is de hoeveelheid ingezette alternatieven in 2007 dubbel zo groot (68%) als de hoeveelheid ontgonnen primaire oppervlaktedelfstoffen op Vlaamse bodem (32%).
3. Het leidingwatergebruik (totaal gefactureerd) bedroeg in 2009 342 miljoen m³. Sinds 2008 daalt het lichtjes na geschommeld te hebben rond 370 miljoen m³.

Beleids effect: Milieudruk t.g.v. afvalproductie en –verwerking verminderen

Beleidsvisie: Een groene economie

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Geproduceerde huishoudelijke afvalstoffen	Blijft gelijk of vermindert t.o.v. 2000 (560 kg/inw)	525 kg/inw in 2010 Trend: +	Ja in 2010
	Primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen (exclusief bouw- en sloopafval, slib en grond)	Afname t.o.v. de periode 2005-2007	11,5 miljoen ton in 2008 Trend: +/-	Nee in 2008
2	Totale hoeveelheid niet-selectief aangeboden primair bedrijfsafval	Afname t.o.v. de periode 2005-2007	0,9 miljoen ton in 2008 Trend: ++	Ja in 2008
3	Hoeveelheid gestorte niet-brandbare bedrijfsafvalstoffen	Afname t.o.v. de periode 2007-2009	0,98 miljoen ton in 2010 Trend: +/-	Ja in 2010
	Hoeveelheid definitief verwijderd huishoudelijk afval (restafval)	Afname tot 150 kg per inwoner	150 kg/inw in 2010 Trend: +	Ja in 2010

1. De totale hoeveelheid primair geproduceerd bedrijfsafval bedroeg 21,8 miljoen ton in 2008. Ongeveer de helft van dit primair bedrijfsafval is bouw- en sloopafval, slib en grond. Zonder deze stromen lag de hoeveelheid primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen op 11,5 miljoen ton. In de periode 2000-2008 bleef deze afvalstroom nagenoeg constant. Sinds 2002 schommelt de huishoudelijke afvalproductie tussen 555 en 525 kg per inwoner. In tegenstelling tot de periode vóór 2002 is er geen toename meer en bleef de productie van huishoudelijk afval per inwoner onder het niveau van 2000.
2. De hoeveelheid niet-selectief aangeboden primair bedrijfsafval bedroeg 0,9 miljoen ton in 2008.
3. De hoeveelheid gestorte niet-brandbare bedrijfsafvalstoffen schommelt rond 1 miljoen ton in de periode 2007-2010 (0,982 miljoen ton in 2010). De totale hoeveelheid restafval blijft afnemen. In 2009 was dit nog 149 kg/inwoner. In 2009 haalden 204 gemeenten reeds de streefnorm van maximaal 150 kg restafval per inwoner en per jaar.

2.8 Slagkrachtige overheid

Beleids effect: Overheid als voorbeeld

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	Gemiddelde ecoscore van het voertuigenpark van de Vlaamse overheid	63 in 2015	52,5 in 2009	Nee in 2009

1. De gemiddelde ecoscore van de dienstvoertuigen van de Vlaamse overheid bedroeg 52,5 in 2009.

2.9 Milieugedrag en -besef

Beleids­effect: Milieubewustzijn en milieubewust gedrag bij burgers verhogen

	Indicatoren	Doel	Status en trend	Doelbereik
1	% van de Vlamingen dat zegt geheel of gedeeltelijk bereid te zijn financiële inspanningen te leveren voor het milieu	/	59,7% in 2009	Geen kwantitatief doel
2	% van de Vlamingen dat zegt (bijna) altijd of dikwijls zuinig gedrag te vertonen	/	52,5% in 2009	Geen kwantitatief doel

1. Het aandeel Vlamingen dat bereid is financiële inspanningen te leveren voor het milieu is in de periode 2005-2009 gestegen van 57,7% tot 59,7%.
2. Het aandeel Vlamingen dat aangeeft zich zuinig te gedragen, is in de periode 2005-2009 toegenomen van 42,3% tot 52,5%.

3 Themabeleid

3.1 Klimaatbeleid

OD 2: De Belgische doelstellingen in het kader van het EU energie-klimaatpakket worden verdeeld

In april 2010 heeft een administratieve werkgroep van de Nationale Klimaatcommissie een rapport afgeleverd waarin een aantal pistes en verdelingsopties werd gedocumenteerd. Vervolgens werden de politieke besprekingen over de intra-Belgische lastenverdeling opgestart. In deze oefening worden de verschillende deelaspecten van het Europese energie- en klimaatpakket (BKG-reductiedoelstelling voor de sectoren die niet onder het Europese emissiehandelssysteem vallen, verdeling van de doelstellingen voor hernieuwbare energie, verdeling van de opbrengsten uit veiling van emissierechten, ...) gekoppeld aan andere elementen die binnen België verdeeld dienen te worden (bv. internationale klimaatfinanciering). De gesprekken liepen vertraging op, vermits ze pas hervat kunnen worden na de vorming van een federale regering.

OD 3: We stellen een klimaatbeleidsplan 2013-2020 op

ViA-sleutelproject 45-1 Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 (komt overeen met MINA-Plan 4-17)

Op 1 juli 2011 werd het voorbereidingstraject voor het nieuwe Vlaams Klimaatbeleidsplan (VKP) vastgelegd door de Vlaamse Regering. Het derde VKP zal bestaan uit twee afzonderlijke maar onderling goed afgestemde luiken: het Vlaams Mitigatieplan (VMP) en het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Het VMP heeft tot doel om de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 te reduceren en zo de klimaatverandering tegen te gaan. Het zal in het najaar van 2012 ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Begin 2011 werd een ondersteunende studieopdracht opgestart. Een eerste brede consultatieronde van de departementen en agentschappen die betrokken zijn bij het Vlaamse mitigatiebeleid vond plaats via een serie van workshops in juni en juli 2011.

Naast verder overleg binnen de Vlaamse overheid zal er in het najaar van 2011 op basis van de tussentijdse resultaten van de studie overleg plaatsvinden met het middenveld en de andere overheden. Onder de noemer van de Vlaamse Klimaatconferentie zal er per niet-ETS-sector thematisch een ronde tafel Klimaat georganiseerd worden, waarbij ook de strategische adviesraden zullen worden betrokken. De resultaten van dit overleg zullen meegenomen worden in het vervolg van de studie.

Op basis van de resultaten van de studie en rekening houdend met het langetermijnperspectief, zal de Vlaamse Regering vervolgens indicatieve reductiedoelstellingen bepalen voor elk beleidsveld.

OD 4: Flexibiliteitsmechanismen worden weloverwogen ingezet

MINA-Plan 4-16 Aanvullend inzetten op flexibiliteitsmechanismen

De stand van zaken betreffende de verwerving van Kyoto-eenheden door het Vlaamse Gewest werd op 27 mei 2011 medegedeeld aan de Vlaamse Regering. Op basis van de meest recente emissie- en prognosegegevens werd een nieuwe Kyotokloof afgeleid van 18,9 Mton CO₂-eq voor de Kyotoperiode 2008-2012.

Het Vlaamse Gewest zal voor het overbruggen van deze resterende reductie-inspanning gebruik maken van het overschot aan Europese emissierechten, dat is opgetreden in de Vlaamse toewijzingsreserve voor nieuwkomers voor de handelsperiode 2008-2012. Voornamelijk door de economische groeivertraging bevat deze reserve voor bedrijven onder het Europese emissiehandelssysteem nog steeds een overschot van meer dan 8 miljoen emissierechten. We ontwikkelen de nodige initiatieven om dit surplus te valoriseren in de vorm van voor overheden aanwendbare Kyoto-eenheden.

OD 5: Het systeem van verhandelbare emissierechten wordt verder uitgebouwd

De voorbereiding op de volgende handelsperiode van het EU ETS is volop aan de gang. Met het oog op de toewijzing van emissierechten voor de periode 2013-2020 hebben de installaties die onder het toepassingsgebied van emissiehandel vallen, geverifieerde historische activiteitgegevens gerapporteerd aan de Vlaamse overheid. Op basis van deze gegevens en de Europese 'geharmoniseerde toewijzingsregels' wordt voor elke installatie de jaarlijkse toewijzing van emissierechten berekend. Eind dit jaar wordt dit genotificeerd aan de Europese Commissie. Naast de berekening van de gratis toewijzing, wordt ook het wetgevend kader voor emissiehandel verder uitgebouwd. Zo wordt een Europese verordening voorbereid m.b.t. de monitoring en rapportering van emissies in de volgende handelsperiode. Tegelijkertijd wordt in Vlaanderen werk gemaakt van de omzetting van de herziening van de richtlijn Emissiehandel in Vlaamse wetgeving.

Voor de opname van luchtvaart in het systeem van verhandelbare emissierechten hebben de luchtvaartoperatoren in 2010 hun gevlogen tonkilometers gemonitord. De rapporten hierover werden in 2011 ingediend bij de Vlaamse overheid. Op basis van deze informatie zal de Europese Commissie de benchmark voor gratis toewijzing van emissierechten voor de periode 2013 en de periode 2013-2020 berekenen. Op basis hiervan kan de Vlaamse overheid het aantal gratis toe te wijzen emissierechten per luchtvaartoperator bepalen. De eerste gratis emissierechten zullen worden verleend in 2012 en vanaf dan wordt de rapportering ook gekoppeld aan het indienen van emissierechten. Naar aanleiding van nieuwe Europese regelgeving (onder andere de verordening inzake de verificatie en accreditatie & de verordening inzake monitoring en rapportering) zal de Vlaamse wetgeving aangepast worden. Een arrest van het Grondwettelijk Hof van begin 2011 heeft het REG-decreet vernietigd voor luchtvaartactiviteiten. Bij gebrek aan een samenwerkingsakkoord op 1 januari 2012 zal er een juridisch vacuüm ontstaan waarvan de impact nog niet geheel duidelijk is. Indien er wel een samenwerkingsakkoord is, zal de Vlaamse wetgeving hierop afgestemd moeten worden.

OD 6: Klimaatconvenanten worden ingezet

Er is overleg gestart om de vervanging van het auditconvenant en het benchmarkingconvenant vanaf 2013 door een nieuw klimaat- of energie convenant voor te bereiden. Op basis van themafiches worden in het najaar van 2011 werkgroepen opgestart. Hierin zullen concrete voorstellen uitgewerkt worden over de doelgroep van het convenant, de engagementen van de deelnemers en de tegenprestaties van de overheid. Tegen begin 2012 zal dit resulteren in een instrument dat vanaf 2013 kan ingezet worden. Er wordt opnieuw over gewaakt dat dit instrument in elk geval leidt tot energie- en CO₂-besparingen, additioneel t.o.v. de vigerende regelgeving.

OD 7: Een beleidsdomeinoverschrijdend Vlaams adaptatieplan wordt opgemaakt tegen 2012

**ViA-sleutelproject 45-2 Adaptatiebeleid naar aanleiding van klimaatverandering voorbereiden
(komt overeen met MINA-Plan 4-19)**

Het adaptatiebeleid is vanaf eind 2010 op snelheid gekomen. De goedkeuring en publicatie van de nationale Adaptatiestrategie was de eerste praktische realisatie. Aansluitend is het werk rond het Vlaams adaptatieplan gestart. In voorbereiding op het plan werd een handleiding "Bouwstenen voor een adaptatieplan" geschreven.

Binnen enkele beleidsdomeinen (LV, LNE, RWO) is onderzoek lopende of afgerond over de betekenis van klimaatveranderingen voor hun eigen beleidsdomein.

In mei 2011 werd een klimaatconferentie rond adaptatie georganiseerd, een eerste gelegenheid om inbreng van de betrokkenen te verzamelen.

In 2012 zal het adaptatieplan geschreven worden. Hiervoor zal elk beleidsdomein de nodige input aanleveren. Een nauwe samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen in de Vlaamse taskforce Adaptatie (VTFA) is voorzien en moet ervoor zorgen dat adaptatie in het ene domein geen maladaptatie is voor het andere.

Speciale aandacht zal ook gaan naar een socio-economische invloed van de klimaatveranderingen. Wat zou de klimaatverandering voor Vlaanderen en voor de burger

kunnen betekenen in 2050 of 2100. Bottom-up initiatieven zullen als goede voorbeelden zichtbaarheid krijgen in het VAP.

OD 8: *We dragen bij aan het realiseren van een alomvattend en wereldwijd klimaatregime*

De klimaattop te Kopenhagen in december 2009 heeft, ondanks het politieke momentum en de intensieve voorbereidingen, niet het verwachte resultaat opgeleverd. Tijdens de laatste internationale klimaatconferentie eind 2010 te Cancun werd wel een akkoord bereikt, waarbij voor alle elementen van het klimaatbeleid stappen vooruit werden gezet. Dit akkoord biedt een stevig fundament waarop verder kan worden gewerkt. Voor de Europese Unie en voor de meeste ontwikkelingslanden was het perspectief op een juridisch bindend akkoord cruciaal. Het is uitkijken naar de volgende Klimaattop, eind 2011 te Durban, waar zal blijken of de Cancun-akkoorden ook kunnen worden vertaald naar een juridisch bindend akkoord. Vlaanderen ijvert ook na het voorzitterschap verder voor een globaal bindend klimaatakkoord.

3.2 Luchtbeleid

OD 11: *Een nieuw NEC reductieprogramma wordt opgesteld en uitgevoerd in functie van de nieuwe NEC plafonds voor zichtjaar 2020*

De huidige NEC richtlijn omvat emissieplafonds voor de polluenten NO_x, SO₂, NH₃ en VOS. In 2011 zal het Vlaamse stationaire plafond voor al deze polluenten gehaald worden. Om ervoor te zorgen dat dit ook in de toekomst het geval is, zullen in 2012 de emissiegrenswaarden voor kleine en middelgrote stookinstallaties worden aangescherpt. Hiermee wordt onder meer tegemoet gekomen aan stijgende NO_x-emissies door het toenemende gebruik van biomassa en kleine WKK-installaties.

Voor niet-stationaire bronnen zal het NO_x plafond vanaf 2010 niet gehaald worden en zullen bijkomende maatregelen nodig zijn (zie OD13).

Een voorstel voor een nieuwe Europese NEC richtlijn, met emissieplafonds voor de jaren 2020/2025 wordt in 2013 verwacht. In het kader van het verdrag 'Grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand' worden tegen begin 2012 nieuwe emissieplafonds voor 2020 verwacht. Er zal waarschijnlijk ook een emissieplafond voor fijn stof bepaald worden. Vlaanderen zal blijven streven naar haalbare emissieplafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de lidstaten en binnen België in functie van de kosten en baten.

Een verdere reductie van NH₃ werd gerealiseerd via maatregelen in de veeteeltsector. Voor de slachtkuikens en de opfokpoeljen van slachtkuikenunderdieren zijn ammoniakemissiearme stalsystemen bij nieuwbouw verplicht. De toegelaten stalsystemen werden vastgelegd bij ministerieel besluit. Door de dalende trend in NH₃-emissie uit landbouw brengt de potentiële bijkomende emissie als gevolg van uitbreiding na bewezen mestverwerking het ammoniakplafond op dit moment niet in het gedrang. De impact van individuele bedrijfsontwikkeling na bewezen mestverwerking wordt ook in 2012 geëvalueerd.

OD 12: *Normoverschrijdingen van de concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht worden vermeden*

ViA-sleutelproject 46-4 Fijnstofproblematiek aanpakken

Het voorbije jaar is een voorstel voor algemene bepalingen in Titel II van Vlare om trent niet-geleide stofemissies ten gevolge van op- en overslagactiviteiten van droge bulk goederen verder besproken met de doelgroepen. Uitgangspunt voor de discussie zijn de beschikbare BBT-documenten en de Nederlandse wetgeving. Doestelling is om eind 2011 of begin 2012 tot definitieve teksten te komen.

Voor de PM10-meetpunten in de Gentse kanaalzone is een nieuw onderzoek lopend naar de lokale bronnen die bijdragen tot de overschrijdingsdagen. Het eindrapport wordt verwacht in oktober 2011. De conclusies van deze analyse zullen de basis vormen voor het vernieuwde actieplan, dat in 2012 zal worden opgemaakt.

Een rapport over het belang van houtverbranding voor de fijnstofconcentraties zal eind 2011 beschikbaar zijn. Het aandeel in de huishoudelijke sector is belangrijk en het aandeel in de industriële sectoren zal stijgen in de toekomst. Via een KB van 2010 werden de normen voor

huishoudelijke stookinstallaties aangepast. Het is de bedoeling om in de loop van 2012 een voorstel te formuleren voor de aanpassing van de emissiegrenswaarden voor kleine en middelgrote industriële installaties gestookt op zowel fossiele als biomassa brandstoffen.

OD 13: Milieuoverwegingen worden geïntegreerd in het mobiliteitsbeleid

ViA-sleutelproject 45-3 Een milieuvriendelijke mobiliteit bewerkstelligen (komt overeen met MINA-Plan 4-20)

Begin 2011 werd een akkoord bereikt met de andere gewesten om samen een hervorming van de jaarlijkse verkeersbelasting en een wegvignet voor personenwagens en kilometerheffing voor vrachtwagens uit te werken tegen eind 2013. De (praktische) modaliteiten worden vastgelegd in 2012. De vergroening van de BIV voor particulieren werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering en zal na het doorlopen van de voorziene procedures, worden overgemaakt aan het Vlaams Parlement. De nieuwe BIV moet in werking treden vanaf het aanslagjaar 2012.

Eind maart 2011 keurde de Interministeriële Conferentie Leefmilieu een nota goed met voorstellen tot heroriëntering van de federale maatregelen die de verdieselijking van het wagenpark stimuleren.

Via de logistieke consultants wordt de bewustwording m.b.t. groene/duurzame logistiek bij bedrijven gestimuleerd. Hierbij worden emissiecalculators gebruikt, die eind 2011 worden geëvalueerd.

De actualisatie van het actieplan Milieuzorg voertuigenpark Vlaamse overheid loopt vertraging op en is voorzien voor eind 2011. Voor het beleidsdomein Leefmilieu werd al een actieplan uitgewerkt.

In functie van het op te stellen Mobiliteitsplan Vlaanderen worden in 2012 concrete acties geformuleerd om de impact van mobiliteit op milieu te verminderen. Daarnaast wordt een monitoringskader uitgewerkt om de effecten van de acties op te volgen en tijdig bij te sturen.

ViA-sleutelproject 45-4 Mogelijkheden van een transitie naar elektrisch rijden onderzoeken (komt overeen met MINA-Plan 4-23)

In de loop van 2010 werden de voorstellen voor een masterplan Elektrisch rijden afgewerkt. Het geheel werd voor politieke besluitvorming bezorgd aan het kabinet, bevoegd voor innovatie. De innovatieve proeftuin 'Elektrisch rijden' krijgt stilaan vorm; vijf grote projecten werden midden 2011 voor uitvoering geselecteerd. Een studie over het (milieu)potentieel van elektrische voertuigen en een groenboek met beleidsmaatregelen is in afronding. In 2011 werden ook de eerste stappen gezet om elektrische voertuigen op te nemen in de vloot van de Vlaamse overheid.

De uitvoering van de proeftuin 'Elektrisch rijden' zal op de voet worden gevolgd. Indien nodig wordt de aanpak aangevuld met eigen initiatieven of worden parallel en afgestemd dergelijke initiatieven opgestart. Er kan bv. aansluiting gezocht worden met de eigen overheidsvloot. In 2011/2012 zullen ook meer elektrisch gewone personenwagens op de markt komen, zodat sensibiliserende initiatieven richting bedrijven en individuele consumenten meer op hun plaats zijn. Lopende onderzoeksprojecten (bv. TRANS2HOUSE) en buitenlandse projecten worden verder gevolgd. Het onderzochte potentieel van elektrische voertuigen zal een basis vormen voor verdere initiatieven en doorwerken in het Klimaatplan en het Mobiliteitsplan, die in opmaak zijn.

ViA-sleutelproject 46-1 Lokale knelpunten luchtkwaliteit en geluid aanpakken (komt grotendeels overeen met MINA-Plan 4-21)

Een kader werd opgesteld dat de randvoorwaarden aangeeft voor de ontwikkeling van nieuwe woonzones langs drukke infrastructuur i.f.v. het heersende geluidsklimaat in het gebied. Het kader zal worden opgenomen in de aangepaste actieplannen weg- en spoorverkeerslawaaier (goedkeuring voorzien tegen eind 2011).

De bestaande geluidskaarten werden ontsloten via een gebruiksvriendelijke webviewer op de LNE-site. Hierdoor kunnen lokale overheden zich informeren over de geluidsbelasting langs de drukke wegen en spoorwegen op hun grondgebied. Na de goedkeuring van de aangepaste actieplannen zal het kader en de webviewer met de geluidskaarten worden verspreid en toegelicht bij lokale overheden. Daarnaast zal de Vlaamse Regering tegen eind 2012 een nieuwe set geluidskaarten, die een nog ruimer toepassingsgebied dekken, goedkeuren.

Een Luchttoets (vroeger 'Saneringstool') wordt ontwikkeld (december 2011) en online geplaatst. Opleidingen over het gebruik zijn voorzien voor steden en gemeenten. De brochure "duurzame ruimtelijke planning: maatregelen om de impact van verkeer op de luchtkwaliteit te verminderen" is verspreid naar de steden en gemeenten, erkende ruimtelijke planners en MER-deskundigen Lucht.

Er zal een praktische methode worden uitgewerkt om milieuaspecten (beter) te integreren binnen het gemeentelijke mobiliteitsbeleid.

ViA-sleutelproject 46-2 De mobiliteitsvriendelijke en leefbare inrichting van woonkernen (komt overeen met MINA-Plan 4-22)

Een ontwerpversie van de 'visienota integratie milieu, ruimte en mobiliteit' werd opgemaakt. De relevante elementen uit deze nota werden besproken op de studiedag 'Raakvlakken LNE & MOW'. De visienota werd, samen met de opmerkingen en suggesties van de studiedag, als input meegegeven bij de opmaak van het Mobiliteitsplan Vlaanderen. De nota werd ook gebruikt als kader voor de advisering van de van de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. In dezelfde zin zal een insteek verzorgd worden voor het op te stellen beleidsplan Ruimte.

Er werd overlegd met De Lijn, AWV en het dept. MOW over onderzoeksnoden in het kader van de ruimtelijke inpassing van Park & Ride (P&R) strategieën en lage emissiezones (LEZ) in de grootsteden en regionaalstedelijke gebieden of steden met meer dan 100.000 inwoners. Vooral voor de P&R strategieën wordt verder gezocht om hierrond een actie in het Mobiliteitsplan Vlaanderen te formuleren.

Er werd medewerking verleend aan de uitbouw van een Vlaamse Spoorstrategie en in het kader van de taskforce Versnelling van investeringsprojecten worden maatregelen genomen om fietssnelwegen versneld te kunnen uitvoeren.

OD 14: De luchtmeetnetten worden verder uitgebouwd in functie van de naleving van de Europese richtlijnen en voor een betere bescherming van de volksgezondheid

De NOx monitoren werden vernieuwd in 2010-2011. In 2011-2012 zal de meteo-apparatuur vernieuwd worden, alsmede drie BTEX monitoren. Tevens zullen er tien MAAP monitoren voor black carbon aangekocht worden. In 2012 wordt onderzoek gestart naar de vernieuwing van de stofmonitoren.

In het najaar 2011 worden de resultaten gepubliceerd van zowel de screening van NOx met passieve samplers in de steden met meer dan 50.000 inwoners als van de chemische karakterisatie van fijn stof in de Antwerpse haven. Een onderzoeksproject m.b.t. het meten van ultra fijn stof (en elementair koolstof) nabij scholen in stedelijke omgevingen wordt uitgevoerd.

Binnen het Life+project ATMOSYS worden chemische karakterisatiemetingen van fijn stof (PM₁₀), met bijzondere aandacht voor elementair koolstof, uitgevoerd in vier steden (juli 2011- juni 2012), worden dwarsprofielen voor fijn stof en elementair koolstof op een autosnelweg bepaald (2012) en zal een model voor elementair koolstof geoptimaliseerd en gevalideerd worden (2012-2013).

Een groot deel van de Noordwest-Europese regio is een hotspotzone voor luchtkwaliteit. Samen met acht partners wordt het Interreg-project Joaquin opgestart, waarin maatregelen worden onderzocht om de gezondheidseffecten van pollutanten, zoals ultrafijn stof, te verminderen.

3.3 Integraal waterbeleid

SD15 *Het beleid en het beheer van de watersystemen worden verbeterd en geënt op een integrale visie en op kennis van de watersystemen*

OD 16: *De planning en procedures van het integraal waterbeleid worden vereenvoudigd*

**ViA-sleutelproject 44-4 Vereenvoudiging planning en procedures van het integraal waterbeleid
(komt overeen met MINA-Plan 4-26)**

Het CIW-voorstel met de globale principes voor de vereenvoudiging en afstemming van de plannen, overlegstructuren en procedures is verder aangepast op basis van overleg. De voornaamste voorstellen van wijziging zijn:

- *een integratie en afstemming van de verschillende planfiguren en de planningscycli;*
- *het omvormen van de bekkenvoortgangsrapporten tot wateruitvoeringsprogramma's;*
- *de heroriëntatie van de waterschappen en het integreren van de waterschapssecretariaten in de bekkensecretariaten, waarbij de betrokkenheid van de lokale waterbeheerders in de bekkensbesturen wordt versterkt.*

Als overlegplatform coördineert de CIW de bijdrage "water" aan het Vlaamse Adaptatieplan en aan het beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Ruimte voor water vormt een belangrijke voorwaarde om het waterbeleid te kunnen realiseren en de uitdagingen, waaronder klimaatverandering, het hoofd te kunnen bieden.

De Europese Commissie bereidt een evaluatie van het Europese waterbeleid voor ("Blueprint to Safeguard Europe's Waters") die in 2012 wordt voorgesteld. Deze blauwdruk zal beleidsaanbevelingen en nieuwe initiatieven formuleren voor de komende beleidsperiode(n), deels vertrekkend van een evaluatie van de stroomgebiedbeheerplannen, en aandacht hebben voor de problematiek van waterschaarste en droogte en de kwetsbaarheid van watervoorraden.

OD 17: *Een visie voor het waterbeleid is gebaseerd op een betere kennis over waterbeheer en kan rekenen op een breed draagvlak*

**ViA-sleutelproject 44-3 Ontwikkeling kennisopbouw watersystemen
(komt overeen met MINA-Plan 4-27)**

De CIW heeft de opdracht een onderzoeksprogramma Water en een databank zoet- en brakwater uit te bouwen.

De databank zal de "metadata" van alle informatie over watersystemen ontsluiten tegen medio 2012. Er wordt onderzocht of er kan aangesloten worden bij systemen in gebruik bij andere overheidsinstanties.

Het overzicht van kennisleemten m.b.t. watersystemen wordt in 2011 geactualiseerd als basis voor een consistent onderzoeksprogramma Water. Klimaatverandering vormt hierbij één van de grootste uitdagingen.

De Maatregelenkostenmodule (MKM) Water werd verder uitgewerkt en een prototype MKM is intussen beschikbaar. Het prototype bevat een informatie- en een simulatiegedeelte. Het informatiegedeelte bevat gegevens over de toestand, druk, kosten en effecten van maatregelen voor de milieuaspecten oppervlaktewaterkwaliteit en waterbodem. In het simulatiegedeelte wordt de mogelijkheid geboden om van een pakket maatregelen voor het aspect oppervlaktewaterkwaliteit het effect, de kosteneffectiviteit en de lastenverdeling naar de verschillende doelgroepen weer te geven.

De MKM zal nog verder uitgewerkt worden en ingezet worden voor de volgende generatie SGBP.

In het kader van de monitoring van (prioritaire) gevaarlijke stoffen voor de kaderrichtlijn Water wordt nagegaan in welke mate de techniek van 'Passive sampling' kan gehanteerd worden als alternatief voor de bemonstering van biota. Naast een literatuuronderzoek wordt een verkennend onderzoek en een beperkt monitoringprogramma voor PCB's, PAK's en gebromeerde vlamvertragers opgestart.

SD18 De goede ecologische toestand van oppervlaktewater en de goede toestand van het grondwater worden bereikt binnen de voorziene termijnen

OD 19: Door betere instrumenten wordt de waterkwaliteit verder verbeterd

ViA-sleutelproject 44-1 Goedkeuring en uitvoering waterbeheerplannen

De kaderrichtlijn Water voorziet dat eind 2012 wordt gerapporteerd over de uitvoering van het maatregelenprogramma bij de eerste generatie stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) en dat in het kader van de tweede generatie SGBP uiterlijk eind 2012 een openbaar onderzoek moet plaatsvinden over het werkprogramma en tijdschema voor de opmaak van de plannen en over de waterbeleidsnota (incl. waterbeheerkwesties).

Om de uitvoering van de maatregelen op te volgen, werd een instrument ontwikkeld om jaarlijks de stand van zaken te inventariseren. Eind 2011 zal een eerste keer verslag uitgebracht worden. Waar nodig wordt het opvolginstrument bijgestuurd om in 2012 te rapporteren aan de Europese Commissie.

ViA-sleutelproject 44-5 Milieuhandhaving en -schade: aanpak incidentele waterverontreiniging

Uit de evaluatie van het eerste jaar permanentiewerking blijkt de nood aan gedetailleerde afspraken over acties, bevoegdheden, kosten en communicatie. De samenwerking tussen VMM en de River Information Services (RIS) te Evergem en Hasselt moet leiden tot een centraal meldpunt voor alle waterkwaliteitsincidenten, in het verlengde van de internationale waarschuwings- en alarmeringsprocedures voor Schelde- en Maasstroomgebied.

Een haalbaarheidsstudie over een mobiel automatisch meetstation, inzetbaar voor specifieke onderzoeksopdrachten en tijdelijke continu-monitoring, werd aangevat.

ViA-sleutelproject 44-6 Actieprogramma EU-Nitraatrichtlijn

Zie OD 86.

De wateroverlast van november 2010 vraagt een bijsturing van de prioriteit van de geplande maatregelen uit de bekkenbeheerplannen. De bekkenvoortgangrapporten 2010 besteden hieraan bijzondere aandacht.

De uitwerking van een nieuwe heffingsregeling wordt gekoppeld aan een integratie en coördinatie van de waterwetgeving. De voorstellen voor een regulerende en een financierende heffing in functie van de verwerkbaarheid van het afvalwater zijn in voorbereiding. Ook de tijdelijke lozingen en de noodlozingen worden heffingsmatig geregeld. In de loop van 2011 en 2012 worden hiervoor voorstellen uitgewerkt. De omzettingsscoëfficiënten voor de financierende heffing, die worden gebruikt om de heffing bij niet-bemonsterde lozingen te bepalen, zullen systematisch worden herzien. In 2010-2011 werden herberekeningen uitgevoerd voor de cacao-, chocolade-, suikerwerk-, en honingfabrieken en voor de zuivelindustrie.

Om afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen uit spoelresten van spuitinstallaties op het erf te voorkomen, wordt, in samenwerking met de landbouwadministratie, een VLAREM-aanpassing voorbereid.

In uitvoering van de nieuwe EU-richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden wordt in 2012 het Pesticidendecreet gewijzigd. Zo voorziet de richtlijn dat ook voor domeinen waar het brede publiek of kwetsbare groepen frequent vertoeven, zoals sport- en recreatieterreinen, schoolterreinen en speelplaatsen en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen, een minimaal gebruik wordt opgelegd.

In de 'VLAREM-trein 2011' zijn voorstellen voor nieuwe lozingsvoorwaarden opgenomen voor de sectoren carwash, dranken, zuivel, textiel, ziekenhuizen en raffinaderijen, evenals een voorstel ter stimulering van waterbesparende maatregelen. Deze systematische actualisering wordt verder gezet in 2012.

Voor de uitvoering van de dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen zal vooral gewerkt worden aan het concept "mengzones" en aan de opmaak van de inventaris voor prioritaire stoffen. Via een Europees LIFE+-project wordt het instrument WEISS ontwikkeld om dit laatste te ondersteunen. Eind 2011 zal een eerste prototype beschikbaar zijn. Een voorstel tot herziening van de dochterrichtlijn wordt verwacht in het najaar van 2011.

OD 20: De waterzuivering in Vlaanderen wordt verder uitgebouwd

In het kader van de Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater zijn sinds midden 2011 alle projecten in de agglomeraties groter dan 10.000 IE uitgevoerd. In de agglomeraties met een grootte tussen 2.000 en 10.000 IE zijn intussen ook alle projecten in uitvoering. Eind 2011 zullen alle zuiveringsinstallaties in gebruik genomen zijn en tegen medio 2012 is voorzien dat alle collectorprojecten uitgevoerd zijn.

Voor de opmaak van de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen werden op basis van overleg met de gemeenten de projecten afgebakend en geprioriteerd in functie van economische en ecologische criteria. In 2012 kunnen de resultaten hiervan aan alle gemeenten worden bezorgd.

Het Optimalisatieprogramma 2012-2016 voorziet 200 miljoen euro voor investeringen in RWZI's en collectoren en omvat 133 projecten, uit te voeren door Aquafin. In 2011 werden maatregelen genomen om meerkosten, die vaak opdruken bij de uitvoering van saneringsprojecten, beheersbaar te houden.

Het Vlaamse Gewest blijft ook de gemeenten financieel ondersteunen bij de uitbouw van het gemeentelijke stelsel. In 2010 werd 110 miljoen euro voorzien voor de subsidiëring van gemeentelijke projecten. Daarenboven nam het Vlaamse Gewest via het Lokaal Pact opnieuw 100 miljoen euro aan gemeentelijke rioleringsinspanningen ten laste. In het kader van het witboek 'Interne staatsvorming' besliste de Vlaamse Regering dat het gemeentelijk aandeel van de Samenwerkingsovereenkomst Leefmilieu, vanaf 2014 herbestemd wordt naar riolering ten behoeve van de gemeenten.

Met het gemeentelijk financieringsmodel, dat in 2010 voor het eerst ter beschikking werd gesteld van de gemeenten, beschikken gemeenten over een instrument om hun inkomsten en uitgaven op het vlak van sanering van afvalwater in te schatten. Het model werd verder op punt gesteld.

In 2011 werd de bevraging over de saneringsuitgaven en -inkomsten van de gemeenten afgestemd op de nieuwe boekhouding van de drinkwatermaatschappijen en werking van de overige rioolbeheerders. Om een up-to-date rapportering over de gemeentelijke saneringscontracten te kunnen garanderen werd in 2010 een databank uitgewerkt. De drinkwatermaatschappijen hebben zich bij protocol verbonden tot het aanleveren van de afgesloten contracten.

O.a. via diverse rapporten wordt inzicht geboden in de organisatie, financiering en kostenverdeling van de watersector. In 2011 werd ook gestart met een vergelijking van de kostenefficiëntie van de verschillende rioolbeheerders. Bij burgers en bedrijven wordt gepeild naar hun beleving van de afvalwatersanering en de daaraan verbonden kosten.

Het ecologisch indicatorenkader werd uitgebreid.

In 2010 werd een werkgroep (VMM, SVW, Infrax en VVSG) opgericht met als doel o.a. het vastleggen van de gemeentelijke tariefstructuur. Eind 2011/ begin 2012 wordt verder onderzocht hoe regenwater verrekend dient te worden t.a.v. de 'gebruikers'.

OD 21: Overheden werken beter samen aan een betere waterkwaliteit**MINA-Plan 4-24****Gerichte aanpak waterbeheer in speerpuntgebieden**

De maatregelen in de speerpuntgebieden worden uitgevoerd op basis van de beschikbare kredieten. Voor een optimale inplanting en timing van de acties is gestart met een grondige screening van de speerpuntgebieden.

VMM en VLM onderzoeken de mogelijkheden voor de aanleg van grasbufferstroken in de speerpuntgebieden en de oprichting van "waterkwaliteitsgroepen". Dit zijn platforms waar samen met een groep landbouwers uit een gebied rond waterkwaliteit wordt gewerkt. Bedoeling is om informatie en ervaringen uit te wisselen over bijvoorbeeld het verminderen van het gebruik van meststoffen en pesticiden.

In het witboek Interne Staatsvorming heeft de Vlaamse Regering aangegeven dat een aanpassing van de wetgeving op de Polders en Wateringen noodzakelijk is. Inactieve Polders en Wateringen kunnen worden opgeheven en andere kunnen worden samengesmolten waar mogelijk en opportuun.

De fusies van de Polder Scheldeschorren-Noord en de Polder Schelde Durme Oost en de uitbreiding van de Watering Het Velpedal zijn een feit. De fusie van 4 polders in de Zwinstreek tot de Oostkustpolder werd goedgekeurd. Daarnaast is de opheffing van heel wat kleine vaak inactieve polders en wateringen afgerond of opgestart. De inschaling van de onbevaarbare waterlopen wordt herbekeken in samenspraak met de betrokken besturen en diensten (o.a. bekkenbesturen) en aan de hand van zowel beheergebonden als beleidsgerichte maatstaven.

OD 22: Door inrichting, ruiming en onderhoud verbetert de ecologische toestand van de onbevaarbare waterlopen

Na de overstromingen van november 2010 was het noodzakelijk om voor veel waterlopen de oevers en dijken te herstellen. Dit was onder meer het geval voor de Demer, Mangelbeek, Vondelbeek, Maarkebeek, Marke, Zenne, Kleine Nete.

In uitvoering van een resolutie van het Vlaams Parlement wordt onderzocht op welke wijze het instrument van waterpeilbeheer meer rechtszekerheid kan geven aan de betrokken eigenaars/gebruikers. Zowel ongewenste droogte als vernatting wordt hierbij bekeken.

In 2011 werden de natuurvriendelijke oevers van de Oude Kale te Nevele en Lovendegem gefinaliseerd en werd gestart met de herinrichting van de Jeker te Tongeren in het landschapspark de Kevie. In 2012 staan de herinrichting van de Demer in het domein Herkenrode en de Marke te Geraardsbergen/Galmaarden op het programma. Doel van deze projecten is zowel de kans op overstromingsschade te beperken als een landschappelijk en ecologisch herstel van het watersysteem. In 2012 wordt tevens gestart met de gefaseerde openlegging van de Demer in Diest. Herwaardering van water in de stad staat hier centraal.

In 2009 startte een intensieve bestrijding van de invasieve exoten grote waternavel, waterteunisbloem en parelvederkruid. Ook van de bestrijding van andere invasieve soorten (reuzenbalsemien, Japanse duizendknoop, reuzenbereklaauw,...) wordt werk gemaakt. Een ministerieel besluit voor de vaststelling van een beheerregeling voor invasieve waterplanten is uitgewerkt.

Er werden vismigratiekelpunten weggewerkt op de Demer en de Marke, bij 4 watermolens aan de Velpe en ook aan de monding van de Poekebeek.

OD 23: De schade door overstromingen wordt maximaal voorkomen en beperkt

Vlaanderen werd eind 2010 getroffen door zware wateroverlast. De CIW heeft een globaal evaluatierapport opgesteld, bestaande uit een inventaris van de overstromingsgebeurtenissen, aanbevelingen voor het beleid en een actieplan. In de verschillende bekkenvoortgangsrapporten werd op het niveau van het bekken de wateroverlast geanalyseerd en werden aanbevelingen voorgesteld. Het Vlaams Parlement keurde op 7 juli 2011 een resolutie wateroverlast goed.

In uitvoering van de Overstromingsrichtlijn moeten tegen eind 2011 overstromingsrisicobeheer-doelstellingen en tegen eind 2012 overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten worden opgemaakt. Deze informatie vormt de basis voor de uitwerking op bekkenniveau van overstromingsrisicobeheerplannen en veiligheidsnormen, als onderdeel van de tweede generatie Stroomgebiedbeheerplannen, tegen eind 2015.

Verschillende actiepunten zijn intussen in voorbereiding:

- een versterkte en vereenvoudigde watertoets;
- de gewestelijke stedenbouwkundige verordening, het kader voor het vasthouden van hemelwater op privéterrein, wordt aangepast in functie van het langer vasthouden en plaatselijk infiltreren van het hemelwater. De aanpassing gebeurt in afstemming met de code van goede praktijk voor rioolstelsels;
- onderzoek naar de uitwerking van gedifferentieerde bufferingseisen in functie van de waterloop of het type waterloop;
- via een aanpassing aan het besluit financiële instrumenten bij het decreet Integraal Waterbeleid wordt een procedure voorzien voor de tussentijdse afbakening van overstromingsgebieden;
- bij de aanpassing van het decreet Integraal Waterbeleid wordt voorzien in een informatieverplichting voor notarissen en vastgoedmakelaars.

De Vlaamse Regering keurde de wijzigingen aan het uitvoeringsbesluit watertoets principieel goed: de adviesplicht wordt ingevoerd voor welomschreven dossiers, het toepassingsgebied van de watertoets wordt uitgebreid, de richtlijnen voor de vergunningverleners worden vereenvoudigd en de kaart van de overstromingsgevoelige gebieden wordt geactualiseerd met informatie over de overstromingen van november 2010 en januari 2011.

Er wordt voorzien in een vernieuwing en uitbreiding van het internetinstrument watertoets, een handleiding voor het vaststellen van schadelijke effecten, diverse opleidingen en infosessies, een helpdesk, een brochure voor gezinnen in overstromingsgevoelige gebieden en een congres watertoets met de bouwsector.

In 2010 werd gestart met de uitbouw van een automatisch bewakingssysteem voor stuwen en pompgemalen. In het Demer- en Maasbekken werden ruim 50 kunstwerken (vooral stuwen, maar ook

pompgemalen, schuiven etc.) op het nieuwe systeem aangesloten. Volgens de planning zullen alle installaties in het Demer- en Maasbekken (Limburg) tegen eind 2011 aangesloten zijn. In een 2de fase (2012) volgen de bekkens van Dijle, Nete en Benedenschelde.

Tegen eind 2011 dienen de nieuwe gedetailleerde on-line overstromingsvoorspellers voor de overige 7 bekkens in Vlaanderen afgerond en in de loop van 2012 via het internet beschikbaar te zijn.

Binnen de CIW wordt een portaalsite en informatieplatform opgericht voor crisiscommunicatie bij (dreigende) overstromingen in samenwerking met alle waterbeheerders en de hulp- en crisisdiensten bij steden en provincies. Tegen het voorjaar van 2012 zal de portaalsite beschikbaar zijn. Daarnaast wordt ook werk gemaakt van een intern informatieplatform voor waterbeheerders, hulpdiensten en crisiscellen. Het crisisbeheer wordt verder geoptimaliseerd door onder meer de bijzondere noodplannen voor overstromingen verder uit te werken.

De overstromingsgebieden op de Zwalm, Velpe te Halen en Jeker te Tongeren werden in het voorjaar van 2011 gefinaliseerd. Ook op de Molenbeek te Geraardsbergen wordt gewerkt aan 2 nieuwe gecontroleerde overstromingsgebieden.. Stroomopwaarts van Diest wordt in 2012 gestart met de aanleg van een wachtbekken op de Begijnenbeek en de verdere uitbouw van het buitenbekken van Webbekomsbroek.

De eerste fase van de herstellingswerken aan de kademuren aan de Dijle in Leuven zijn opgestart. In 2012 worden de werken gestart om de wateroverlast in het deelbekken van de Maarkebeek aan te pakken met o.a. de aanleg van een wachtbekken op de Pauwelsbeek. Aan het pompgemaal op de Avrijevaart te Ertvelde en op de Vrouwvliet te Mechelen wordt een nieuwe roosterreiniger gerealiseerd. De werking van de gecontroleerde overstromingsgebieden op de Zuunbeek zullen geoptimaliseerd worden.

In 2011 zijn sedimentvangen op de Molenbeek in Erpe-Mere en de Vondelbeek in Lebbeke gerealiseerd. In 2012 zijn nieuwe sedimentvangen op de Winge te Rotselaar en in het GOG van de Vondelbeek te Buggenhout gepland. Verder werd in 2011 werk gemaakt van de slibruiming van de Zuunbeek en de Zenne in Sint-Pieters-Leeuw. In Deurne werd het Groot Schijn t.h.v. 'het Rivierenhof' geruimd, in Puurs de Grote Molenbeek (Vliet). Extra geld werd vrijgemaakt voor de ruiming van de Molenbeek te Wetteren, de Zwinnevaart en Isabellavaart te Knokke, de Poperingevaart te Vleteren, de Heulebeek in Kortrijk, de Woluwe aan de Brusselse Noordrand, de Barebeek te Mechelen, de Mark en de Antitankgracht in de Antwerpse Noorder-Kempen. De overstromingen van november 2010 hebben immers de hoeveelheid slib doen aangroeien.

OD 24: De watervoorraden worden kwalitatief en kwantitatief veilig gesteld en een voldoende aanbod van drink- en proceswater aan een redelijke kostprijs is gegarandeerd

ViA-sleutelproject 44-2 Implementatie concept 'Waterveiligheidsplannen' in de drinkwatervoorziening – opmaak brondossiers als eerste stap (komt overeen met MINA-Plan 4-25)

De opmaak van brondossiers voor prioritair kwetsbare winningen wordt verdergezet.

In aanvulling van de openbare dienstverplichtingen die reeds in het Algemeen Waterverkoopreglement zitten, wordt in overleg met de sector in de loop van 2011 en 2012 invulling gegeven aan openbare dienstverplichtingen met betrekking tot de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van de waterproductiecentra en het openbaar waterdistributienetwerk uitgaande van risico-analyse/risico-beheer'.

Voor freatische grondwaterlichamen zal maandelijks een update van de toestand op basis van peilmetingen gepubliceerd worden. Dit past ook in Europese initiatieven m.b.t. het opstellen van indicatoren voor waterschaarste en droogte.

Voor de contingentenbepaling grondwater werden de eerste studies, met name de definiëring en kwantificering van winbare hoeveelheden, afgerond. De methodiek wordt toegepast op 2 testgebieden.

Naar analogie met het huidige Sokkelbeleid zullen tegen eind 2011 herstelprogramma's voorgesteld worden, die hun doorvertaling moeten vinden in de toekenning van grondwatervergunningen. In overleg met de sector wordt de wenselijkheid en haalbaarheid van een nieuwe erkenning voor boorbedrijven onderzocht.

Vanaf het heffingsjaar 2010 tot en met heffingsjaar 2017 worden de gebiedsfactoren in de grondwaterheffing stelselmatig verhoogd. Een geüniformiseerd waterauditsysteem zal de bedrijven toelaten om hun watergebruik zo efficiënt mogelijk te organiseren.

Het actieplan Loodpreventie in drinkwater (begin 2011) bevat vooral acties die betrekking hebben op de systematische inventarisatie en de vervanging van loden leidingen en aftakkingen en op een gerichte sensibilisatie en communicatie.

Midden 2011 werd een ministerieel besluit voor de keuring van de binneninstallatie van het drinkwaternet en de afvoer van het vervuilde water en het regenwater goedgekeurd.

Vanaf 1 juli 2011 is het Algemeen Waterverkoopreglement van kracht. Hierin is voorzien dat de exploitanten vanaf 2012 rapporteren over de toepassing van het reglement. Met deze rapportering (o.a. sociale statistieken) krijgen we een beter beeld van de interactie tussen de exploitant en de klant. Intussen wordt verder gewerkt aan het afstemmen van de openbare dienstverplichtingen van water met die van energie. In het kader van het Vlaams actieplan Armoedebestrijding wordt verder invulling gegeven aan de sociale openbare dienstverplichtingen.

In een eerste publicatie van de Waterregulator 'Watermeter 2010, drinkwaterproductie en -levering in cijfers' worden een aantal sleutelcijfers van de drinkwatersector gebundeld. Deze cijfers zullen jaarlijks geactualiseerd worden. Daarnaast werd een concept voor prestatie- en efficiëntievergelijking van de watermaatschappijen ontwikkeld. Er zal vanaf 2012 jaarlijks minstens één aspect van de bedrijfsvoering via een procesbenchmark worden vergeleken en geanalyseerd.

3.4 Afvalstoffen- en materialenbeleid

ViA-transversaal thema: Duurzaam materialenbeheer

We verruimen het afvalbeleid tot een duurzaam materialenbeleid, dat zich niet langer alleen richt op het einde van de keten maar de volledige levenscyclus in beschouwing neemt. Het doel is het maximaal sluiten van materiaalkringlopen in diverse productie- en consumptiepatronen en het gerichter inzetten van grondstoffen, met een zo laag mogelijke impact op milieu en gezondheid. Naast een efficiëntieverhoging moeten we ook streven naar een meer effectieve inzet van materialen. Preventie en hergebruik krijgen voorrang op materiaalrecyclage. Deze laatste krijgt dan weer voorrang op andere vormen van nuttige toepassing, zoals verbranding met hoge energie-efficiëntie. Verwijdering is de laatste optie. Afwijkingen van deze hiërarchie zijn mogelijk indien dit verantwoord is vanuit een levenscyclusbenadering.

Het transversaal werken integreert de acties van publieke en private actoren en zoekt een evenwicht tussen economische, ecologische en sociale belangen. Deze transversale aanpak streeft naar het stroomlijnen van het bestaand beleid en lopende initiatieven, het verrichten van fundamenteel en toegepast onderzoek naar de haalbaarheid van een ketenaanpak, naar de economische, beleidsmatige en maatschappelijke randvoorwaarden om dit te realiseren, en naar de systeemtransitie die nog grotere vooruitgang mogelijk maakt. Innovatieve pistes worden opgezet en uitgewerkt en deze evoluties worden naar de producenten en consumenten vertaald.

ViA-sleutelproject 40-1 Betere regelgeving als kader voor een duurzaam materialenbeleid

Het ontwerp Materialendecreet werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering op 24 juni 2011. In het najaar volgt de bespreking en stemming in het Vlaams Parlement. Het bijhorende uitvoeringsbesluit Vlarema is principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 juli 2011. Een definitieve goedkeuring wordt beoogd in het najaar van 2011.

In de loop van 2012 worden de economische instrumenten geëvalueerd ter realisatie van het materialenbeleid.

OD 26: Maximaal stimuleren van recyclage van afvalstoffen

In 2011 werden verdere stappen gezet naar een harmonisering van het inzamellandschap, waarbij onderzoek werd gevoerd naar de vork van aangewezen tarieven. De focus wordt gelegd op het ondersteunen en stimuleren van lokale besturen met minder goede inzamelcijfers. De gemeenten met meer dan 180 kg restafval/jaar/inwoner werden geïnventariseerd, de oorzaken onderzocht en een plan van aanpak voor dit en volgend jaar werd opgesteld. De bestaande subsidieregelingen worden geëvalueerd met het oog op bijsturing.

Tegen eind 2012 wordt een aanpak uitgewerkt voor de toename van de selectieve inzameling van met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. In samenwerking met het bedrijfsleven en de lokale besturen

wordt verder gewerkt aan een stimulerend kader voor optimale inzamelstructuren voor afvalstoffen van zelfstandigen en KMO's. Uitgangspunt daarbij is een maximale scheiding van recycleerbare afvalfracties aan de bron. Zo werd in 2011 het collectief afvalbeheersplan Afvallandbouwfolies 2011-2013 ondertekend en werd een actieplan opgesteld voor de stroom cellenbeton. In 2012 wordt verder ingezet op de lopende verbetertrajecten en de voedingsketen.

Tegen eind 2012 wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor invulling van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Hierbij wordt er gezocht naar nieuwe instrumenten naast de aanvaardingsplicht en op maat van specifieke stromen. Verder wordt nagegaan voor welke stromen een afgifteplicht aangewezen is, of de producentenverantwoordelijkheid voor alle op de markt gebrachte producten moet gelden of alleen voor bijkomende productgroepen, en in welke mate de eigenlijke milieu-impact kan weerspiegeld worden in de financiële bijdrage.

OD 27: De niet te vermijden lekstromen maximaal sturen naar de meest performante verwerkingsmethode

In 2011 wordt verder gewerkt aan een evaluatiekader voor het aftoetsen van de verbrandingscapaciteit in het licht van de evolutie van het afvalbeleid naar en duurzaam materialenbeleid, evenals een langetermijnvisie op het storten van afvalstoffen. Hierin wordt nagegaan hoe stortplaatsen binnen het recyclagebeleid kunnen geïntegreerd worden. Binnen dit kader past ook het onderzoek naar de mogelijkheden tot het ontgraven van oude stortplaatsen (enhanced landfill mining). Na een inventarisatie-oefening en kosten/baten-analyse wordt gestart met concrete onderzoeken en pilootprojecten.

Biomassa is een belangrijke grondstof waarbij voor sommige deelstromen het aanbod ontoereikend is voor de vraag. Het beheer van biomassa(afval)stromen wordt benaderd vanuit zowel het energie- als materiaal oogpunt. Daarom wordt er gestart met de omvorming van de biomassa-inventaris tot een instrument dat op basis van kosten-baten analyse toelaat de materiaalkringloop biomassa te optimaliseren.

OD 28: Maximaal stimuleren van eco-efficiënte productie

ViA-sleutelproject 40-4 Toepassing van de eco-efficiëntiescan

De piste van sectorspecifieke eco-efficiëntiescans wordt verder verkend. In 2011 is voor twee sectoren (scheepsherstellers en chocolade en biscuiterie) de bestaande scan aangepast voor gebruik binnen de betreffende sector. Ook is de scan aangevuld met relevante BBT's en best practices. Daarnaast werd voor 2012 een LIFE+ voorstel ingediend om de toepassing van eco-efficiëntiescans bij KMO's verder te stimuleren.

Verder blijft de online scan uiteraard beschikbaar.

OD 29: Maximaal stimuleren van milieuverantwoorde consumptie

Via overleg, onder meer via een workshop 'duurzaam aanbesteden', wordt met andere organisaties (DAR, LNE, PODDO, MOW) gewerkt aan een verdere afstemming in aanpak (taakinvulling, doelstellingen, ...) van Green Public Procurement. Er wordt nagegaan op welke materiaalstromen best kan worden ingezet vanuit de Vlaamse overheid.

MINA-Plan 4-15

Stimuleren van milieuverantwoorde consumptie

Voor Green Private Procurement wordt in het najaar van 2011 een visie ontwikkeld m.b.t. de inzetbaarheid van bestaande instrumenten om bedrijven te stimuleren in het vergroenen van hun eigen aankoopbeleid.

Flankerend aan het beleid dat de federale overheid hierrond voert, zal de Vlaamse overheid de distributiesector stimuleren om tussen nu en 2015 minstens twee sensibiliseringsacties of proefprojecten op te zetten. Na de evaluatie van drie proefprojecten met de distributiesector wordt in 2011 de opschaling van één project voorbereid. Zo wordt ernaar gestreefd om in 2012 een samenwerkingsproject te realiseren dat meer productgroepen en meer distributeurs omvat.

Daarnaast wordt ook specifiek gewerkt rond 'consumenteneducatie' waarbij de consument gestimuleerd wordt om milieuverantwoorde keuzes te maken. Via het project 'duurzaam winkelen' wordt de consumptie van gelabelde duurzame producten in grootwarenhuizen bevorderd door in te zetten op instore communicatie en het geven van informatie aan consumenten over labels en gelabelde producten. Eind 2011 wordt ook een vormingspakket voor verenigingen (Fermweb) gefinaliseerd om het inzicht in duurzame voeding te vergroten en hen aan te zetten tot duurzame

(lokale) aankopen. Verder wordt er nauw samengewerkt rond 'Educatie voor duurzaam wonen en bouwen'. De daar voorziene provinciale steunpunten zullen zich o.m. richten op gerichte vormingen en infosessies voor zowel particulieren als bouwprofessionelen. Daarnaast wordt er ook samen met de betrokkenen gewerkt aan de verschillende opleidingscurricula voor handwerkers in de bouw en zullen de architectenopleidingen onder de loep worden genomen.

OD 30: Via integraal ketenbeheer streven naar een maximale vermindering van de milieu-impact

Verdere vermindering van de milieudruk door afvalstoffen vereist een meer integrale benadering van de hele materiaalketen. Vanuit LNE wordt bijgedragen aan de transitie Duurzaam Wonen en Bouwen (DuWoBo). In 2012 zal onder meer een prototype van materialenmethodiek beschikbaar zijn.

SP 31: Integraal ketenbeheer uitbouwen

**ViA-sleutelproject 40-3 Ketenbeheer en eco-innovatie
(komt overeen met MINA-Plan 4-14)**

Een aantal ketenbeheerprojecten zijn uitgevoerd of in uitvoering. Meerdere ketenbeheerprojecten kwamen aan bod op de ronde tafel Duurzaam Materialenbeheer.

Met de actoren binnen de materiaalketen gips werd een convenant afgesloten gericht op het sluiten van de materiaalkringloop. Bij de stroom bitumen is onderzoek lopende naar de logistieke en economische belemmeringen die inzameling, verwerking en afzet in de weg staan.

Het ketenproject vlakglas werd opgesplitst in 'vlakglas bouw' en 'vlakglas automotive'. Bij vlakglas in de bouwsector wordt gefocust op logistiek en de verbetering van de inzameling van vlakglas van schrijnwerkers. Voor vlakglas automotive zal de haalbaarheid van selectieve demontage van vlakglas bij de autodemontagecentra onderzocht worden.

Binnen het proefproject tapijt werden de actielijnen gedefinieerd die potentieel bieden. Diverse onderzoeken zijn lopende. Het ketenbeheerproject 'duurzame chemie' focust zich op twee thema's: nutriëntrecuperatie en biogebaseerde economie. Daarnaast zijn de ketenbeheerprojecten kunststoffen en voeding gestart.

De uitbreiding van de ecodesign-werking - eco-innovatie op productniveau - zit op schema. Voor de sensibilisering van de ontwerpers blijven we ons richten op o.a. de uitreiking van de Ecodesign Awards voor studenten en professionals. De ontwikkeling van een tweede ecodesign-tool, complementair aan de Ecolizer 2.0, is lopende en de lancering is voorzien voor eind 2011, samen met de lancering van een ecodesign-platform. In 2012 wordt de ecodesignwerking verder afgestemd op de behoeften van een aantal onderwijsrichtingen en wordt bijgedragen tot de Europese besluitvorming.

Het transitienetwerk Duurzaam Materialenbeheer (Plan C) zette in 2011 verder in op experimenten zoals enhanced landfill mining, rapid prototyping, ecoclusters en milieuvriendelijke bedrijventerreinen, innovatie in de kringloopsector, reststromenplatform voor biomassastromen,... De organisatorische onderbouw van Plan C kreeg verder vorm: een business plan werd opgemaakt. Voor een stabiele basisfinanciering over een langere periode voor de kerntaken van Plan C is een juridische basis voor de verzelfstandiging van Plan C in uitwerking. Er wordt gewerkt aan een samenwerkingsakkoord tussen OVAM, VITO, DAR en EWI voor het leveren van een ondersteunende structuur voor Plan C. Dit is verankerd in het Materialendecreet.

SP 32: Uitwerken van oplossingen op maat voor lokale besturen met complexe uitdagingen op het vlak van afval- en materiaalbeheer en bodemverontreiniging

ViA-sleutelproject 40-2 Partnerschappen met lokale besturen in het kader van een duurzaam materialenbeleid

Begin 2011 werd de visie voor dit project afgerond en de portfolio van activiteiten samengesteld. De verdere uitwerking wordt opgevolgd door een interne en een externe stuurgroep met o.a. VVSG, Vlinter, Interafval en het kenniscentrum Vlaamse steden.

Tijdens een proeffase (van 2011 tot 2012) wordt vertrokken vanuit concrete (geplande) projecten over afval-, materialen- en bodembeheer. Hiervoor zijn een 20-tal gemeenten en hun bijhorende

intercommunales geselecteerd op basis van diverse afval- en bodemcriteria. In het najaar van 2011 volgt een screening van de ingediende voorstellen. Nadien worden enkele partnerschappen met lokale besturen afgesloten voor de uitvoering van de projecten.

3.5 Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen

3.5.1 Bodemverontreiniging

OD 35: Bijdragen aan het voorkomen van bodemverontreiniging

De vlotte aanpak van “schadegevallen” voor accidentele verontreinigingen wordt verder gezet. In 2012 wordt een systeem uitgewerkt voor het strikt handhaven van nieuwe bodemverontreiniging boven de bodemsaneringsnorm. Hiermee worden ernstige schade en oplopende kosten beter voorkomen en wordt het signaal gegeven dat preventie loont. De implementatie is voorzien voor 2013.

In de richtlijn Industriële emissies wordt bepaald dat exploitanten van een aantal risico-inrichtingen een nulonderzoek moeten uitvoeren. In het implementatietraject van de richtlijn zullen deze nulonderzoeken geïntegreerd worden in de bestaande verplichting tot uitvoering van bodemonderzoeken.

OD 36: Maximaal faciliteren van overdrachten

Bodemattesten worden in dit kader zo snel mogelijk afgeleverd. De dossierbehandeling gebeurt bij overdracht van een risicoground zo efficiënt en klantvriendelijk mogelijk. Voor complexe overdrachtdossiers worden oplossingen op maat uitgewerkt.

Soms worden faillissementen geblokkeerd door zwaar verontreinigde gronden. Binnen de budgettaire mogelijkheden zal OVAM de terreinen aankopen, saneren in functie van herontwikkeling en terug op de markt brengen. In 2011 werden de eerste terreinen in kader van het protocol curatoren aangekocht.

OD 37: Maximaal faciliteren van bouwprojecten op risicogronden

In afwachting van een sanering van een historisch verontreinigde grond moeten bouwprojecten mogelijk blijven en moet een bodemsanering zo goed mogelijk geïntegreerd worden in bouwwerken. Voor elk gestart ambtshalve dossier worden de integratiemogelijkheden onderzocht en, waar realistisch, benut.

OD 38: Maximaal faciliteren herontwikkeling brownfields en andere verontreinigde terreinen

ViA-sleutelproject 42-1 Brownfieldprojecten en –convenanten

Op 9 september 2011 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van wijzigingsdecreet over de Brownfieldconvenanten definitief. goed. In de de hierbij horende visienota, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 29 april 2011, wordt onder meer ook het instrument SanInvest omschreven. SanInvest zou een antwoord moeten bieden op de problematiek van de zogenaamde Blackfields, zeer zwaar verontreinigde terreinen waarvoor het instrumentarium van het brownfieldconvenantendecreet tekort schiet.

Momenteel zijn er 27 brownfieldconvenanten afgesloten en zijn er 13 realisatieconvenanten voor vrijstelling van financiële zekerheid afgesloten. Bij de tweede oproep brownfieldconvenanten werden 21 dossiers ontvankelijk en gegrond bevonden.

De OVAM voerde in 2011 ook een aantal cruciale ambtshalve werken uit om de herontwikkeling van brownfields mogelijk te maken. Sprekende voorbeelden zijn de ambtshalve saneringen van Carcoke in Zeebrugge, Balmatt te Mol en de Hoedhaar-site te Lokeren.

Een aantal brownfields zijn zo zwaar verontreinigd, dat een ontwikkeling geblokkeerd wordt door de mogelijke saneringskost. De OVAM zal onderzoek uitvoeren naar de kosten en baten van een gerichte aankoop en sanering van dergelijke terreinen met het oog op verkoop en herontwikkeling. Binnen de beschikbare middelen zullen opportuniteiten geëvalueerd worden in functie van een mogelijke aankoop.

In 2011 werd een verkennende oefening uitgevoerd voor een mogelijke samenwerking met overheidsactoren en actoren in de non-profit sector met het oog op de herontwikkeling van terreinen waarbij de bodemverontreiniging een belemmerende factor is (zie verder SP 42-43).

OD 39: Verfijning van het onderzoeks- en saneringsbeleid**ViA-sleutelproject 42-2 Bodemsaneringsfondsen – Vlaams stookolietankfonds (komt deels overeen met MINA-Plan 4-8)**

Een ontwerp van wijziging van het regelgevend kader (Vlarebo) rond bodemsaneringsorganisaties werd opgemaakt.

De oprichting van een Belgisch (of interregionaal) stookoliefonds werd op de agenda geplaatst van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL) van 31 maart 2011. In mei werd een ICL-werkgroep opgericht, samengesteld uit vertegenwoordigers van de kabinetten van de gewestelijke en federale ministers, om de onderhandelingen opnieuw te starten. Daarnaast werd ook verder gewerkt aan de voorbereiding van een mogelijk Vlaams stookoliefonds. Een nieuw voorstel werd opgemaakt.

Voor de inventarisering van verontreinigde terreinen werd in 2011 gefocust op de gronden die binnen de strategische projecten “drinkwaterwinning” en “gemeentelijke gasfabrieken” vallen. Via een selectief aanmaningsbeleid wordt dit ondersteund, met name in beschermingszones voor drinkwaterwinning.

Tegen eind 2012 wordt een operationeel systeem uitgewerkt dat de overdracht van gegevens optimaliseert. Het in 2011 uitgewerkte plan van aanpak ter ondersteuning van de gemeenten voor de werking van hun gemeentelijke inventaris werd getest in 5 gemeenten. Tegen eind 2012 worden eveneens systemen uitgewerkt voor de opvolging van “melding van verontreinigingen” en “termijnopvolging onderzoeks- en saneringsplicht”.

Diverse woonzones bevinden zich op risicogronden. In het verleden werd geen rekening gehouden met bodemverontreiniging, waardoor de bewoners eventueel schade kunnen ondervinden. Dit wordt verder aangepakt via nieuwe woonzoneprojecten.

Een aantal bedrijven en overheden hebben meerdere risicogronden onder hun beheer. Via bedrijfsspecifieke overeenkomsten wordt een planmatige aanpak afgesproken voor dit verontreinigingspassief.

Op oude industrieterreinen of in stedelijke omgeving hebben diverse verontreinigingen zich vaak vermengd, waardoor sanering van een individuele grond geen grondige oplossingen aanreikt. Voor de aanpak op maat is een grootschalig pilootproject (sanering van verontreiniging met zinkassen) in uitvoering en worden enkele clusters voorbereid.

Om het beleid rond verontreinigde waterbodems verder vorm te geven, werd in 2011 een nieuw pilootproject uitgevoerd. De voorbereidingen voor een bijkomend pilootproject in 2012 werden gestart.

Tegen eind 2012 wordt een project uitgevoerd rond kwaliteitsborging voor ambtshalve bodemsanering. Ook wordt een planningssysteem voor ambtshalve bodemsanering uitgebouwd. Dit zorgt er vanaf 2013 voor dat binnen het jaar na de beslissing tot vrijstelling van saneringsplicht de planning i.v.m. bodemsanering wordt meegedeeld en dat binnen de 5 jaar na de beslissing tot vrijstelling van saneringsplicht de ambtshalve bodemsanering wordt opgestart, voor zover daartoe de nodige middelen beschikbaar zijn.

In het kader van het vergroenen van de bodemsanering wordt tegen eind 2012 een kader voor het beoordelen van de duurzaamheid van bodemsanering uitgewerkt. Binnen ambtshalve bodemsaneringen worden proefprojecten gestart om interessante scenario's dadelijk in de praktijk te testen.

In 2011 zijn voorstellen uitgewerkt voor een draagkrachtregeling en/of cofinanciering om onbillijkheden weg te werken. Na overleg wordt tegen eind 2011 een cofinancieringsregeling als wijziging van Vlarebo opgesteld.

OD 40: Stimuleren van duurzaam beheer van bodem(-verontreiniging)

De uitvoering van werken op een grond met historische verontreiniging vooraleer een bodemsanering heeft plaatsgevonden, kan de risico's verhogen, tot schade en uitgestelde investeringen leiden, of een latere bodemsanering moeilijker (en duurder) maken. Beheerders van verontreinigde gronden houden hier vaak te weinig en te laat rekening mee. Om dit te voorkomen werden in 2011 oplossingsrichtingen uitgewerkt die zullen afgetoetst worden met alle relevante actoren.

SP 41: Bodemsanering in het teken van economisch herstel

In het kader van het bestrijden van de economische crisis werden stimulansen uitgewerkt vanuit het bodembeleid. De tijdelijke, substantiële verlaging van financiële zekerheden indien de bodemsaneringen

snel gestart worden, werd verlengd zodat saneringen die starten voor eind 2011, nog in aanmerking komen voor een verlaging van de financiële zekerheid tot 75%.

De lagere financiële zekerheden voor dossiers binnen brownfieldconvenanten en faillissementen worden gehandhaafd. Onderzoek naar alternatieve vormen van financiële zekerheid (die goedkoper zijn voor de betrokkenen) en naar de haalbaarheid van een PPS-constructie bij een aantal knelpunt dossiers, is lopende.

SP 42: Bodemonderzoek en –sanering biedt sociaal-maatschappelijke meerwaarde

**ViA-sleutelproject 42-3 Versnelde sanering van vervuilde terreinen (scholen, ziekenhuizen en rusthuizen)
(komt deels overeen met MINA-Plan 4-28)**

Er werden gemeenschappelijke uitgangspunten geformuleerd voor samenwerking, met inbegrip van een programmatische aanpak.

Met AGION en GO (onderwijs) is overleg lopende over een samenwerkingskader. Door AGION/GO is een lijst opgemaakt met een 150-tal projecten die vanaf 2012 uitgevoerd worden. Er wordt nagegaan hoeveel OVAM-dossiers op deze lijst staan. Alle instellingen zullen aangeschreven worden, zowel deze met als deze zonder bouwplannen. Met AGION is reeds een akkoord. Met GO zijn de besprekingen nog lopende.

Ook voor zorginstellingen is een samenwerkingskader in voorbereiding.

SP 43: Bodemonderzoek en -sanering biedt oplossing voor gemeentelijke gasfabrieken

**ViA-sleutelproject 42-3 Versnelde sanering van vervuilde terreinen (gasfabrieken)
(komt deels overeen met MINA-Plan 4-28)**

De eerste inventarisatiestudie werd reeds in 2010 afgerond. In 2011 is verder gewerkt om de gelokaliseerde gassites verder te duiden m.b.t. onder andere eigendomssituatie en ontwikkelingskansen. Er zijn een aantal 'verkennende bodemonderzoeken' uitgevoerd. Op basis van de inventarisatie is eveneens een methodiek voor prioritering ontwikkeld.

Op drie plaatsen zijn de ambtshalve saneringswerken intussen uitgevoerd. Zes projecten bevinden zich in de fase van opmaak van een ambtshalve bodemsaneringsproject. Vier worden eind 2011-begin 2012 aangepakt.

SP 44: Versnelde ambtshalve sanering bij “onschuldig eigenaars”

ViA-sleutelproject 42-3 Versnelde sanering van vervuilde terreinen (onschuldige eigenaars)

Een aantal dringende dossiers werd gestart binnen het huidige kader. De beperkte beschikbare middelen maken de gewenste inhaalbeweging moeilijk. In 2010 kon daardoor ongeveer 15% niet gestart worden. In de planning van 2011 werd de achterstand verder afgebouwd. Concreet betekent dit dat ongeveer 5% van de dossiers wordt doorgeschoven naar 2012. Op basis van het potentieel is een afbouwscenario in 2014 haalbaar.

SP 45: Bodemonderzoek en -sanering beschermt drinkwaterwinningen

In het verleden hebben enkele drinkwaterwinningen problemen ondervonden van bodemverontreinigingen. In 2011 werd een eerste plan van aanpak uitgewerkt en werd in samenwerking met de gemeenten en waterwinningsmaatschappijen een inventarisatie van nog actieve risico-inrichtingen in beschermingszones uitgevoerd. Risico-inrichtingen die niet aan hun periodieke onderzoeksplicht hebben voldaan, werden stapsgewijze aangeschreven (zie ook OD 24). In 2012 legt de inventarisatie-oefening de focus op risicogronden van niet-actieve risico-inrichtingen en vindt verdere handhaving plaats van de geïnventariseerde actieve risico-inrichtingen die hun periodieke plicht nog niet na kwamen.

3.5.2 Bodemaantasting

MINA-Plan 4-29 Bodembedreigingen in de bebouwde omgeving geïntegreerd aanpakken

In 2011 startte een onderzoeksproject naar de economische impact van grondverschuivingen in zuidelijk Oost- en West-Vlaanderen. Bij afronding, eind 2012, zal er een representatief beeld zijn

van de economische schade van grondverschuivingen en meer duidelijkheid over de kosten van remediëring en preventie. Deze resultaten zullen worden verspreid. Verdere initiatieven zullen worden gekaderd in een globale beleidsvisie over de toekomstige ondersteuning van het gemeentelijk milieu- en natuurbesluit, in het kader van de interne staatshervorming en het MINA-Plan 4.

In 2011 werd de 'Expert Group on Soil Sealing' (EGSS) van de Europese Commissie opgevolgd. In 2012 zal worden nagegaan welke van de aanbevelingen in het 'Technical Document' van EGSS nuttig kunnen worden toegepast in een Vlaamse context.

In 2011, 2012 en 2013 wordt een onderzoek uitgevoerd naar preventieve en remediërende maatregelen tegen bodemverdichting. In 2012 zal de bodemdatabank AARDEWERK met de basisinformatie van de bodemkaart ontsloten worden via de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Voor organische stof in de bodem zal in 2011 en 2012 een onderzoeksopdracht uitgevoerd worden m.b.t. een systematische monitoring van organische koolstofvoorraden in Vlaamse bodems. Ook in het Vlaamse Klimaatadaptatieplan wordt extra aandacht besteed aan het verbeteren of op zijn minst stabiliseren van het koolstofgehalte in de bodem.

Het bodembeschermingsbeleid wordt ondersteund o.a. in het kader van de Interreg-projecten (BodemBreed, PROSENSOLS) en door verdere wetenschappelijke onderbouwing, zowel op Vlaams niveau als via Europese samenwerking (SNOWMAN-onderzoeksnetwerk).

OD 47: We stimuleren gemeenten en landbouwers om over te gaan tot erosiebestrijdingswerken en passende beheersmaatregelen

Begin september 2011 beschikken 96 gemeenten die met erosiefenomenen te kampen hebben, over een goedgekeurd erosiebestrijdingsplan. Tien gemeenten zijn vóór 2011 begonnen met de opmaak van een plan of hebben in 2011 hiertoe een subsidieaanvraag ingediend. In 2010 kregen 51 gemeenten een subsidie om zich te laten begeleiden door een erosiecoördinator; zeven andere gemeenten hebben in 2011 hiertoe een subsidieaanvraag ingediend. In 2011 hebben 14 gemeenten een subsidieaanvraag ingediend voor het uitvoeren van erosiebestrijdingswerken in 17 knelpuntgebieden. Vanaf 2012 wordt een sterke stijging verwacht van het aantal erosiebestrijdingswerken door de inzet van de erosiecoördinatoren. In 2011 en 2012 wordt vorming voor de erosiecoördinatoren voorzien en worden initiatieven genomen om de samenwerking met de bedrijfsplanners van de VLM optimaal te laten verlopen.

Landbouwers worden gestimuleerd om vijfjarige beheerovereenkomsten erosiebestrijding te sluiten en om de aflopende beheerovereenkomsten voor vijf jaar te verlengen. Naast de beheerpakketten die specifiek focussen op erosiebestrijding, zoals de grasbufferstroken voor erosiebestrijding en de niet-kerende bodembewerking, zijn er andere beheerpakketten die nuttig kunnen zijn in erosiegevoelige gebieden, zoals de grasstroken voor akkervogels en de perceelsranden langs landschapselementen.

3.5.3 Natuurlijke rijkdommen

OD 52: Het beleid inzake oppervlakedelfstoffen wordt geëvalueerd (zie ook SD 49)

VIA-sleutelproject 40-5 Evaluatie van het delfstoffenbeleid (komt overeen met MINA-Plan 4-30)

De vier door de Vlaamse Regering definitief vastgestelde bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen worden omgezet in GRUP's. Het proces m.b.t. de evaluatie van de instrumenten van het delfstoffenbeleid en de link met het duurzaam materialenbeleid en het ruimtelijk beleid loopt in 2011 verder onder de vorm van een gemengde werkgroep van kabinetten en administraties. Voor de link met het duurzaam materialenbeleid werd een ambtelijke werkgroep alternatieven (ALBON, OVAM, MOW) opgericht die voorstellen uitwerkt voor de inzet van alternatieven en opportuniteiten voor primaire oppervlakedelfstoffen. Dit kan onder meer aanleiding geven tot een aanpassing van het Vlarebo, gelet op het belang van uitgegraven bodem als substitutiepotentieel.

Er werd een monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid opgezet om behoeftegegevens, import- en exportstromen en inzetmogelijkheden van alternatieven voor oppervlakedelfstoffen in kaart te brengen en de verhouding tussen reële vraag en het totale aanbod (alternatieven, opportuniteiten en primaire delfstoffen) jaarlijks bij te houden. Eind 2011 zullen de eerste resultaten in een jaarrapport kenbaar gemaakt worden. De resultaten zullen

worden verwerkt in het tweede Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan, waarvan de principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering is gepland in 2013. In 2010 werd de Vlaamse behoefte aan ijzerzandsteen voor restauraties van onroerend erfgoed gekwantificeerd en in 2011 werden boringen uitgevoerd in de ijzerzandsteen op basis waarvan de geologische en bouwtechnische kenmerken van de ijzerzandsteen voor restauratiedoeleinden in kaart zullen worden gebracht. Er wordt ook nagekeken of ijzerzandsteen die vrijkomt bij infrastructuurwerken, kan worden gevaloriseerd.

Het Europees Grondstoffeninitiatief wordt vanuit Vlaanderen actief opgevolgd. De Europese Commissie vermeldt Vlaanderen als één van de best practice voorbeelden voor een duurzaam delfstoffenbeleid op regionaal niveau. Begin 2011 heeft de Commissie de nieuwe communicatie "Grondstoffen en grondstoffenmarkten: uitdagingen en oplossingen" gepubliceerd. Momenteel werkt de Commissie aan een innovatiepartnerschap over grondstoffen.

Op 4 februari 2011 werd het uitvoeringsbesluit betreffende de procedure en de uitvoeringsmodaliteiten voor het voorbereiden, uitvoeren en opvolgen van projecten in het projectgrindwinningscomité door de Vlaamse Regering definitief goedgekeurd.

**OD 53: De valorisatie van de diepe ondergrond wordt geregeld
(zie ook SD 50)**

Op 15 juli 2011 keurde de Vlaamse Regering het besluit tot uitvoering van het decreet betreffende de diepe ondergrond goed. Vooralsnog voorziet dit besluit alleen in nadere regels over de opsporing en de winning van koolwaterstoffen en nog niet over de geologische opslag van koolstofdioxide. Na een grondige studie van de richtsnoeren van de Europese Commissie voor de implementatie van de Europese richtlijn betreffende de geologische opslag van koolstofdioxide en van de nieuwe nationale regelgeving van een aantal voortrekkerslanden (Nederland, Verenigd Koninkrijk,...), kunnen er ook in het Vlaamse Gewest nadere regels voor de geologische opslag van koolstofdioxide (CCS) opgesteld worden. Om de kennisopbouw verder te versterken zal in de loop van 2012 ook een studie uitbesteed worden over de mogelijkheden of onmogelijkheden van CCS in Vlaanderen.

MINA-Plan 4-31

Steun zoeken in de ondergrond

Een inventarisatie-onderzoek over het gebruik van geothermie en het regelgevend kader daarrond is afgerond en biedt een eerste basis voor beleid m.b.t. aanspraken op de ondergrond. Tevens werd onderzoek verricht naar de thermische geleidbaarheid van geologische formaties en het opstellen van een geschiktheidskaart voor de toepassing van koude-warmte opslag en de onttrekking van boorgatenergie. Aansluitend op de inventarisatiestudie zullen de initiatieven m.b.t. ruimtelijke planning (RWO) worden opgevolgd en op elkaar worden afgestemd.

M.b.t. de verdere uitbouw van de databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) wordt stapsgewijs gewerkt om de zoek- en raadpleegdiensten en de download- en transformatiediensten uit te bouwen conform de INSPIRE-richtlijn. Het loket "VLAREM rubriek 55" is intussen klaar. Dit loket zal de basis vormen voor verdere IT-ondersteuning van de processen die met boren te maken hebben en uitgroeien tot een E-government project met link naar CRAB, KLIP, bodemsaneringslocaties, eMIL en de digitale bouwaanvraag. Tevens wordt een opdracht uitbesteed ter voorbereiding van het decretaal kader voor DOV tegen eind 2012.

Door VLAKO is verder gewerkt aan het geologisch 3D-model. Een eerste versie van het 3D model voor Quartair en Tertiair is klaar en de beschikbaarheid ervan is aangekondigd op DOV. De geologische 3D-modellering gaat verder en moet leiden tot een globaal model van de Vlaamse Ondergrond tegen 2012 waarna het in 2013 voor het publiek beschikbaar zal zijn. Vanaf 2014 zal er afgestemd worden met het bestaande hydrogeologische 3D-model.

3.6 Biodiversiteitsbeleid

OD 55: *Vlaanderen zal, in uitvoering van de Europese regelgeving, de instandhoudingsdoelstellingen opmaken en tegen 2015 zal het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, effectief in uitvoering zijn.*

**ViA-sleutelproject 41-1 Opmaak instandhoudingsdoelstellingen
(komt overeen met MINA-Plan 4-32)**

In de eerste helft van 2011 hebben 11 rapporten met specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor welbepaalde Speciale Beschermingszones het maatschappelijke overleg doorlopen. Op basis van deze rapporten zijn aanwijzingsbesluiten gemaakt. De eerste acht daarvan zijn principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. 13 rapporten doorlopen momenteel nog het maatschappelijk overleg, voor 10 zijn de plannen in opmaak.

Daarnaast zijn gewestelijke werkgroepen opgestart rond vijf vragen die tijdens het overlegproces steeds terugkomen:

- Kalibratie: hoe zorgen we dat de som van de doelen die per SBZ geformuleerd worden (S-IHD) in lijn ligt met de gewestelijke doelen (G-IHD)?

- Impact: wat is de impact van de sectoren op de doelen en welke inspanningen worden van de sectoren verwacht?

- Passende beoordeling: kan de passende beoordeling gericht zodra de doelen duidelijk zijn, onder meer door de invoering van een voortoets?

- Ruimtelijke planning: hoe worden doelen meegenomen in het afbakeningsproces voor de agrarische en natuurlijke structuur (AGNAS)?

- Implementatie: via welk proces en met welke instrumenten zullen de doelen gerealiseerd worden?

Tegen het najaar van 2012 wordt het maatschappelijk overleg over alle 34 rapporten afgerond en worden de laatste aanwijzingsbesluiten voor principiële goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Met het oog op de definitieve goedkeuring van de S-IHD zal in de loop van 2012 ook een budgettaire raming gemaakt worden van de realisatie van de doelstellingen, waarbij wordt aangegeven welke middelen via een betere benutting van Europese fondsen kunnen komen. Deze raming zal gebaseerd zijn op een plan van aanpak, dat samen met de doelgroepen wordt uitgewerkt. De studie van de MiNa-raad naar het instrumentarium zal daarbij een waardevolle bouwsteen zijn.

OD 56: *Verder bouwend op het overlegmodel tussen alle betrokken partners, wil Vlaanderen met de uitvoering van het Sigmaplan, het Zwinproject, het Grensmaasproject als ook met het rivierherstel Leie, de natuurlijkheid, de beveiliging tegen overstromingen en de bevaarbaarheid van waterlopen laten samensporen.*

In het kader van het Sigmaplan werd in 2011 het merendeel van de gronden verworven voor de ANB-projecten in de Durmevallei. In de Kalkense Meersen werd gestart met de verwerving en ontpachting van het eerste inrichtingsblok.

In 2012 starten de inrichtingswerken in de Durmevallei. In de Kalkense Meersen worden dan de gronden van de eerste twee inrichtingsblokken volledig ontpacht en verworven. In beide projectgebieden worden omvormingscontracten voor de landbouwers in de praktijk gebracht en wordt verder gewerkt aan de uitbouw van het erkende reservaat binnen het visiegebied in functie van de effectieve realisatie van de vooropgestelde natuurdoelen. De project-MER en het GRUP voor de Grote Nete en de Bovendijle worden – uitgevoerd, begeleid met een ruim maatschappelijk overleg. Ook de projecten langs de Kleine Nete en de Zenne worden opgestart.

In samenwerking met de provincie Zeeland werd in 2011 in het kader van een nieuw LIFE+-project ZTAR (= Zwin Tidal Area Restoration) gestart met de natuurherstelwerkzaamheden in het Zwin. In 2012 wordt gestart met het herstel van de vogeleilanden en met de grote plagwerkzaamheden om het schor te verjongen. Ook

wordt een filmrapportage gemaakt over het belang van deze natuurherstelmaatregelen. Voor de uitbreiding van het Zwin met de Willem-Leopoldpolder wordt in 2012 getracht voldoende gronden te verwerven na goedkeuring van het GRUP. In samenwerking met de provincie West-Vlaanderen worden de bouwwerken van het Zwin Natuurcentrum met het nieuw bezoekerscentrum en het kijkcentrum gestart in 2012.

Voor het geïntegreerde plan Seine-Schelde-Rivierherstel Leie worden in 2012 landbouweffectenrapporten opgemaakt voor de deelgebieden gelegen in West-Vlaanderen en deels al in Oost-Vlaanderen. Bovendien worden grondverwervingen via het instrument van de grondenbank gepland. In 2012 start eveneens de opmaak van het GRUP voor de resterende deelgebieden die zich situeren tussen Sint-Baafs-Vijve en Deinze.

Voor de haven van Antwerpen en Gentse Kanaalzone worden de ecologische doelstellingen doorvertaald in de RUP's en worden afspraken gemaakt met de verschillende partners over de aankoop, de verdere inrichting, het beheer en de monitoring van de natuurkerngebieden en de ecologische infrastructuur. Voor de haven van Zeebrugge worden de afspraken m.b.t. de natuurcompensaties uitgevoerd conform de beslissing van de Vlaamse Regering. Voor de haven van Gent werd de opmaak van het GRUP voor de natuurkerngebieden en de oprichting van de beheercommissie gestart en wordt in 2012 de focus gelegd op het opmaken van een takenmatrix en een inrichtingsplan voor de natuurkerngebieden.

Op basis van de door betrokken partijen goedgekeurde samenwerkingsovereenkomst m.b.t. het integraal uitvoeringsprogramma Demervallei zal in 2012 verder samengewerkt worden rond de thema's natuur, water en recreatief medegebruik.

OD 57: *Vlaanderen maakt de realisatie van kwaliteitsvolle natuur mogelijk door een jaarlijkse uitbreiding van 3000 ha aan gebieden onder effectief natuurbeheer.*

In 2010 werd voor 570 ha uitgebreide beheerplannen voor domeinen in beheer bij de Vlaamse overheid goedgekeurd. Voor een oppervlakte van 1960 ha werd door andere eigenaars een beheerplan opgemaakt, zowel beperkte als uitgebreide. Ook voor 2011 zal het beoogde doel, 1000 ha bijkomende uitgebreide beheerplannen, gehaald worden. Bij aanvang van het derde semester van 2011 werd al voor 1495 ha ANB-domeinen een beheerplan opgemaakt. De achterstand bij de erkenning van beheerplannen van erkende natuurreservaten zal niet verder toenemen.

In het kader van vereenvoudiging en verhoging van de effectiviteit wordt een nieuw concept voor beheerplannen voor de door de overheid beheerde natuur- en bosgebieden ontwikkeld, dat al de voorgaande verschillende types zal integreren. Anderzijds wordt een gericht aankoopbeleid gevoerd om de doelstellingen opgenomen in het Minaplan te realiseren. Hiertoe wordt een afgewogen rollend meerjarenprogramma opgesteld. Afstemming met de erkende terreinbeherende verenigingen gebeurt in het kader van het Vlaamse perimeteroverleg en vanuit het oogpunt van efficiëntie en betrokkenheid bij de te realiseren natuurgebieden.

Het aankoopritme voor nieuwe groen- en bosgebieden door de Vlaamse overheid en erkende terreinbeheerders blijft aangehouden.

Voor de aankopen wordt prioriteit gegeven aan het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, het verder optimaliseren van de toegankelijkheid en het opzetten of verder realiseren van randstedelijke geïntegreerde projecten.

In 2011 en in 2012 zal jaarlijks 400 ha bijkomend als natuurreservaat worden erkend. Deze terreinen zullen kwaliteitsvol beheerd kunnen worden door de jaarlijkse beheersubsidies die hieraan gekoppeld zijn.

OD 58: *Vertrekkend van een optimalisatie, vervollediging en uitvoering van de regelgeving betreffende soorten, jacht, wildschade en riviervisserij, wil Vlaanderen de toestand van kritische soorten en soortengroepen verbeteren, teneinde de biodiversiteit in stad en platteland te bevorderen.*

In 2011 werden twee uitvoeringsbesluiten bij het soortenbesluit (MB zes rode lijsten en MB vogelringen) goedgekeurd. Voor deze rode lijstsoorten worden in 2012 beschermingsinitiatieven opgestart. Ook zal een samenwerkingsproject met Europese cofinanciering worden opgezet rond de meest bedreigde inheemse amfibieën. Zoals voorzien in de wetgeving werd ook een eerste evaluatie van het soortenbesluit met verbetervoorstellen voorgelegd.

Voor overlastsoorten (inheemse en uitheemse) worden visies en maatregelen uitgewerkt met het oog op het milderen van hun impact op mens en natuur. Na de opmaak van een beheerregeling voor invasieve waterplanten, de aalscholver en voor de grote meeuwen aan de kust wordt ook een aanpak voor de bever

voorbereid. Met betrekking tot invasieve exoten werd ook gestart met de uitwerking van een *early warning* en *rapid response* systeem.

M.b.t. jacht werd in 2011 een voorstel uitgewerkt voor een aanpassing van de uitvoeringsbesluiten. In samenspraak met de diverse actoren zal dit dossier in het voorjaar 2012 verder op punt worden gesteld.

In 2011 werd de werking van het Wildschadebesluit geëvalueerd op efficiëntie en effectiviteit. In het voorjaar 2012 worden de nodige stappen ondernomen voor de bijsturing van het besluit en de opmaak van de code van goede praktijk voor het nemen van preventieve maatregelen.

M.b.t. het luik riviervisserij tenslotte werd eveneens gestart met een vereenvoudigingsinitiatief van de wetgeving en werd in overleg met de betrokken actoren een aangepast uitvoeringsbesluit voorbereid. De operationalisering van dit besluit is voorzien voor 2012.

OD 59: Door een verdere uitwerking van de evaluatie van de instrumentenmix komen we tot een efficiëntere inzet van middelen in het natuur- en bosbeleid

Een studie van de MiNa-raad brengt in beeld welke instrumenten momenteel beschikbaar zijn voor de realisatie van IHD. Op basis hiervan wordt in 2012 een kostenefficiënt instrumentarium voorbereid. Dit geeft aan de diverse actoren de mogelijkheid een bijdrage te leveren aan het behalen van de IHD.

Alle subsidiebesluiten werden gescreend met het oog op vereenvoudiging en harmonisering van de procedures en afstemming daarvan op de begrotingscyclus. Voor de subsidiesystemen van wildbeheerseenheden, natuurreservaten en vogelopvangcentra is een voorstel voor aanpassingen van de besluiten in procedure uitgewerkt. Voor de subsidiesystemen, gekoppeld aan het Bosdecreet, inclusief ondersteuning voor bebossing, is in 2011 een studie opgestart, die loopt tot september 2012. De studie zal verbeteringen en vereenvoudigingen voorbereiden en voorstellen. Vermits sommige subsidiesystemen ook vanuit de Europese plattelandontwikkeling cofinanciering krijgen, zal bij aanvang van PDPO 3 in 2014 eveneens moeten geëvalueerd worden in welke mate nog verdere aanpassingen nodig zijn om deze Europese cofinanciering maximaal te benutten.

OD 60: Vlaanderen zet maximaal in op samenwerking en integratie tussen beleidsvelden en sectoren met het oog op het behoud, het herstel en de versterking van de biodiversiteit.

MINA-Plan 4-33

Stimuleren van geïntegreerd natuurbeheer door NGO's, private eigenaars en lokale overheden

Er is een inhoudelijke visie uitgewerkt om de verschillende bestaande statuten voor natuurreservaten, bosreservaten, domeinbossen en parken te integreren en te vereenvoudigen. Hierover is het overleg met de actoren gestart.

Een nieuw model is uitgewerkt voor de geïntegreerde beheerplanning voor natuur-, bos- en parkgebieden van openbare en privédomeinen.

Op basis van overleg wordt de inhoudelijke visie met betrekking tot de statuten aangepast en worden voorstellen uitgewerkt voor een nieuw beheerplanmodel.

M.b.t. de goedkeurings- en adviesprocedures worden aanpassingen aan de bestaande juridische en ondersteunende instrumenten voor de statuten en het beheerplan uitgewerkt.

Binnen het instrument passende beoordeling wordt een voortoets geoperationaliseerd als toets voor vergunningsplichtige activiteiten in of met impact op speciale beschermingszones. Dit is afgestemd met het herwerken van de ondersteunende instrumenten voor de MER (bijvoorbeeld herziening van richtlijnenboek Flora en Fauna). Om de noodzakelijke informatie ter beschikking te stellen, wordt een informatiewebsite Natura 2000 opgezet. De focus ligt op de voortoets, die modulair wordt opgebouwd, zodat verfijningen, nieuwe methodologische inzichten en bijkomende gegevens en kennis steeds kunnen toegevoegd worden. Verwacht wordt dat een interactief systeem vanaf midden 2012 gefaseerd zal geoperationaliseerd worden. Het systeem zal deel uitmaken van de informatiewebsite Natura-2000.

Voor de vereenvoudiging van het systeem van de Groenjobs en MINA-werkers werd een studieopdracht afgerond. Op basis hiervan wordt nagegaan welke diensten met een ecologische meerwaarde de sociale economie marktconform aanbiedt of kan aanbieden in afstemming met de Vlaamse beleidsprioriteiten. Verdere afstemming met het decreet lokale diensten economie wordt verwezenlijkt. Tegelijk worden alternatieve pisten onderzocht, in overleg met het beleidsdomein Sociale Economie, waarbij ondersteuning voor sociale tewerkstelling geïntegreerd wordt in de subsidiëring voor beheerswerken in de groene sector.

In 2011 werd het ontwerp van decreet betreffende de preventie, bewaking en bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. In 2012 zal hierover een globaal operationeel kader worden uitgewerkt. In 2011 kwam, op vraag en met ondersteuning van het Federaal Voedselagentschap (FAVV), de jaarlijkse monitoring naar *Trichinella* bij de vos aan bod alsook naar de ziekte van Aujeszky, Brucellose en klassieke varkenspest bij in het wild levende everzwijnen. Dit wordt verdergezet in 2012.

Voor de verdere ondersteuning van de werking van het Nationaal Park Hoge Kempen werd een meerjarenplanning uitgewerkt en de samenwerkingsinitiatieven in kaart gebracht.

SD 61: Het natuur- en bosbeleid is gebaseerd op een degelijke wetenschappelijke onderbouwing. Alle biodiversiteitsdata zijn beschikbaar via één informatie- en datacentrum.

MINA-Plan 4-35

Deelnemen aan biodiversiteitsonderzoek op Europees niveau

Eind juni 2011 werd het tot nog toe grootste LIFE+ project 'FutMon' afgesloten met een conferentie in Brussel. Dit project had tot doel de verschillende Europese bosmonitoringsystemen met elkaar te harmoniseren.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) neemt deel aan verscheidene Europese projecten en internationale consortia, zoals ALTER-Net, ICOS (Integrated Carbon Observation System), KNEU-Biodiversity Knowledge en SPIRAL-Interfacing Biodiversity and Policy. De beschikbare biodiversiteitsdata worden geïnventariseerd en er wordt nagegaan hoe onderzoeksresultaten beter vertaald kunnen worden naar het beleid.

Voor het samenbrengen van de biodiversiteitsdata en het opzetten van geïntegreerde meetstations zijn LifeWatch en EBONE (European Biodiversity Observation Network) belangrijke Europese structuren.

Er wordt ook meegewerkt aan het opzetten en het standaardiseren van monitoringsystemen. In het kader hiervan wordt in 2011 nagegaan in hoeverre het zinvol is om de in Vlaanderen bestaande meetinfrastructuur te integreren in het LTER-Europe netwerk (Long Term Ecological Research) en in hoeverre deze infrastructuur moet geoptimaliseerd worden. In het Europese onderzoeksproject MS-MONINA wordt nagegaan hoe remote sensing kan bijdragen tot de opvolging van de staat van instandhouding voor een ruime waaier aan Natura 2000 habitattypen.

In 2012 dient Vlaanderen de Europese databank van de habitatrichtlijngebieden en in 2013 deze van de staat van instandhouding van de Natura 2000 habitats en soorten te actualiseren. Hiertoe worden de gegevens uit de S-IHD rapporten en andere gegevensbronnen maximaal benut.

In 2010-11 werd een algemene monitoringmethodiek voor habitats, soorten en beheer van gebieden opgemaakt. Eind 2012 zal op basis hiervan een meetnet opgezet worden. Bij het inzamelen van natuurdata zal de inzet en de betrokkenheid van het georganiseerde middenveld dat actief is rond natuurstudie onder meer via 'waarnemingen.be', worden gevaloriseerd.

De rodelijststatus van spinnen, lieveheersbeestjes en het vliegend hert wordt bepaald.

In het kader van de opmaak van het Vlaams Klimaatadaptatieplan wordt onderzocht hoe vallei-, natuur- en bosgebieden ingezet kunnen worden om ons voor te bereiden op de klimaatverandering. In 2011 werden de verwachte effecten van klimaatverandering op de Vlaamse biodiversiteit in kaart gebracht. Deze kennis zal gebruikt worden om in 2011 en 2012 gerichte adaptatiemaatregelen voor te stellen en een impuls te geven aan het aankoopbeleid in valleigebieden voor de realisatie van robuuste natuur- en bosgebieden met een waterbergende functie.

In 2011 werd een overzicht gemaakt van de lokale en regionale genetische diversiteit van drie prioritaire soorten van de habitatrichtlijn (groenknolorchis, drijvende waterweegbree en kamsalamander). In 2012 wordt dit onderzoek voortgezet.

Er wordt gewerkt aan een online portaal met alle informatie over de Natura2000 gebieden. Daarnaast wordt een geïntegreerd geo-loket opgezet met de meest recente versie van de biologische waarderingskaart (BWK), de Natura2000 gebieden, de kwetsbaarheidskaarten ten behoeve van de milieueffectrapportage en voor de inplanting van windturbines. Eind 2011 wordt eveneens een meta-informatiesysteem via internet beschikbaar gesteld over het beleidsondersteunend onderzoek m.b.t. natuur en bos.

OD62 *Rekening houdend met de ecologische draagkracht, worden vanuit het natuur-, bos- en groenbeleid bijkomende inspanningen geleverd om de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden, bossen en parken verder te verbeteren.*

ViA-sleutelproject 41-2 ADAGIO

Per provincie werd een meerjarenplan 2011-2015 opgemaakt. Dit document bepaalt de planning en timing van de recreatieve inrichting van de agentschapsdomeinen. In het voorjaar van 2011 werd gestart met de realisaties op het terrein. De laagdrempelige en succesvolle quick-wins (attractieve posters, diverse borden, enz.) werden uitgebreid met een tweede reeks. Bij de opmaak van de meerjarenplanning werd maximaal afstemming gezocht met de opmaak van de beheerplannen, de toegankelijkheidsregeling en de ontwikkelde regiovisies.

Daarnaast werd een aantal experimenten uitgevoerd met innovatieve communicatietools. Zo wordt o.a. op alle nieuwe informatieborden standaard een QR-code opgenomen. Midden 2011 werd een Life+ communicatiedossier ingediend om de innovatieve communicatiemogelijkheden verder te onderzoeken.

Naast een meer procesmatige aanpak werd een aantal doelgroepdoorbrekende en innovatieve projecten uitgewerkt en opgelijst. Deze ADAGIO-projecten zullen dit najaar worden besproken om ze nadien in gang te zetten.

ADAGIO blijft hierbij fungeren als een platform waarbij diverse losse initiatieven in een breder perspectief worden bekeken.

Er wordt een aanpassing voorbereid van het toegankelijkheidsbesluit uit 2008. Het belangrijkste uitgangspunt is een meetbare afname van de administratieve lasten voor zowel de burger als de overheden zonder hierbij in te boeten op het basisprincipe 'meer en betere natuurbelevings- en recreatiemogelijkheden in harmonie met de natuurwaarden'. Na een evaluatie werden de richtlijnen voor 'risicovolle activiteiten' reeds in 2011 versoepeld en vereenvoudigd.

Voor de niet ANB-domeinen wordt tegen midden 2012 onderzocht welke ondersteunende maatregelen het toegankelijkheidsbeleid beter en gericht kunnen stimuleren. Voor de ANB-domeinen wordt de opmaak van de toegankelijkheidsregelingen maximaal gekoppeld aan de opmaak van het beheerplan en aan de geplande recreatieve inrichting binnen het project ADAGIO.

Het creëren van speelmogelijkheden voor de jeugd blijft ook in 2012 een belangrijk aandachtspunt. Het project 'Groen Speelweefsel in Limburg' moet eind 2012 leiden tot een ondersteunend instrument op maat van de gemeenten om speelnatuur op een gerichte wijze ruimtelijk in te plannen.

Eind 2010 werd een samenwerkingsovereenkomst met Toerisme Vlaanderen ondertekend. Ook met andere organisaties en beleidsdomeinen worden in 2012 partnerschappen opgestart om zo de grenzen van het individuele domein te doorbreken.

OD 63: *Vlaanderen zet Regionale landschappen in om, vanuit een geïntegreerde visie en rekening houdend met de lokale draagkracht, de beleefbaarheid van de open ruimte te versterken en in samenspraak met alle actoren het maatschappelijk draagvlak voor natuur- en landschapsbeleid duurzaam te versterken en te vergroten.*

In de loop van 2011 werden de verzoeken van 16 regionale landschappen tot (hernieuwing van de) -definitieve erkenning onderzocht. In hun erkenningsdossier geven de regionale landschappen aan wat hun mogelijke rol kan zijn bij de invulling van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) in de speciale beschermingszones. Vanaf het najaar 2011 maar vooral in 2012 zal de overdracht van de regionale landschappen naar de provincies worden uitgewerkt waarbij erkenning, subsidiëring en opvolging onder de bevoegdheid van de provincies gebracht worden volgens de krijtlijnen van het witboek Interne staatsvorming.

SD 64: *Vlaanderen streeft naar een verbeterde valorisatie van de natuurgebieden, bossen en parken met aandacht voor een return die de lokale economie in het buitengebied ten goede komt.*

Enkele projecten rond het verkrijgen van meer inzicht op de impact van bosbeheer op de beschikbare houtvoorraden en rond de mogelijkheden van het verwerken van reststromen uit natuur- en bosgebieden in

het kader van hernieuwbare energie zijn lopende of in opstart. In 2011 werden deze gebundeld in het kennisproject KOBÉ, waarvoor via het OC-ANB een meerjarenprogramma wordt uitgewerkt.

Het Agentschap voor Natuur en Bos brengt de eigen boscomplexen onder het FSC-label. Ook andere boscigenaars kunnen op eenvoudige wijze hun bossen laten certificeren. Voor 2012 is de prestatienorm 2000 ha. In samenwerking met de private sector worden de mogelijkheden van PEFC-certificering in Vlaanderen verder onderzocht.

OD 66: *We realiseren multifunctionele stads(rand)bossen en herbestemmen de zonevreemde bossen waar nuttig en mogelijk.*

ViA-sleutelproject 41-3 Groen in de stad

Het actieprogramma 2011 focust verder op twee sporen: het ontdekken en introduceren van vernieuwende groenconcepten enerzijds en het versterken van de duurzame basisconcepten anderzijds.

Het in 2010 opgestarte en internationaal gerichte groenlabo resulteerde in het voorjaar van 2011 in een ideeënboek 'ideas for greener cities'. Dit werd verwerkt tot een 'ideeënboek voor groenere steden en gemeenten in Vlaanderen' dat ter gelegenheid van de Dag van het Park ter beschikking werd gesteld aan alle Vlaamse steden en gemeenten. De aandacht op innovatie wordt verder versterkt door projecten te ondersteunen die vanuit die vernieuwde concepten vertrekken. Ook zijn gesprekken aangeknoopt met minder evidente partners die potentieel een bijdrage kunnen leveren: bouwbedrijf, NMBS, ... Inspelen en participeren aan Europese projecten als Streets for People zijn bijkomende bronnen van vernieuwend denken.

De projectoproep 2011 focust terug op het thema 'Kunst en Groen' waarbij de intense samenwerking met het Agentschap Kunsten en Erfgoed wordt verdergezet.

In maart 2011 werd met een nieuw technisch Harmonisch Park en Groenbeheer-vademecum 'paden en verhardingen' verder gewerkt aan het ondersteunen van de beheerders bij het maken van keuzes bij het beheer van meer en beter groen.

Het project zal verder uitgewerkt worden vanuit een netwerkmodel waarbij ANB als compagnon vooral een stimulerende en ondersteunende rol wil spelen ten aanzien van de partners.

Voor diverse lopende stadsbosprojecten zoals het Oud Vliegveld in Lochristi werd in 2011 de inrichting voorbereid. Er wordt gezocht naar opportuniteiten voor projecten rond multifunctionele stadsrandbossen in andere stedelijke of kleinstedelijke gebieden. Daarnaast zal in 2012 extra ingezet worden op kennisdeling tussen de verschillende lopende projecten om zo extra impulsen te creëren.

In 2011 werd het boscompensatiefonds ingezet via een projectoproep voor integrale bebossingsprojecten door lokale overheden met focus op het ondersteunen van de realisatie van stadsrandbossen en het versterken van lokale bosuitbreidingsinitiatieven. Er werden aanvragen ingediend voor de aankoop van een totale oppervlakte van 95,89 ha. Met het voorziene budget kon echter slechts 15,54 ha gesubsidieerd worden. Gelet op het succes van de projectoproep werd dit bedrag verdubbeld. Er wordt een nieuwe en verbrede projectoproep voor 2012 voorbereid.

Ik zal een voorstel doen om het uitvoeringsbesluit inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod tot ontbossing bij te stellen, met het oog op het tegengaan van ontbossing en verdere versnippering van bossen. In het kader van het versnellen van investeringsprojecten en de algemene vereenvoudiging van procedures werden wijzigingen voorgesteld om de feitelijk bindende adviezen voor de bebossing van landbouwgronden weg te werken. Deze wijzigingen werden opgenomen in een nieuw verzameldecreet.

Het plan van aanpak rond zonevreemde bossen wordt eind 2011 operationeel in samenspraak met het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. In eerste instantie zal gewerkt worden aan een basiskaart met ecologisch waardevolle, ruimtelijke bedreigde, zonevreemde bossen. Dit biedt een kader voor verdere maatregelen. Verder wordt gewerkt aan een grondige analyse van vijf zonevreemde en ruimtelijk bedreigde bossen als leercases.

SD 67: *Vlaanderen schenkt de nodige aandacht aan het realiseren van de randvoorwaarden om een efficiënt en effectief natuur- en bos- en groenbeleid mogelijk te maken.*

In het kader van het project Wetsintegratie werd in 2011 een aantal voorstellen opgemaakt. In 2012 staat de verdere uitwerking hiervan op het programma.

In het Internationaal Jaar van de Bossen is met succes beeld- en doelgroepdoorbrekend gewerkt via een mix van communicatiedragers, met speciale aandacht voor nieuwe sociale media. Dit werk wordt in 2012 verder gezet.

Een jaarlijks handhavingsplan en -rapport vanuit ANB zal een bijdrage leveren aan de opmaak van het milieuhandhavingsprogramma en het milieuhandhavingsrapport van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving. De activiteiten worden afgestemd op de prioriteiten van het milieuhandhavingsprogramma.

OD 68: *Vlaanderen zorgt voor de effectieve uitvoering van het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen met als doelstelling inzake natuur, bos en groen de afbakening van extra 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied om zo te komen tot een samenhangend Vlaams Ecologisch Netwerk van 125.000 ha, evenals de 150.000 ha verwevingsgebied.*

De opstart van de GRUP's tweede fase werden ondersteund door actieve participatie in de nieuwe aanpak van de afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS), i.c. in de administratie-overschrijdende samenwerking en dit binnen de afgesproken, globale doelstellingen op Vlaams niveau. Hierbij wordt vanuit het beleidsdomein belangrijke aandacht besteed aan de waardevolle ruimtelijk bedreigde zonevreemde bossen, het halen van de instandhoudingsdoelstellingen (zie OD 55) en het realiseren van een functioneel, samenhangend en robuust ecologisch netwerk.

In de loop van 2012 wordt voorzien in een reële bescherming van bijzonder waardevolle historisch permanente graslanden tegen vegetatiewijziging. Een voorstel van kaart en lijst voor de bijzonder waardevolle historisch permanente graslanden die gelegen zijn in het agrarisch gebied met landschappelijke waarde in de Polders wordt in het voorjaar 2012 via een besluit aan de Vlaamse Regering voorgelegd, en vervolgens ter advisering aan de adviesraden en de Raad van State om definitief ter worden vastgesteld.

3.7 Beleid lokale leefkwaliteit

3.7.1 Hinder

OD 71: *Prioritaire knelpunten inzake weg- en spoorverkeerslawaaï worden aangepakt*

Op basis van onderzoek op de eerder goedgekeurde geluidskaarten werden een aantal nieuwe maatregelen rond weg- en spoorverkeerslawaaï geconcretiseerd. Deze maatregelen worden opgenomen in aangepaste actieplannen weg- en spoorverkeerslawaaï, die tegen eind 2011 door de Vlaamse Regering zullen worden goedgekeurd. Elementen hierin zijn: de vaststelling van een normenkader, maatregelen bij wonen en bouwen, het gebruik van stille wegverhardingen bij de heraanleg van wegen en een efficiëntere aanpak van knelpunten inzake wegverkeerslawaaï op basis van de geluidskaarten.

Aanvullend op het globale Vlaamse beleid werden geluidskaarten en actieplannen goedgekeurd voor de agglomeraties Antwerpen en Gent. In 2012 zal hetzelfde gebeuren voor Brugge.

OD 72: *Een stabiel juridisch kader wordt uitgewerkt voor de exploitatie van de luchthaven van Zaventem, zonder onaanvaardbare geluidshinder en gezondheidsimpact voor de omwonenden*

ViA-sleutelproject 46-3 Geluidshinder luchthaven Zaventem aanpakken

Voortbouwend op de resultaten uit een beleidsvoorbereidende studie zal het draagvlak voor maatregelen in het kader van de ruimtelijke ordening nader afgetoetst worden over de beleidsdomeinen heen. Hiertoe zal een conceptnota aan de Vlaamse Regering voorgelegd worden. Tegelijkertijd wordt er werk gemaakt van nieuwe scenario-ontwikkeling en modellering van de geluidimmissie als basis voor het concretiseren van maatregelen. Maatregelen waarvoor een voldoende draagvlak kan gevonden worden, zullen opgenomen worden in een definitief en geactualiseerd actieplan. Dit wordt ter kennisname aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

OD 73: *Nieuw geurbeleid wordt in uitvoering gebracht*

Om het nieuwe geurbeleid en de uitvoering ervan meer kenbaarheid te geven werden begin 2011 studiedagen voor lokale vergunningverleners en toezichthouders georganiseerd.

Het thema geurhinder werd in 2011 als volwaardig onderdeel opgenomen in het MER richtlijnenboek Lucht. Hierdoor worden geurhinder meer en meer op een doorzichtige en gestructureerde manier beoordeeld.

In 2012 zal verder gewerkt worden aan de werkinstrumenten voor overheden en voor diegenen die geurhinder veroorzaken. De code van goede praktijk voor de opmaak van een geurbeheersplan is daar een voorbeeld van. Ik maak eveneens samen met bevoegde administraties en deskundigen een omzendbrief op waarin alternatieve systemen voor beperking van de geurhinder bij bestaande veeteeltbedrijven worden beschreven. Deze vormen een leidraad voor de vergunningverlenende instanties en de adviesinstanties bij het hervergunnen en in situaties waar sprake is van geurhinder.

OD 74: We bouwen de stiltegebieden verder uit

Het Vlaamse beleid rond stiltegebieden werd herzien. Dit resulteerde in het kwaliteitslabel Stiltegebied dat uitgereikt wordt aan gebieden waar natuurlijke geluiden nog overheersen. Een akoestisch onderzoek en een aantal randvoorwaarden, zoals voldoende lokaal draagvlak, zijn de voorwaarden voor het behalen van een kwaliteitslabel. De laatste twee jaar werden er voor drie stille gebieden (één in 2011) kwaliteitslabels uitgereikt: Gerhagen in Tessenderlo, Scheldeoevers in Bornem en Kempenbroek op de grens van Bocholt, Bree en Kinrooi. De inventarisaties van een gebied in Oud-Turnhout en een gebied op de grens van Zutendaal, Lanaken en Bilzen werden in 2011 afgerond. Verwacht wordt dat voor deze gebieden in 2012 nieuwe kwaliteitslabels uitgereikt zullen worden. Ook het recente IPO-advies ter zake zal in rekening worden gebracht.

OD 75: We werken een beleid uit ter voorkoming van gehoorschade en –overlast door muziek

Na overleg in 2009 en 2010 met alle betrokken actoren werden begin 2011 maximale geluidsniveaus voor muziek in inrichtingen voorgesteld. Na verwerking van de reacties op het voorstel werd op 15 juli 2011 het ontwerpbesluit houdende het maximaal geluidsniveau van muziek in inrichtingen door de Vlaamse Regering voor een eerste keer principieel goedgekeurd. De definitieve goedkeuring is voorzien voor begin 2012 zodat de sectoren zich in de loop van het jaar kunnen voorbereiden op het in voege treden van de streefwaarden als bindende en afdwingbare normen. Het invoeren van de regelgeving zal gepaard gaan met informatiesessies vanaf het voorjaar van 2012 en onder andere een technische handleiding voor de betrokken sectoren. Op vraag van en in nauw overleg met de jeugdsector zal in oktober 2011 een impactanalyse aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd waarin wordt nagegaan wat de financiële implicaties zijn voor de jeugdsector. Daarbij zal ook bewaakt worden dat de nieuwe regeling in de jeugdsector niet leidt tot een bijkomende vergunningsplicht ten opzichte van de vandaag geldende regelgeving.

OD 76: Het lichthinderbeleid wordt verder vormgegeven

In 2012 wordt de draad weer opgenomen en worden de voorbereidingen getroffen voor het uitwerken van een beleidsvisie voor lichthinder. In die beleidsvisie zal bekeken worden welke maatregelen voorgesteld kunnen worden.

3.7.2 Milieu en Gezondheid

OD 81: We voeren een geïntegreerd horizontaal beleid voor de binnenhuisproblematiek

MINA-Plan 4-37

Kwaliteit van de binnenlucht verbeteren

De campagne 'Bouw Gezond' werd op Batibouw gelanceerd. De opdracht voor de tweede communicatiegolf richting architecten is in augustus 2011 van start gegaan.

Het onderzoek in verband met de binnenmilieukwaliteit in duurzame gebouwen is gestart. De te onderzoeken parameters (zowel gebouw- als binnenmilieu-karakteristieken) werden bepaald en de meetstrategie werd uitgewerkt. De rekrutering, het veldwerk en de metingen van het onderzoek lopen tot midden 2012.

Als basis voor het uitwerken van de communicatiestrategie m.b.t. stoken binnen- en buitenshuis werd een SWOT-analyse uitgevoerd. De nulmeting, die dient als peiling naar kennis en campagnemogelijkheden, is uitgevoerd. In het voorjaar van 2012 zal een campagne m.b.t. stoken buitenshuis van start gaan, gevolgd door een campagne over stoken binnenhuis in het najaar. Na elke campagne zal een impactmeting worden uitgevoerd.

OD 82: We voeren een geïntegreerd horizontaal beleid voor de prioritaire milieugezondheidskundige onderwerpen van de Vlaamse regering

MINA-Plan 4-38

Risico's van elektromagnetische velden

De mogelijke gezondheidseffecten van radiofrequente EMV werden in kaart gebracht. Er wordt bekeken of er op basis van de aanbevelingen van de studie en van de adviezen van de MiNa-raad, de SERV en de SAR WVG m.b.t. de wetgeving rond zendantennes verdere beleidsacties (studies, metingen) kunnen ontwikkeld worden.

Tegelijk werden fiches opgesteld voor een draaiboek over zendantennes en andere draadloze toepassingen. Het draaiboek werd gepresenteerd op vijf provinciale infosessies voor lokale actoren.

Een publiek raadpleegbaar kadaster, waarin de opstelplaats, uitzendfrequentie, vermogens e.d. van de vast opgestelde zendantennes te raadplegen is, werd opgesteld door het BIPT en wordt maandelijks geactualiseerd. Deze website zal uitgebreid worden met informatie over wetgeving, techniek en gezondheidseffecten.

Er werd een consultatietraject met inhoudelijke experts en maatschappelijke actoren georganiseerd dat moet leiden tot wetenschappelijk onderbouwde en maatschappelijk gedragen adviezen voor het omgaan met risico's van extreem laag frequente EMV. De studie loopt dit najaar af. Op basis hiervan zullen, indien nodig, verdere beleidsmaatregelen worden uitgewerkt en voorgesteld aan de Vlaamse Regering.

Het MIRA-achtergronddocument 'niet-ioniserende straling' werd geactualiseerd.

OD 83: We zetten concrete beleidsacties op voor de gekende en nieuwe gebiedsgerichte knelpunten rond milieu en gezondheid in Vlaanderen

Midden 2011 werden de resultaten van het bepalen van gechloreerde verbindingen in moedermelk in het aandachtsgebied 'landelijk Vlaanderen' gecommuniceerd. De meetresultaten zijn niet onrustwekkend maar de situatie kan best verder opgevolgd worden. Dit wordt opgenomen in de toekomstvisie rond humane biomonitoring vanaf 2012.

Het pedagogisch pakket over zware metalen werd in de lente van 2011 aan de scholen, gelegen in de hot spots, bezorgd. Dit pakket zal eind 2011 – begin 2012 worden geëvalueerd en zo nodig worden bijgesteld.

Voor de humane biomonitoringscampagne door het Steunpunt Milieu en Gezondheid werden de cases Genk-Zuid en Menen geselecteerd. De resultaten zullen in het najaar van 2011 worden gecommuniceerd en samen met de resultaten van 'algemeen Vlaanderen' via het faseplan worden vertaald naar beleidsmaatregelen. Eind 2012 zullen de resultaten van het doorlopen van het faseplan bekend zijn en kunnen verdere acties worden ondernomen.

3.7.3 Groen stedengewest

OD 84: We realiseren de ViA-doorbraak 'Groen Stedengewest'

Twee globale rapporteringen werden voorbereid voor de 68 projecten die deel uitmaken van de doorbraak 'Groen Stedengewest'. Bij de laatste rapportering zaten 64 van de 68 projecten volgens de trekkers op schema. Twee ronde tafels vonden plaats: één over Duurzaam Materialenbeheer, een tweede over Smart grids. In de loop van de voorbije maanden werd overleg gevoerd om de inspanningen meer te focussen. Dit resulteerde in vier transversale initiatieven, waarvoor transitieprocessen zullen worden gestart. Het gaat over Duurzaam materialenbeleid, Duurzaam bouwen en wonen, Hernieuwbare energie en smart grids en Ruimte.

3.8 Mestbeleid

OD 86: Een nieuw actieprogramma wordt uitgewerkt voor het verkrijgen van een derogatie voor de periode 2011 – 2014

**ViA-sleutelproject 44-6 Actieprogramma EU-Nitraatrichtlijn
(komt overeen met MINA-Plan 4-36)**

In 2011 keurde de Europese Commissie het nieuw Vlaamse actieprogramma in uitvoering van de Nitraatrichtlijn (MAP4) goed. Dit actieprogramma omvat ambitieuze doelstellingen in verband met de te halen verlaagde nitraatconcentraties in oppervlakte- en grondwater voor 2014 en 2018 en maatregelen die er voor moeten zorgen dat Vlaanderen deze doelstellingen haalt. Dit programma werd vertaald in het Mestdecreet. Vlaanderen diende met succes een derogatieverzoek voor een afwijking van de maximale bemestingsnormen uit dierlijke mest in bij de diensten van de Europese Commissie. De derogatiebeschikking werd goedgekeurd op 29 juli 2011. De Vlaamse Regering keurde een eerste reeks noodzakelijke uitvoeringsbesluiten in het kader van het gewijzigde Mestdecreet goed in juli 2011.

De bijkomende benodigde uitvoeringsbesluiten zullen ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Op basis van wetenschappelijke studies over de procesfactor wordt het beleid betreffende het nitraatresidu verfijnd. Onder andere op basis van de uitgevoerde studies zal ik tegen eind 2011 een voorstel tot geactualiseerde nitraatresiduwaarden aan de Europese Commissie en de Vlaamse Regering voorleggen. In 2012 zal bijkomend wetenschappelijk onderzoek, opgenomen in het actieprogramma, worden opgestart. Het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting (CVBB) en het onderzoeksplatform Duurzame bemesting komen op kruissnelheid. Een opvolgingscommissie bestaande uit de relevante stakeholders (landbouwsector en milieubeweging) en de overheid werd door mij ingesteld en zal mij strategisch adviseren bij de verdere uitwerking van het mestbeleid. Vóór eind februari 2012 zal de Vlaamse Regering een externe evaluatie van de uitvoering van het mestbeleid (inclusief handhaving) met bijhorende voorstellen tot aanpassing van het Mestdecreet aan het Vlaams Parlement voorleggen.

OD 87: De efficiëntie van de regelgeving verhogen door te focussen op specifieke gebieden.

Het nieuwe Vlaamse actieprogramma voorziet in een vernieuwde aanpak van de nitraatresidustaalnames. Deze aanpak laat toe om flexibeler en gericht in te spelen op probleemgebieden. De lokale waterkwaliteit is één van de criteria voor de risicoanalyse, die bepaalt op welke percelen nitraatresidu's zullen gemeten worden. Het maatregelenpakket verbonden aan een te hoog nitraatresidu, dat de landbouwer vanaf 2011 zal moeten toepassen, is gedifferentieerd in functie van bodemtypes en teelt. In 2011 is de oppervlakte fosfaatverzadigde gebieden, waar verscherpte maximale bemestingsnormen voor fosfaat van kracht zijn, uitgebreid met 2.100 ha.

In 2012 wordt de vernieuwende aanpak geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd in functie van de verbetering van de waterkwaliteit.

OD 88: Door een individuele benadering wordt de adviserende en sensibiliserende rol van de Mestbank versterkt.

Nieuwe rekenprogramma's ("BASsistent") staan ter beschikking van de landbouwers om een duurzame bemesting mogelijk te maken. De landbouwers beschikken op het E-loket van de Mestbank bijkomend over de gegevens betreffende de mestverwerkingscertificaten (MVC- loket). Hierdoor kunnen overdrachten van mestverwerkingscertificaten on line gebeuren en kunnen mestverwerkers en landbouwers hun MVC rekening online volgen. De Mestbank adviseerde verschillende land- en tuinbouwbedrijven na een grondige doorlichting. Grondloze tuinbouwbedrijven kregen een bedrijfsbegeleidend advies na een terreinbezoek.

In 2012 kunnen de land- en tuinbouwers hun gegevens eenvoudiger overmaken via de digitale aangifte bij de Mestbank. Bedrijfsbegeleidend advies zal verleend worden aan tenminste 375 land- en tuinbouwbedrijven. Binnen internationale projecten zoals DEMETER (Duurzaam en geïntegreerd bodembeheer om milieueffecten te reduceren) verruimt de begeleiding door naast een duurzaam nutriëntenbeheer ook meer nadruk te leggen op een duurzaam bodembeheer.

OD 89: Mestverwerking als belangrijke steunpilaar voor het mestbeleid wordt verder uitgebouwd en draagt bij tot een beter nutriëntenevenwicht, een duurzame bodemkwaliteit en groene energie.

De mestverwerking en -export in Vlaanderen blijven nog steeds groeien zowel met het oog op nutriëntenverwijdering als met het oog op groene energieproductie. Deze groei draagt bij aan het evenwicht in de Vlaamse mestbalans waardoor de landbouwers alle resterende dierlijke mest binnen de wettelijke bemestingsnormen kunnen afzetten. De Mestbank voerde de begeleiding, de opvolging en controle van bepaalde mestverwerkingssystemen op.

Er worden in overleg met de sector protocollen uitgewerkt voor het nauwkeuriger opvolgen van zowel de massastromen als de nutriëntenstromen van en naar de mestverwerking, op basis van metingen, wegingen en frequente mestanalyses. Daarna zullen deze protocollen in de praktijk toegepast worden en op basis van opgedane ervaringen bijgestuurd worden.

3.9 Beleid Open Ruimte

OD 91: *Bij gebiedsontwikkeling wordt gestreefd naar meer synergie tussen de betrokken beleidsvelden milieubeleid, plattelandsbeleid, natuurbeleid, integraal waterbeleid, mobiliteit en ruimtelijk ordeningsbeleid, en de omgevingskwaliteit.*

De taskforce Grote investeringsprojecten heeft bekeken op welke manier de instrumenten voor ontwikkeling en flankering van open-ruimte-functies de Vlaamse investeringsprojecten best kunnen ondersteunen en begeleiden. De instrumenten zijn mee verankerd in de routeplanner. Verder werd onderzocht op welke manier deze instrumenten de afbakening van nieuwe gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur kunnen ondersteunen en versnellen en hoe ze de effectieve realisatie van de bestemmingen op terrein kunnen garanderen.

Voor de geïntegreerde realisatie en flankering van open-ruimte-functies is het belangrijk om tot een zo concreet mogelijke afstemming te komen met de beleidsdomeinen RWO en MOW. Hiervoor worden in 2012 structurele samenwerkingsovereenkomsten opgemaakt.

ViA-sleutelproject 47-1 Gebiedsgerichte projecten

De meerjarenplanning ruilverkaveling is geactualiseerd naar aanleiding van de (her)opstart van een aantal ruilverkavelingen. De nieuwe ruilverkavelingen focussen zich op verhoging van de omgevingskwaliteit, aanpak van wateroverlast (ruilverkaveling Londerzeel) en optimalisatie of herstel van de agrarische structuur (ruilverkaveling Molenbeersel ter ondersteuning van de grove groententeelt, gebruikersruil ter flankering van de aanleg van de A11). De nieuwe initiatieven voor nieuwe natuurinrichtingsprojecten focussen op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. De meerjarenplanning landinrichting is voorgelegd aan de commissie voor landinrichting. Nieuwe initiatieven situeren zich in randstedelijke gebieden (Vlaamse Rand) of in gebieden die structurerend zijn op Vlaams niveau (Maasvallei).

De planprogramma's van Molenbeek-Maalbeek (Vlaamse Rand) en Land van Teirlinck (Vlaamse Rand) zijn eind 2010 goedgekeurd. Tegen het eind van de legislatuur wordt een planprogramma uitgewerkt voor de ganse Vlaamse Rand.

Er wordt in 2012 circa 14 miljoen euro aan investeringen voorzien op het platteland en in randstedelijke gebieden in geïntegreerde projecten (ruilverkaveling, landinrichting en natuurinrichting) waarbij in overleg met partners, lokale bewoners en ondernemers diverse omgevingsdoelstellingen op het terrein gerealiseerd worden. De toename aan omgevingskwaliteit, de gebruikswaarde en de nieuwe ontsluitingsmogelijkheden van deze gebieden verhogen de waarde en de functionaliteit van deze gebieden binnen het groen stedengewest. De evaluatie van de pilootlandinrichtingsprojecten laat toe om landinrichting verder te optimaliseren en om de resultaten van landinrichting aan een breder publiek voor te stellen in 2013.

MINA-Plan 4-10

Initiëren en uitvoeren van randstedelijke projecten

In 2011 werd de opdracht gegeven om voor de versterking van de open ruimte in de Vlaamse Rand een integraal plan uit te werken en om tegen het eind van de legislatuur een planprogramma landinrichting op te stellen. Voor de definitieve vaststelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan Strategisch gebied rond Brussel werd de impact van de bestemmingswijzigingen op landbouw onderzocht en werden de mogelijkheden van flankerend beleid in kaart gebracht.

Het integraal plan voor de Wijers werd in 2011 met alle betrokkenen interactief opgebouwd. Er werden quick-wins (kleinschalige vernieuwende initiatieven) uitgevoerd en voor een deelgebied in het randstedelijk gebied Genk keurde de Vlaamse Regering een planprogramma landinrichting goed. In het kader van het EU-project Urban Habitats stond de inrichting en de ontsluiting van een belangrijk open ruimte gebied in het randstedelijk gebied rond Gent centraal. In de Brugse

Veldzone (randstedelijk gebied Brugge) realiseerde de landinrichting grote delen van de groene fietsgordel.

Het integraal plan voor versterking van de open ruimtes in de Vlaamse Rand wordt opgemaakt.

Er zijn nog belangrijke investeringen gepland in de landinrichtingsprojecten Brugse Veldzone, Leie-Schelde (randstedelijk gebied Gent) en Plateau Van Moorsel (Vlaamse Rand). In de Wijers worden binnen het integraal plan middelen voor quick-wins verder ingezet. De mogelijkheden voor een structurele aanpak van randstedelijke gebieden worden bij de opmaak van een samenwerkingsovereenkomst met RWO steeds verkend.

OD 92: De kwaliteitsverbetering van de open ruimte door gebiedsgerichte projecten wordt meetbaar.

MINA-Plan 4-9

Meten van de leef- en omgevingskwaliteit

De focus in dit project lag in 2011 op de kwaliteitsambities en de ontwikkeling van een meetinstrument. Hiervoor werd midden 2011 een begeleidingsopdracht uitbesteed waarbij verder gebouwd wordt op het werk van de vorige jaren.

De begeleidingsopdracht loopt tot begin 2013 en heeft tot doel om de kwaliteitsambities voor de verschillende gebiedstypes te finaliseren en een meetinstrument omgevingskwaliteit te ontwikkelen. Er wordt hiertoe een nieuwe projectstructuur uitgetekend. Wat reeds bestond, wordt kritisch bekeken, partners/sleutelfiguren worden geïdentificeerd en betrokken. De opdracht moet resulteren in een gedragen set van kwaliteitsambities (als schakel voor o.a. de opmaak van een visie, het formuleren van indicatoren, de toepassing op het terrein, enz.). Verder moet minstens consensus bestaan over een set van indicatoren (m.i.v. de aggregatiemethodiek) voor omgevingskwaliteit op het niveau van de beschouwde gebiedstypes. De overige onderdelen (bv. methodiek omgevingskwaliteit in gebiedsgerichte projecten, leefkwaliteit, lerend netwerk, etc.) van dit project zullen in de komende jaren nog verder uitgewerkt worden.

OD 93: Via landinrichting wordt de kwaliteit van de open ruimte versterkt.

Buiten bovenvermelde projecten zijn er in 2012 ook nog belangrijke investeringen gepland binnen de landinrichtingsprojecten de Westhoek en het Merodegebied met het oog op verbetering van omgevingskwaliteit, natuurontwikkeling, aanleg en omkadering van stadsbossen, functionele en recreatieve fietsverbindingen, ontsluiting van open ruimtes voor recreanten, ...

OD 94: Door de ruilverkavelingsprojecten in uitvoeringsfase te voltooien en door de ruilverkavelingsprojecten in planvormingsfase af te ronden wordt de leefbaarheid en de economische draagkracht van 30 000 ha plattelandsgebied versterkt.

Er zal in 2012 geïnvesteerd worden in de ruilverkavelingsprojecten Jesseren, Vissenaken, Zondereigen, Reninge en St-Lievenshoutem met het oog op versterking van de leefbaarheid en de economische draagkracht van deze plattelandsgebieden.

OD 95: De gebiedsgerichte projecten zijn duurzamer door een inhoudelijke verbreding.

Binnen de geïntegreerde gebiedsgerichte projecten worden nieuwe thema's verkend. De thema's klimaatwijziging en duurzaam materialenbeheer staan centraal binnen het project van de Wijers. Binnen het plattelandsproject Schelde-Leie gaat een belangrijke focus naar verdere uitbouw en openstelling van een netwerk van trage wegen. Het project de Merode werkt verder aan de versterking van het lokaal ondernemerschap, geënt op de aanwezige natuur- en landschapswaarden.

OD 96: De mobiliteit van gronden is verhoogd tijdens de regeerperiode en de grondprijs blijft onder controle.

ViA-sleutelproject 47-3 Een rollend fonds Vlaamse Grondenbank

Een voorstel tot aanpassing van het decreet Vlaamse Grondenbank en het oprichtingsdecreet van de Vlaamse Landmaatschappij, moet het mogelijk maken dat de Vlaamse Grondenbank de inkomsten uit vroegere doorverkopen (o.m. van de bossen van de Merode aan de partners van het project de Merode) aanwendt voor nieuwe aankopen ter ondersteuning van Vlaamse

doelstellingen en projecten (o.m. uitrusten van landbouwers van (nieuwe) groene bestemmingen naar herbevestigde agrarische gebieden).

OD 97: Een flexibel instrumentarium introduceren voor projecten in de open ruimte door een vernieuwd decreet op de Landinrichting.

ViA-sleutelproject 47-4 Flexibel instrumentarium via een nieuw decreet landinrichting

In 2011 zijn de voorstellen voor het voorontwerp decreet landinrichting uitgewerkt. Ze bevatten een vereenvoudiging, flexibilisering via een instrumentenkoffer en een betere juridische verankering van de landinrichting, naast de juridische basis voor instrumenten van het flankerend beleid landbouw.

In 2012 wordt de parlementaire bespreking en afhandeling van het voorontwerp van decreet gepland.

OD 98: Door het invoeren van nieuwe pakketten en de gebiedsgerichte inzet ervan, neemt de efficiëntie van het instrument beheerovereenkomsten gevoelig toe.

In 16 gebieden voeren landbouwers sinds 2011 maatregelen uit die goed zijn voor akkervogels. Er werden vijf nieuwe dergelijke akkervogelprojecten voorbereid om in 2012 uit te voeren. Verder zijn er acht agrobeheergroepen opgericht en lopen er 18 initiatieven die kunnen leiden tot het oprichten van een agrobeheergroep. Ook sloten 1000 landbouwers een beheerovereenkomst. Lokale waterbeheerders worden aangezet om de nieuwe maatregel 'Inrichtingsmaatregelen voor de KR Water door Landbouwers' uit te voeren. Het voorontwerp van decreet betreffende onroerend erfgoed met voorstellen voor herstel en ontwikkeling werd door de Vlaamse Regering opgenomen. Een visie rond 'Agrarisch natuurbeheer & agrobiodiversiteit' werd uitgeschreven en meerdere actiefiches werden opgemaakt. Voor de doorbraak rond het agrarisch natuurbeheer van de interne staatshervorming werd een ontwerpstappenplan opgemaakt. Subsidies van gemeenten en provincies aan landbouwers worden in kaart gebracht.

De eerste aanvragen voor het inzetten van de maatregel rond waterconservering worden geadviseerd door een expertgroep en zullen leiden tot een definitief goedgekeurd project. Nieuwe projecten kunnen ingediend worden in 2012 om te starten in 2013.

Het LNE-project "PDPO III – As 2" zal in 2012 een voorstel van catalogus van maatregelen en vergoedingen uitwerken voor het toepassen van beheerovereenkomsten.

4 Slagkrachtige overheid

4.1 Slagkrachtige werking van het overheidsapparaat

OD 99: *Met één e-voorkooploket verlaagt de gemiddelde afhandelingsijd van een aanbieder 'recht van voorkoop' sterk.*

Na oplevering van de technische analyse van het e-voorkooploket werd in 2011 de bouw van het loket aanbesteed. In 2012 wordt het e-voorkooploket verder ontwikkeld om in het najaar online te zijn. Dit interactief loket moet toelaten dat aanbiedingen en aanvaarding van alle rechten van voorkoop digitaal verlopen. Dit houdt voor alle betrokkenen (notarissen en begunstigden) een grote administratieve vereenvoudiging in.

OD 100: *De vergoedingsregeling in het kader van de kapitaalschade- en gebruikerscompensatie is op kruisnelheid.*

Tot op heden zijn 116 dossiers voor kapitaalschade ingediend. 24 daarvan waren onontvankelijk, 50 zijn afgewerkt zonder vergoeding, 17 zijn afgewerkt met vergoeding voor een oppervlakte van 42,2 ha en 25 zijn in behandeling voor een aangevraagde oppervlakte van 155 ha.

OD 101: *Een vereenvoudiging van de mestwetgeving en een administratieve vereenvoudiging op maat van de doelgroep, met een maximale beleidsoverschrijdende samenwerking tussen de administraties, wordt gerealiseerd.*

De Mestbank levert continu inspanningen om de klantvriendelijkheid te verhogen en extra ondersteuning te bieden aan de landbouwers bij de noodzakelijke mestadministratie. De uitwerking van het nieuwe actieprogramma, het Mestdecreet en de uitvoeringsbesluiten houdt binnen de noodzakelijke aanscherping van het mestbeleid maximaal rekening met de uitvoerbaarheid en de daling van de administratieve lasten voor de landbouwers. De toegenomen digitale en rechtstreekse uitwisseling van gegevens (veevoedergegevens, laboratoriumanalyses, verhandelen mestverwerkingscertificaten...) dragen hiertoe bij.

Via elektronische weg biedt de Mestbank meer functionaliteiten aan.

Vanaf 2012 wordt de handhaving van het Mestdecreet en aanverwante zaken geoptimaliseerd.

De externe evaluatie van het globale mestbeleid zal de mogelijkheden bekijken om een verdergaande administratieve vereenvoudiging door te voeren en om de mestwetgeving te vereenvoudigen.

OD 102: *We optimaliseren het instrument "Integraal Milieujaarverslag (IMJV)".*

De OVAM vraagt elk jaar de afvalstoffengegevens op van een selectie van de Vlaamse bedrijven via het IMJV. Deze steekproef is opgesplitst per sector en per dimensie (aantal werknemers).

Een project is lopende om de administratieve lasten voor bedrijven te verminderen door minder bedrijven aan te schrijven. Optimalisatie van de steekproef resulteerde in 2010 reeds in 2.000 minder uitnodigingen om het IMJV in te vullen (van 16.000 naar 14.000). In 2011 werd het aantal bevroegde bedrijven verder gereduceerd tot 9.400 bedrijven.

4.2 Beleidsvoorbereiding en –evaluatie

MINA-Plan 4-3

Bepalen van langetermijndoelstellingen milieubeleid en bijhorende trajecten

Het project bevindt zich in een verkennende fase waarbij mogelijke pistes voor het opzetten van een proces van langetermijndenken worden onderzocht. Extra aandacht gaat hierbij naar de afstemming met initiatieven die hieromtrent binnen en buiten het beleidsdomein bestaan of ontwikkeld worden. Mogelijke partnerschappen met derden worden bekeken. Om de link met toekomstverkenningen (en scenario-analyses) te onderzoeken, werd in het voorjaar een project met MIRA, NARA en de Studiedienst VR opgestart.

In een volgende fase zullen inhoudelijke keuzes worden gemaakt waarvoor in 2012 zal worden gewerkt. Daarnaast wordt, afhankelijk van de output van het aftastende project, ingestapt in een

traject voor toekomstverkenningen met MIRA en NARA. Tevens wordt de vergaarde kennis inzake lange termijn ontsloten (o.m. via de website).

OD 104: We kiezen voor een geïntegreerd milieubeleid op maat, met transparante opvolging en jaarlijkse rapportering

De set van op te volgen beleidseffecten voor het beleidsdomein werd in de loop van 2011 in een definitieve vorm gegoten op basis van de uitwerking van Pact 2020-indicatoren en het vastgestelde MINA-plan 4. Hierbij werd de link met de opvolging van het regeerakkoord en de beleidsnota gelegd. Voor de keuze van de indicatoren bij deze effecten werd maximaal geput uit de indicatorensets van MIRA en NARA. Met de Studiedienst VR werd afgestemd in het kader van de opmaak van het VRIND-rapport. Geregeld worden de indicatoren geactualiseerd in functie van nieuwe rapporteringen. In de loop van 2011 en 2012 zal het geheel worden aangevuld met indicatoren die bruikbaar zijn voor het opvolgen van de langetermijndoelstellingen uit het MINA-plan 4.

OD 105: We werken aan de integratie van de verschillende plannen binnen het beleidsdomein leefmilieu en natuur tot één milieubeleidsplan

De voorbije maanden werd het MINA-plan 4 in zijn definitieve vorm gegoten en in mei 2011 vastgesteld. Het plan is gebaseerd op de beleidsnota Leefmilieu en Natuur en bouwt verder op het PACT 2020, ViA en het Regeerakkoord. Het zal een meer gedetailleerde beleidsbasis bieden voor de periode 2011-2015. Zoals voorzien is veel aandacht gegaan naar het formuleren van duidelijke en kwantitatieve doelstellingen. Daarnaast wordt er naar gestreefd om het volledige milieubeleid integrerend te beschrijven en een aantal bijzondere uitdagingen aan te gaan in afgebakende maatregelpakketten. Omwille van het integrerend karakter zullen in een eerste fase goede beleidsdomeininterne en -overschrijdende afspraken moeten worden gemaakt over de (structuur van) uitvoering.

OD 106: Beleidsplanning en –opvolging milieu, mobiliteit en ruimtelijke ordening in Vlaanderen worden onderling afgestemd

MINA-Plan 4-2 Afstemming overkoepelende beleidsplanning en –opvolging milieu, mobiliteit en ruimtelijke ordening in Vlaanderen

De verdere participatie in elkaars huidige en toekomstige planningsprocessen kreeg een formele vorm, zowel bij de opmaak van het Mobiliteitsplan Vlaanderen (MPV) als bij het beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Zo is LNE bij het MPV vertegenwoordigd in de planningscommissie en bij het BRV zetelt LNE in de stuurgroep en het kernteam. Het kernteam houdt de pen vast van het BRV. Deze planningsorganen hebben alle een brede beleidsdomeinoverschrijdende samenstelling. Er werden reeds verschillende bijdragen vanuit LNE geleverd om de verwachtingen en het aanbod t.a.v. Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit te verduidelijken en te integreren. Voor de opmaak van het nieuwe Vlaams klimaatplan wordt een gelijkaardige werkwijze toegepast.

In 2012 worden de inhoudelijke raakvlakken verder geanalyseerd, afgebakend en geïntegreerd in de beleidsplannen. Bij het BRV betreft het eerst de hoofdlijnen voor het groenboek en vervolgens wordt dit scherper gesteld bij de opmaak van het witboek. Voor het MPV staat het proces verder en zal dit concreet op het niveau van doelstellingen en actielijnen kunnen gebeuren. Ook de structurele participatiemogelijkheden worden verder uitgewerkt. Door een analyse van de verschillende structuren binnen de drie domeinen wordt gezocht naar overige participatiemogelijkheden (bv. werkgroepen omgevingskwaliteit, adaptatie, milieuvriendelijke mobiliteit, ...). Ter ondersteuning van de interne LNE-coördinatie wordt de begeleidingsopdracht "Omgevingskwaliteit & Kwaliteitsambities" gekoppeld aan de opmaak van het BRV. Tenslotte worden ook de bestaande toekomstverkenningen verder gestroomlijnd en afgestemd.

4.3 Beleidsonderbouwing

MINA-Plan 4-7 Monitoring evolutie maatschappelijk gedrag en perceptie milieubeleid

Uit een inventarisatie en screening van bestaand materiaal bleek dat er vooral weinig informatie bestaat over de redenen voor een bepaalde perceptie of een bepaald gedrag bij burgers. Deze informatie kan nochtans belangrijke input kan geven aan de inzet van instrumenten in het leefmilieubeleid. Omdat milieu een zeer breed domein is, wordt in eerste instantie gefocust op een actueel thema: milieuverantwoorde consumptie. De "waarom"-vraag staat daarbij centraal.

Een onderzoek/enquête om de vereiste informatie te verzamelen, wordt uitbesteed. De studie zal in 2012 uitgevoerd worden en spitst zich toe op transport, voeding, afval, productgebruik, water en energie. De bevraging mikt op representatieve resultaten voor de Vlaamse bevolking en wordt zoveel mogelijk afgestemd op bestaande bevragingen. Omdat de bevolking niet "homogeen" is samengesteld, zal eerst een aantal segmenten gedefinieerd worden.

Andere aspecten, zoals leefkwaliteit, en andere betrokkenen, zoals het bedrijfsleven en lokale overheden komen later aan bod.

Een andere invalshoek heeft te maken met de impact van educatie. Hiervoor werd een case geselecteerd, waaruit nadien ruimere lessen kunnen getrokken worden. In 2012 wordt onderzocht wat de impact is van het project Milieuzorg op School (MOS) en welke verbeteringen mogelijk zijn.

OD 108: Milieurapportering: de vinger aan de pols van het beleid

In 2011 werd de set van milieu-indicatoren opnieuw geëvalueerd met ondermeer een toetsing aan de beleidsrelevantie (bv. MINA-plan 4, Pact 2020 en internationale rapporteringen). De geactualiseerde set bevat een 300-tal indicatoren die het volledige milieudomein bestrijken en is beschikbaar via de website van MIRA. Een selectie van sleutelindicatoren wordt gepubliceerd in de jaarlijkse editie van het MIRA Indicatorrapport 2011. Ondersteunende studies moeten helpen om kennishiaten verder in te vullen (bv. indicatoren groene economie, duurzame productie en consumptie).

Naast de indicatorgerichte rapportering werd in 2011 ook de doorwerking van de Milieuverkenning 2030 geëvalueerd. Deze informatie zal worden meegenomen bij de voorbereiding van de nieuwe editie van de Milieuverkenning ter onderbouwing van het volgende MINA-plan.

OD 109: Het concept 'ecosysteemdiensten' wordt verder onderzocht

MINA-Plan 4-34 Introduceren van het concept 'Ecosysteemdiensten'

Via ECOPLAN en de organisatie van verschillende experten-workshops o.a. binnen het project 'BEES' werden in 2010-2011 de kennisnaden van de Vlaamse administraties en milieu- en belangenorganisaties i.v.m. ecosysteemdiensten (ESD) in kaart gebracht. Tegelijk werd via BEES (Belgium Ecosystem Services) en het Belgisch Biodiversiteitsplatform ook een ESD-expertennetwerk opgestart. Daarnaast werd het ESD-kader gebruikt om het belang van agrobiodiversiteit voor agrobeheersmaatregelen aan te tonen en om een aantal demonstratieprojecten te starten in 2011 (die zullen doorlopen in 2012). Op basis van eerder onderzoek ontwikkelden LNE, VITO en UA ook een online-waarderingstool, de 'natuurwaardeverkenner', voor de monetaire waardering van ESD. Deze tool werd getest via een aantal gevalstudies en werd in 2011 publiek gemaakt.

Met het 'KOBÉ' project wordt specifiek gestreefd naar een optimalisatie van ESD uit natuur-, groen- en bosgebieden. Er zal een studie uitgevoerd worden om de ESD die het Vlaamse Natura 2000 netwerk ons levert in kaart te brengen (door ANB). In 2012, zullen de opties voor de toepassing van het ESD concept in zoetwatersystemen worden geformuleerd (ECOFRESH project). INBO zal in 2012 voor Vlaanderen een lijst van ESD-indicatoren formuleren en een aangepast ESD-classificatiesysteem ontwikkelen. Overzichtsfiles, met een beknopte beschrijving van ESD die van belang zijn voor Vlaanderen, zullen worden opgemaakt. Ook zal een haalbaarheidsstudie voor een 'Rapport Ecosysteemdiensten Vlaanderen' (op basis van TEEB – The Economics of Ecosystems and Biodiversity) worden uitgevoerd. Argumentatie voor biodiversiteitsbehoud en ESD zullen worden vergeleken op Europese schaal (het FP7-project BESAFE). Dit moet helpen om biodiversiteit- en ESD strategieën beter op elkaar af te stemmen.

Tot slot wordt een juridische studie uitgevoerd over de bescherming van en de betaling voor ecosysteemdiensten.

OD 110: De natuurrapportering wordt geoptimaliseerd

De natuurrapportering wordt gesynchroniseerd met de beleidscyclus: een jaarlijkse indicatorenrapportering, een tussentijdse beleidsevaluatierapportering (halverwege de legislatuur, vijfjaarlijks) en een scenariorapportering op het einde van de legislatuur (vijfjaarlijks).

Het eerstvolgende natuurrapport met betrekking tot beleidsevaluatie is voorzien in 2012. Hierbij wordt de focus gelegd op agrobiodiversiteit en erosie in het landbouwgebied, waarbij een evaluatie en optimalisatie van beleidsinstrumenten (beheerovereenkomsten) zal worden aangereikt.

Op basis van een evaluatie van de Natuurverkenning 2030 worden in 2011 via brainstormsessies het thema en de uit te werken scenario's vastgelegd voor het volgende scenariorapport (2014). Daarnaast wordt vanuit de natuurrapportering meegewerkt aan een begeleidingsopdracht die als doel heeft de natuur- en milieuraapportering alsook de milieubeleidsplanning maximaal op elkaar af te stemmen.

4.4 Beleidsuitvoering

4.4.1 Milieuhandhaving, Milieuschade- en Crisisbeheer

OD 112: Het handhavingsbeleid wordt uitgevoerd

ViA-sleutelproject 51-2 Milieuhandhavingsdecreet onverkort uitvoeren met onder meer aandacht voor de evaluatiesporen en de doorwerking ervan (komt overeen met MINA-Plan 4-4)

In 2011 werkte de LNE-werkgroep Milieuhandhaving aan een verdere afstemming van handhavingsactiviteiten, verduidelijking van de regelgeving en aan kennisuitwisseling. Er werd een ontwerpbesluit opgesteld met technische wijzigingen van het Milieuhandhavingsbesluit. Veel aandacht ging naar de implementatie van een uniform sanctioneringsbeleid voor het hele milieurecht. Het kader met criteria voor de bepaling van het boetebedrag werd verder verfijnd en voor een aantal specifieke milieuschendingen ontwikkeld. Een studie om voor het (nieuwe) instrument vermogensvoordeelontneming een algemeen kader en methodologie te ontwikkelen, wordt in het najaar 2011 gefinaliseerd. Ze moet toelaten dit nieuwe instrument (nog) meer systematisch toe te passen.

In het Milieuhandhavingsprogramma 2011 van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving werden de prioriteiten van de verschillende handhavingsactoren verzameld. Ook in 2011 werd het Milieuhandhavingsrapport 2010 opgesteld, dat een vollediger beeld geeft van de uitvoering van het Milieuhandhavingsdecreet.

In 2012 ligt de focus op de invoering en toepassing van bijkomende handhavingsinstrumenten en de decretaal voorziene globale evaluatie van het Milieuhandhavingsdecreet. Waar nodig en wenselijk zullen voorstellen tot aanpassing van de regelgeving worden geformuleerd (bv. inzake een vereenvoudigde boeteprocedure voor bepaalde milieumisdrijven, ...). Ik maak eveneens werk van de implementatie van het Witboek Interne Staatshervorming inzake milieuhandhaving. Het Milieuhandhavingsprogramma 2012 en het Milieuhandhavingsrapport 2011 zullen een belangrijke inbreng zijn voor de bijsturing van het milieuhandhavingsbeleid. De werkgroepen van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving analyseren verschillende handhavingsknelpunten. Indien een bijsturing van het beleid noodzakelijk blijkt, kan de VHRM hieromtrent aanbevelingen formuleren, zoals de uitvoering van de studie "Lokale milieuhandhaving – de implementatie van het Milieuhandhavingsdecreet" in 2012.

OD 113: Het Milieuschadedecreet wordt uitgevoerd

De LNE-werkgroep Milieuschade maakte in 2011 afspraken over de samenwerking tussen de betrokkenen bij de opdrachten, opgenomen in het Milieuschadedecreet. Het besluit van 9 september 2011 regelt de mogelijkheid voor personen, opgesomd in artikel 15.6.1 DABM, die kennis hebben van gevallen van milieuschade om bij de bevoegde instantie opmerkingen in te dienen en de bevoegde instantie te verzoeken om maatregelen te treffen.

Anderzijds regelt dit besluit de beroepsmogelijkheid ten aanzien van beslissingen omtrent het al dan niet nemen van maatregelen en ten aanzien van het besluit waarbij maatregelen, preventieve of herstelacties worden opgelegd.

4.4.2 Erkenningen

OD 117: Een nieuwe erkenningenreglementering wordt door de Vlaamse regering vastgesteld

Op 1 januari 2011 trad het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (VLAREL) in werking. De Europese dienstenrichtlijn werd hiermee omgezet en er werd gezorgd voor een harmonisatie en vereenvoudiging van de verschillende erkenningen voor het departement Leefmilieu. De erkenningen m.b.t. het leefmilieu die onder de bevoegdheid van de agentschappen vallen, werden afzonderlijk aangepast en ondergebracht in het VLAREL. Het wijzigingsbesluit gaat in het najaar van 2011 het politieke besluitvormingsproces in.

OD 118: We optimaliseren het erkenningensysteem voor laboratoria

Het voorbereide wijzigingsbesluit aan het VLAREL heeft o.m. als doelstelling het optimaliseren en harmoniseren van de diverse erkenningssystemen voor laboratoria voor de verschillende milieudomeinen zoals afval, bodem, water en lucht en dit op het vlak van procedure, erkenningsvoorwaarden en gebruikseisen.

OD 119: We optimaliseren het systeem voor erkenningen van overbrengers voor afvalstoffen

De verplichtingen van de Europese Kaderrichtlijn, de doelstellingen van de regeling en de huidige problemen werden geanalyseerd. Dit heeft geleid tot een aanpassing die via het nieuwe Vlarema zal ingevoerd worden. De nieuwe regeling wijzigt de procedure van een erkenningsaanvraag in een eenvoudige registratie en verplicht de inzamelaars, afvalstoffenhandelaars en -makelaars tot een kwaliteitsborgingssysteem, indien zij gevaarlijk afval inzamelen of erin handelen of als makelaar optreden.

4.4.3 Optimalisering milieuregelgeving en –procedures

OD 122/3: We realiseren een vlotter toepasbare regelgeving voor milieubeoordeling van plannen en projecten en we volgen een meer procesmatige benadering inzake Mer-processen

MINA-Plan 4-5

Vlottere toepassing MER-regelgeving

Het projectteam Versnellen van investeringsprojecten werkte de keuzes en acties van de visienota van de Vlaamse Regering uit. De opvolging en validering gebeurt door de task force en het politiek stuurcomité. De Vlaamse Regering zal tegen eind 2011 een ontwerpdecreet voor het invoeren van de omgevingsvergunning ter goedkeuring voorleggen. Ze hechtte haar principiële goedkeuring aan een ontwerp van decreet dat voor projecten de integratie van de milieueffectrapportage en veiligheidsrapportage in de milieu- en stedenbouwkundige vergunningsprocedure regelt. Een evaluatie en zo nodig een aanpassing van het integratiespoor wordt voorzien.

Voor projectgedreven processen, waarvoor een bestemmingswijziging nodig is, werd een aanpak uitgewerkt en vervolgens een ontwerp van decreet.

Parallel met deze acties werd binnen de afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid de dienst Milieueffectrapportagebeheer opgericht, die de bestaande diensten Milieueffectrapportage en BGP (Begeleiding Gebiedsgerichte Processen) samenvoegt en zich richt op een procesmatige manier van werken.

OD 124: De milieuhygiënewetgeving wordt geactualiseerd, geoptimaliseerd en vlotter toegankelijk gemaakt

ViA-sleutelproject 51-1 VLAREM en een meer sturend vergunningenbeleid uitwerken

Het onderzoek met als doel de rubrieken zoveel als mogelijk onafhankelijk te maken van het criterium "totaal geïnstalleerd vermogen" en deze maximaal af te stemmen op de potentiële milieu-impact werd afgerond in het najaar van 2010. Alleen de meest milieubelastende inrichtingen, onder meer SEVESO-, MER-plichtige en IPPC-bedrijven, zullen klasse 1 blijven en zo in eerste aanleg beoordeeld worden de deputatie en in beroep door de minister van Leefmilieu

De resultaten van de studie worden meegenomen bij de uitwerking van de uitgangspunten en principes uit de startnota over de invoering van de unieke omgevingsvergunning (waarbij milieu- en stedenbouwkundige vergunning geïntegreerd worden) en de permanente vergunning, die op 22 juli 2011 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De startnota wordt op korte termijn in een conceptnota uitgewerkt. Tegen eind 2011 zou er hierover een voorontwerp van decreet moeten voorliggen. Anticiperend op het vervolg zal er eind 2011 studie worden opgestart.

Er werd een wijzigingsbesluit uitgewerkt dat de VLAREM-regelgeving actualiseert aan de evolutie van de techniek. Hiertoe werden alle voorstellen uit de voorbije BBT-studies geëvalueerd. Het besluit werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 juli 2011 en doorloopt momenteel het besluitvormingsproces. De doorvertaling van de Beste Beschikbare Technieken naar de milieuregelgeving zal in de toekomst een steeds belangrijker aandachtspunt worden.

Het milieuvergunningenbeleid en de beoordeling van milieuvergunningaanvragen spitst zich ook meer en meer toe op de doorwerking van milieukwaliteitsdoelstellingen en –normen, reductieprogramma's en saneringsplannen (o.a. via het opleggen van bijzondere vergunningsvoorwaarden).

4.4.4 Open en innovatieve overheid

OD 127: Het eMIL-milieuvergunningenloket en de milieuvergunningendatabank worden verder uitgebouwd

Bij de wijziging van VLAREM werden ook aanpassingen voorgesteld om het digitaal indienen van een milieuvergunningaanvraag mogelijk te maken. Het ontwerpbesluit werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering en doorloopt momenteel het verdere besluitvormingsproces. Tevens werd in de loop van 2011 een plan van aanpak opgemaakt m.b.t. de digitale milieuvergunningaanvraag. Deze werkwijze moet leiden tot duidelijke afspraken tussen de diverse betrokkenen over de modaliteiten van het digitaal indienen en een concrete timing voor de verdere technische uitwerking van het eMIL-loket (bv. toegangsbeheer, viruscontrole ingediende bestanden). Het plan van aanpak voorziet ook in een maximale afstemming met de digitale Bouwaanvraag. Begin 2013 zou van start gegaan kunnen worden met de digitale milieuvergunningaanvraag.

Voor het project 'Milieuvergunningendatabank' werden in 2011 twee bestekken uitgeschreven waarvoor de aanbestedingsprocedure tegen eind 2011 afgerond wordt. Enerzijds wordt er beroep gedaan op een externe projectleider en procesbegeleider. Anderzijds wordt er een studieopdracht uitgevoerd die de scope en het concept bepaalt van de betrokken ICT-toepassing. Deze studie zal o.a. peilen naar de behoeften bij de diverse stakeholders en de haalbaarheid ervan. Dit voortraject moet eind 2012 leiden tot de start van de effectieve ontwikkeling en operationalisering van de multifunctionele ICT-toepassing.

OD 128: Het milieuklachten registratie- en opvolgingssysteem MKROS wordt verder ontwikkeld

Met jaarlijks bijna 10.000 meldingen van milieuhinder is MKROS op dit moment één van de meest uitgebreide en representatieve databanken van milieuklachten in Vlaanderen. In 2011 werd de koppeling met enkele externe lokale klachtendatabanken gerealiseerd. In 2012 zullen er nog volgen, waardoor we andermaal een stijging van het aantal geregistreerde meldingen mogen verwachten.

Er wordt in 2012 bekeken op welke manier de aangekondigde wijzigingen m.b.t. de Samenwerkingsovereenkomst Milieu uit het witboek Interne Staatshervorming kunnen worden opgevangen, zodat ook na 2013 MKROS een instrument blijft waarmee gemeenten aan de slag gaan.

OD 129: De Vlaamse overheid werkt verder aan interne milieuzorg

In samenwerking met de betrokken beleidsdomeinen (LNE, BZ, DAR) werden op het vlak van milieuzorg ambitieuze doelstellingen vastgelegd, waaronder een 10%-reductie van gemiddelde totaal brandstofverbruik (l/100 km) van de Vlaamse overheidsvloot. Via overkoepelende en beleidsdomeinoverschrijdende actieplannen worden maatregelen genomen om deze doelstellingen te realiseren en zoveel mogelijk blijvend te verankeren in de horizontale interne werking (processen) en gedragscultuur van de Vlaamse overheid. Bijkomend wordt gemikt op de besparingen of vermeden kosten.

Het eindrapport van het actieplan Milieuzorg in het voertuigenpark (2007-2010) is voorzien voor het najaar 2011. In 2012 wordt de inzetbaarheid en het potentieel van elektrische en plug-in hybride voertuigen in de Vlaamse overheidsvloot onderzocht.

Het voorbije jaar heeft het departement LNE werk gemaakt van de invoering van een milieumanagementsysteem om milieuzorg structureel en systematisch in haar interne werking te verankeren en op die manier de doelstellingen van de overkoepelende actieplannen in de eigen organisatie te realiseren. Na het behalen van het ISO 14001-certificaat, is het de ambitie om via lerende netwerken (pilotprojecten) andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid bij de invoering van een milieumanagementsysteem te ondersteunen. Een eerste stap hiertoe is reeds gezet door voor een aantal pilootentiteiten opleidingstrajecten te voorzien rond milieureggeving.

OD 130: De Vlaamse overheid als voorbeeld in de strijd tegen klimaatverandering

MINA-Plan 4-1

Werk maken van een klimaatvriendelijke Vlaamse overheid

In de periode 2010-voorjaar 2011 werd een methodologie ontwikkeld om de CO₂-emissies van de Vlaamse overheid en (de haalbaarheid van) mogelijke reductiemaatregelen te bepalen, op te volgen en te rapporteren. De CO₂-voetafdruk werd bij de ontwikkeling van de methodologie beperkt tot energieverbruik van gebouwsites, dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer. Door extrapolatie van de nulmeting naar de volledige Vlaamse overheid werd een inschatting gemaakt van de CO₂-voetafdruk: 58,4 kton CO₂eq voor het jaar 2008. Omdat de vereiste inputgegevens voor de berekening van de CO₂-voetafdruk van de Vlaamse overheid niet centraal beschikbaar waren, werd in 2010 een eerste bevraging georganiseerd voor het inventariseren van de energieverbruiksgegevens. De vlootgegevens worden sinds 2009 jaarlijks opgevraagd. In de toekomst wordt ernaar gestreefd om een structuur (webbased databank) op te zetten waarbij de gegevens op een eenvoudige en betrouwbare wijze jaarlijks kunnen verzameld worden en centraal beschikbaar zijn.

In tussentijd (2011-2012) wordt ingezet op de verbetering van de kwaliteit van de inputgegevens enerzijds en op de toepassing van de tool op pilotschaal anderzijds. In een volgende fase zal het gebruik van de tool binnen de Vlaamse overheid gepromoot worden en een werking opgezet worden om de CO₂-voetafdruk voor het grootste deel van de Vlaamse overheid op te volgen en te rapporteren.

OD 131: De Vlaamse overheid benut haar mogelijkheden als marktspeler om de transitie naar een duurzame economie te stimuleren

De Vlaamse overheid engageert zich in het eerste Vlaams actieplan Duurzame overheidsopdrachten 2009-2011 om tegen 2020 100 % duurzame overheidsopdrachten te plaatsen. Er werden duurzaamheidscriteria voor voeding en catering opgesteld en er werd een helpdesk voor duurzame overheidsopdrachten opgericht. Er werd richting Vlaamse en lokale overheidsaankopers gecommuniceerd over de verschillende instrumenten voor duurzame overheidsopdrachten. Naast de eigen initiatieven verleende de Vlaamse overheid ook medewerking aan de criteriaontwikkeling op federaal niveau (o.a. gids voor duurzame aankopen). In 2011 en 2012 zullen de Vlaamse en de federale overheid verder de werkzaamheden afstemmen.

In 2011 worden duurzaamheidscriteria uitgewerkt voor schoonmaakmiddelen en –diensten, worden de richtlijnen voor de aankoop van dienstwagens herzien en worden acht nieuwe criteriasets geïmplementeerd. Eind 2011 start ook de opmaak van het tweede Vlaams actieplan Duurzame overheidsopdrachten.

In 2012 zullen duurzaamheidscriteria uitgewerkt worden i.v.m. groenbeheer en zullen de al bestaande criteriasets gepromoot worden.

4.5 Efficiënte overheid

OD 133: We optimaliseren de impact van subsidies op het leefmilieu

MINA-Plan 4-6

Subsidies met impact (onderdeel van ViA-sleutelproject 39-4 Groene groei promoten)

Begin 2011 is een studie gestart over verbetervoorstellen voor LNE-subsidies aan lokale overheden op basis van een integrale evaluatie. Hierin worden de verschillende subsidieregelingen van het beleidsdomein richting gemeenten, provincies en lokale overheden

onderzocht. Het gaat o.m. over subsidies voor riolering, erosiebestrijding, harmonisch park- en groenbeheer en subsidies in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst. In eerste instantie worden deze subsidies getoetst op hun effectiviteit, d.w.z. op het verschil dat ze maken naar impact op het terrein. Begin 2012 zal deze studie resulteren in aanbevelingen. Het witboek Interne Staatshervorming zal daarbij als randvoorwaarde meegenomen worden.

Voor milieuschadelijke subsidies wordt intern een aanpak uitgewerkt vooraleer hierover in 2012 eventueel studiewerk wordt uitbesteed. In de voorbereidingsfase zal de focus liggen op het in kaart brengen van potentieel "vergroenbare" overheidsuitgaven en mogelijke manieren om hun milieurendement te verhogen.

4.6 Partnerschappen doelmatiger maken

ViA-sleutelproject 39-4 Groene groei promoten (komt overeen met MINA-Plan 4-12)

Als startpunt werd een netwerk van betrokkenen binnen LNE gecreëerd. Daarbinnen werd een visie op groene economie besproken en uitgewerkt. De verbreding en concretisering hiervan wordt uitbesteed. Daarnaast vond ad-hoc overleg plaats met andere beleidsdomeinen om af te stemmen i.v.m. het vergroenen van de economie (bv. ecologiepremie, nieuw industrieel beleid, biobased economy, innovatieknooppunten eco-innovatie en transformatie door innovatie...).

Aan een aantal concrete dossiers werd verder gewerkt. In navolging van de hernieuwbare energiesector werden de socio-economische aspecten van de milieu-sector in kaart gebracht en in een rapport gegoten. In dit rapport worden ook de bevindingen i.v.m. methodologische aspecten besproken.

De verbreding waarvan sprake moet in 2012 leiden tot prioriteiten en het ondernemen van concrete acties door LNE. Gestart wordt met het aftoetsen van de visie bij stakeholders om daarna een zoektocht op te zetten naar de beste bijdrage aan de groene economie die het beleidsdomein LNE kan leveren.

Het benutten van opportuniteiten, die zich aandienen bij het overleg met andere beleidsdomeinen, gaat onverminderd verder.

OD 137: Het doelgroepenbeleid op gebied van milieu en natuur wordt verder uitgebouwd

Het Doelgroepprogramma (DGP) Voedingsnijverheid 2006-2011 werd positief geëvalueerd en een tweede programma (2011-2016) werd afgesloten. De haalbaarheid van een 'CO₂-, water- en afvalneutrale' Vlaamse voedingsnijverheid tegen 2030 zal onderzocht worden, alsook welke maatregelen en initiatieven hiervoor nodig zijn. In 2012 worden de gesprekken rond de inhoud van een DGP voor de basischemiesector en de akkerbouwsector gefinaliseerd. Voor de akkerbouwsector zal begin 2012 ook een integrale milieuanalyse voorhanden zijn.

OD 138: Langs wegen en waterlopen worden geïntegreerde NTMB-projecten uitgevoerd op basis van een meerjarenprogramma

Naast de bestaande ontsnipperingsstudies, startte het agentschap Wegen en Verkeer ook met de herwerking van de prioriteitenatlas Ontsnippering. Daarin zal ook aandacht zijn voor de ontsnippering van waterlopen. Alle gegevens zullen in 2012 gebruikt worden om een NTMB-meerjarenprogramma Ontsnippering uit te werken. Uiteraard maken de lopende en geplande ontsnipperingsprojecten langs wegen en waterwegen daar deel van uit (ecovallei, fauna-uitstapplaatsen, ecoducten, natuurvriendelijke oevers).

In 2012 wordt gestart met een aantal vernieuwende ideeën, zoals het faciliteren van technologische innovatie via een zorgsysteem voor natuurvriendelijke oeverbeschermingsmaterialen, het verder bevorderen van de energetische valorisatie van beheerresten (bermmaaisel en houtsnippers), het uitwerken van de mogelijkheden van de integratie van biodiversiteit en ontsnippering met recreatie in een aantal aaneengesloten natuurgebieden groter dan 1000 ha en het uitbreiden van de mogelijkheden om sociale tewerkstelling in te passen in het onderhoud en beheer van natuurelementen langs wegen en waterwegen. Voor de lijnvormige NMBS-infrastructuur zal in 2012 een haalbaarheidsstudie/project opgestart worden.

OD 139: De Samenwerkingsovereenkomst 2008 – 2013 met de lokale overheden wordt in overleg met alle betrokkenen bijgestuurd.

MINA-Plan 4-13

Inhoudelijke steun aan lokale overheden door de Vlaamse overheid

De huidige samenwerkingsovereenkomst loopt eind 2013 af. Momenteel is het nog onduidelijk op welke wijze een verdere samenwerking met lokale overheden zal verlopen. Het Witboek Interne Staatshervorming geeft aan dat de middelen voorzien voor de huidige samenwerkingsovereenkomsten vanaf 2014 worden verschoven naar enerzijds riolering en anderzijds handhaving. Hierover wordt nog verder overlegd met o.m. de gemeenten en provincies.

In uitvoering van het Planlastendecreet (8 april 2011) zal de Vlaamse Regering in het najaar van 2012 haar beleidsprioriteiten (o.a. MINA-Plan 4) per beleidsdomein/minister bezorgen aan de lokale overheden. Op basis hiervan zullen die lokale overheden hun meerjarenplan moeten vorm geven (doelstellingen en actieplannen). De beleidsprioriteiten geven binnen een groter kader een beeld van wat van de gemeenten verwacht wordt. Daarbij kan ook aangegeven worden voor wat en op welke wijze de Vlaamse overheid hierbij steun kan verlenen – ook maar niet alleen financieel.

Bovenstaande initiatieven en de resultaten daarvan zullen duidelijk maken hoe de samenwerking met lokale overheden vanaf 2014 zal verlopen.

OD 140: Samenwerkingsvormen met belanghebbenden worden bevorderd en geoptimaliseerd

MINA-Plan 4-11

Optimaliseren van de samenwerking met andere beleidsdomeinen

Reeds jaren bestaat er een traditie van intense samenwerking van het beleidsdomein LNE met andere beleidsdomeinen. Vaak wordt hierbij project- en beleidsmatig gewerkt. In 2012 zal o.m. ingezet worden op de uitwerking van de volgende samenwerkingsprojecten: technologische innovatie bij natuurbouw, meerjarenprogramma Ontsnippering, energetische valorisatie van beheerresten, integratie van biodiversiteit en recreatie in 10 aaneengesloten natuurgebieden groter dan 1000 ha en sociale economie bij het onderhoud en beheer van open ruimte (onder andere begrazing, verzamelen van bermmaaisel en zwerfvuil en arbeidsintensief onderhoud van waardevolle vegetaties). Bovendien zal extra aandacht gaan naar vernieuwende concepten zoals wederzijdse éénloketfuncties en verbindingsambtenaren. Die mogelijkheden zullen worden bekeken in samenspraak met alle beleidsdomeinen.

Ook de verdere verdieping en verbreding van de structurele samenwerking met het beleidsdomein Landbouw zal aangepakt worden. In 2011 werd voornamelijk gewerkt aan de afstemming rond een Vlaamse insteek voor een vernieuwd gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013. Ook in 2012 is dit één van de belangrijkste dossiers voor dialoog en afstemming.

Eind 2011 loopt de projectfinanciering van Tandem door de Vlaamse overheid ten einde en zal door de verenigingen gezocht worden naar alternatieven. Vakbonden worden door een projectsubsidie van de Vlaamse overheid ondersteund in hun milieuwerving. In 2012 zullen samen met de betrokken bedrijven en sectorfederaties voor een aantal thema's concrete voorstellen uitgewerkt worden om de kennis en invloed van voorloperbedrijven te valoriseren

OD 141: De natuur- en milieueducatie in Vlaanderen wordt verder gestimuleerd en ondersteund

Eind 2011 werd een basiscursus natuur- en milieueducatie georganiseerd. In 2012 worden vervolgm modules ingepland en een derde Vlaamse NME-dag georganiseerd. In samenwerking met de diensten van de minister-president werd een methodiek ontwikkeld en een trainingsaanbod voorzien om de visieontwikkeling en reflectie over EDO binnen organisaties te bevorderen. In 2012 zal het project MOS (Milieuzorg Op School) ook haar expertise inzetten bij twee prioritaire nascholingsprojecten over EDO die door de minister van Onderwijs betoelaagd worden. De Vlaamse Regering besliste om het project Ecocampus verder te zetten voor de periode 2011-2015. In 2012 wordt het project Speelgroen geconsolideerd met de publicatie van een handleiding en een vormingsaanbod voor de jeugdsector. De interactie met de milieusector (zowel de overheid als de bedrijfssectoren) zal in 2012 t.b.v. Ecocampus en de educatieve centra opgevoerd worden.

4.7 Het Vlaams beleid staat open tegenover de wereld

OD 143: Vlaanderen zet volop in op het EU-voorzitterschap

In de tweede helft van 2010 nam België het roterende voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie op zich, waarbij ik de Raad Leefmilieu voorzat. De prioriteiten van het Belgische voorzitterschap op het vlak van leefmilieu waren klimaatsverandering, biodiversiteit, duurzaam materialenbeheer en betere instrumenten voor het Europees milieubeleid. Ook na het voorzitterschap worden de Europese en multilaterale onderhandelingen m.b.t. de eigen prioriteiten zoals biodiversiteit, duurzaam materialenbeheer, klimaat en groene economie verder opgevolgd.

OD 144: De Vlaamse overheid werkt actief aan de internationale overdracht, valorisatie en verspreiding van milieu-expertise

VIA-sleutelproject 39-5 Internationale valorisatie van know-how en kennis op vlak van milieu

Binnen FITA (Flanders International Technology Agency) werden afspraken gemaakt met betrekking tot verdere stappen voor de internationale valorisatie van milieukennis. LNE zal hierin een trekkersrol vervullen en zal via een bevraging peilen naar de behoeften en mogelijkheden van de Vlaamse milieuorganisaties en -bedrijven. Er zal o.a. worden nagegaan wat hun best-practices zijn, welke technieken vooruitstrevend zijn in vergelijking met andere landen/reio's en wat de opportuniteiten zijn om technische know-how aan de man te brengen. Dit alles gebeurt in nauwe samenwerking met de VMDi (Vlaamse MilieuDeskundigen Internationaal), de vzw i-cleantech en de federaties. In een volgende fase worden samen met het Vlaamse bedrijfsleven acties opgezet. Hierbij treedt de overheid op als facilitator en begeleider; een grotere rol is weggelegd voor het Vlaamse bedrijfsleven.

Voortbouwend op het succes van de wereldtentoonstelling in Shanghai, besliste de Vlaamse Regering in 2011 dat Vlaanderen zal deelnemen aan de internationale expo van Yeosu, Zuid-Korea. Deze zal plaatsvinden vanaf 12 mei 2012 voor een periode van 3 maanden. LNE heeft haar expertise aangeboden en er is een afspraak met de bedrijfswereld om een roadshow op te zetten in de nabijgelegen landen, waarbij bedrijven en overheid kunnen deelnemen aan seminars.

OD 145: De beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking en afstemming wordt versterkt

LNE blijft het strategisch overleg Internationale aangelegenheden (SOIA) opvolgen in functie van de horizontale en milieurelevante dossiers uit andere beleidsdomeinen op EU- en multi-niveau. Daarnaast heeft de uitbouw van de bilaterale samenwerking met de departementen LV, EWI en MOW resultaat opgeleverd door de betrokkenheid van LNE bij de uitwerking van de Vlaamse positie over prioritaire dossiers, zoals de hervorming van de Europees landbouwbeleid en mobiliteitsbeleid.

In 2012 zal vooral de herziening van de EU-begroting veel aandacht vragen. Daarnaast levert het proces rond EU 2020 en vooral het deelaspect "resource efficiency" veel kans om milieudoelstellingen te integreren in horizontaal beleid.

Binnen de CCIM en de structuren van de Kustwacht wordt bijgedragen aan de totstandkoming van de mariene strategie.

OD 146: De intergewestelijke en intra-Belgische samenwerkingsverbanden en -akkoorden worden gestroomlijnd en in lijn gebracht met homogenere bevoegdheden.

De beoogde samenwerkingsverbanden zijn wat minder aan bod gekomen wegens de drukke werkzaamheden rond het EU-Voorzitterschap en de aanslepende gesprekken over de institutionele hervormingen van ons land. In enkele domeinen zijn wel nieuwe of vernieuwde afspraken gemaakt. Het gaat over REACH, de overbrenging van afvalstoffen, EMAS en de organisatie van de emissiehandel voor broeikasgassen. In andere domeinen wordt de druk voor een aangescherpte samenwerking steeds groter (bv. uitvoering van het geluidsactieplan voor de nationale luchthaven en het opzetten van een beleid op het gebied van duurzame materialen). Een intense samenwerking, ook op het intra-Belgische vlak, wordt voorzien voor dossiers met een beduidend transversaal karakter zoals *greening of the economy* en *access and benefit sharing* (ABS-protocol).

Joke SCHAUVLIEGE

Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

5 Bijlage: Resoluties van het Vlaamse Parlement

Resolutie 697 betreffende het ontwerp van Milieubeleidsplan 2011-2015 (MINA 4)

De resolutie van het Vlaams Parlement werd bij de herwerking van het ontwerp Milieubeleidsplan ten volle meegenomen. De diverse vernoemde aandachtspunten betreffende o.m. materialenbeleid, klimaatbeleid, natuurbeleid en waterbeleid werden verwerkt in de definitieve tekst. Het MINA-plan 4 werd op 27 mei 2011 door de Vlaamse Regering vastgesteld.

Resolutie 715 betreffende het flankerend beleid voor straling

Wat betreft communicatie en informatievoorziening over straling, werden in het kader van de studie m.b.t. gezondheidseffecten van radiofrequente elektromagnetische velden (EMV) fiches opgesteld voor een draaiboek over zendantennes en andere draadloze toepassingen. Het draaiboek zelf werd samengesteld door het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie, in samenwerking met het departement LNE, het agentschap Zorg en Gezondheid en de Vlaamse Logo's en werd gepresenteerd op 5 provinciale infosessies voor lokale actoren m.b.t. wetgeving, techniek, gezondheidseffecten en communicatie rond risico's van elektromagnetische velden.

Een publiek raadpleegbaar kadaster, waarin de opstelplaats, uitzendfrequentie, vermogens e.d. van de vast opgestelde zendantennes te raadplegen is (via www.lne.be/zendantennes), werd opgesteld door het BIPT in opdracht van het departement LNE en wordt maandelijks geactualiseerd. Deze website zal verder worden aangevuld met informatie over wetgeving, techniek en gezondheidseffecten van EMV. Burgers en overheden kunnen terecht bij de dienst Milieu & Gezondheid van het departement LNE, die als aanspreekpunt kan fungeren.

Wat betreft wetenschappelijk onderzoek werd in opdracht van het departement LNE werd een wetenschappelijke stand van zaken opgemaakt van de mogelijke gezondheidseffecten van radiofrequente EMV. Deze studie had als doel om belangrijke internationale reviewrapporten betreffende gezondheidseffecten van radiofrequente EMV te inventariseren en interpreteren wat betreft gebruikte methodologie en resultaten. Op basis van de aanbevelingen van deze studie en rekening houdende met de adviezen van de Mina, SERV en SAR WVG m.b.t. de wetgeving zullen voor radiofrequente EMV eventueel verdere beleidsacties (studies, metingen) worden ontwikkeld.

Het is de bedoeling om in de loop van 2012 een project op te starten om na te gaan op welke wijze het telecomnetwerk kan evolueren vanuit een maximale beperking van de gezondheidseffecten. Belangrijk daarbij is het onderzoeken van mogelijke prikkels voor technologische innovaties om lagere stralingsniveaus te bereiken. Het is de bedoeling om dit te doen in nauw overleg met het BIPT, dat hierrond de meeste expertise heeft.

Resolutie 964 betreffende het promoten van slimme en groene voertuigen en een slimme en groene voertuigindustrie in Vlaanderen

1°, 2°, 3° en 9° Het departement LNE heeft het voortouw genomen om in het kader van ViA een werking op te zetten rond de introductie van groene en slimme voertuigen. In overstemming met de mededeling van de Europese commissie hieromtrent werd bijzondere aandacht besteed aan (plug-in)elektrische voertuigen. Een ambtelijke werkgroep werd opgericht en voorstellen voor een geïntegreerd Vlaams actieprogramma werden opgesteld. Hierbij werd vertrokken van gelijkaardige initiatieven in het buitenland (Duitsland, Nederland, Frankrijk, ...) en werd rekening gehouden met alle op stapel staande initiatieven. Het ontwerp actieprogramma werd eind 2010 afgewerkt en samengevoegd met voorstellen vanuit het beleidsdomein EWI. In het kader van de principiële goedkeuring van het Luchtkwaliteitsplan wordt voorgesteld om de ambtelijke werkgroep te mandateren om een gezamenlijk Masterplan uit te werken. Het ontwerp actieprogramma van eind 2010 zal hiervoor als basis dienen. Tegelijk werd de combinatie 'Elektrische voertuigen', 'Smart Grid' en 'Hernieuwbare energie' vanuit LNE als prioriteit naar voor geschoven bij de uitwerking van het 'Groen Stedengewest' in een ViA-kader. Deze gecombineerde prioriteit werd niet als dusdanig meegenomen in het verder traject. Door LNE werd al in 2009 een project bij het IWT ingediend voor het innovatief aanbesteden m.b.t. elektrische voertuigen. Dat project staat sindsdien 'on hold'.

7° en 8° In het eerder vernoemde actieprogramma en de voorstellen voor innovatief aanbesteden werden acties voorzien m.b.t. de 'elektrificering' van het eigen wagenpark. Parallel trekt het departement LNE ook het project 'Milieuvriendelijke mobiliteit voor de overheidsvloot'. Daarbij werden al initiatieven genomen om op terrein de juiste aanzetten te geven. Bij de diverse vlootbeheerders werd aandacht gevraagd voor het verhogen van de ecoscore van het wagenpark, o.m. door de aankoop van elektrische voertuigen. O.m. op

vraag van LNE werd ook aangevangen met het opstellen van raamcontracten voor deze specifieke niche. Nog dit jaar start een onderzoek naar het potentieel van elektrische wagens in de vloot van de Vlaamse overheid. Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE), het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI), het agentschap voor Facilitair management (AFM) en De Lijn zullen hierin als pilootentiteiten optreden.

Daarnaast wordt via de huidige Samenwerkingsovereenkomst Leefmilieu financiële steun verleend voor lokale overheden, die investeringen wensen te doen in elektrische voertuigen en/of de daarbij horende infrastructuur.

10° Op 15 juli keurde de Vlaamse Regering principieel de vergroening van de BIV goed. De BIV zal voortaan berekend worden op basis van de CO2 uitstoot en Euronorm van het voertuig. Elektrische en plug-in hybride voertuigen zijn vrijgesteld. Op 5 januari 2011 werd een politiek akkoord bereikt met de andere gewesten om naast de invoering van een kilometerheffing voor vrachtwagens ook werk te maken van een vergroening van de verkeersbelastingen. Een intergewestelijk platform coördineert de werkzaamheden.

Resolutie 1221 betreffende het beheersen van wateroverlast in het kader van een integraal waterbeleid

Verschillende aanbevelingen van de resolutie zijn reeds in uitvoering.

1°. Het globale evaluatiedocument van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) trekt een aantal **lessen uit overstromingsgebeurtenissen van november 2010 en januari 2011** en formuleert op basis daarvan aanbevelingen voor het beleid en een concreet actieplan.

2°. In het kader van het **integraal waterbeleid**:

- is gestart met de voorbereiding van de overstromingsrisicokaarten en overstromingsgevaarkaarten in uitvoering van de Overstromingsrichtlijn;
- wordt het overleg op Europees niveau m.b.t. waterschaarste en droogte in het kader van de "Blueprint to safeguard Europe's Waters" nauwgezet opgevolgd ter voorbereiding van de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen;
- werd door de CIW via een bijdrage aan de opmaak van het Groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen de relatie tussen water en ruimtelijke ordening nogmaals onder de aandacht gebracht met de vraag rekening te houden met een aantal leidende principes waaronder: het watersysteem als fysisch, structurerende element; ruimte voor water; de drietrapsstrategie vasthouden, bergen, afvoeren, ...

3°. Voor de uitwerking van **instrumenten voor waterbeheersing in het bijzonder voor de ondersteuning van de drietrapsstrategie "eerst vasthouden, dan bergen, en dan pas afvoeren"**:

- wordt op dit ogenblik de code van goede praktijk voor de aanleg en het onderhoud van rioolstelsels geactualiseerd, rekening houdend met toekomstige klimaatevoluties en de te verwachten gevolgen voor de rioleringsinfrastructuur;
- is een herwerking van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater in voorbereiding, in afstemming met de geactualiseerde code van goede praktijk voor rioolstelsels;
- aansluitend bij de lopende herziening voor de code van goede praktijk voor de aanleg van rioleringen werd bijkomend gestart met de uitwerking van gedifferentieerde bufferingscriteria in functie van de waterloop;
- wordt via een aanpassing van het besluit financiële instrumenten bij het decreet Integraal Waterbeleid voorzien in een procedure voor de tussentijdse afbakening van overstromingsgebieden.

4°. In het kader van de **afstemming met het ruimtelijk beleid**:

- is binnen de bekkenbesturen gestart met de toetsing van de signaalgebieden; dit zijn nog niet ontwikkelde, harde gewestplanbestemmingen (woongebied, industriegebied, ...) die in overstromingsgevoelig gebied liggen. Via de actie 'toetsing signaalgebieden' maakt het bekkenbestuur een diepgaande evaluatie van deze gebieden en onderzoekt het waar er nog potenties zijn voor het watersysteem in functie van het vrijwaren van ruimte voor water. Het resultaat van deze toetsing kan proactief ingebracht worden in de planprocessen ruimtelijke ordening en dient ter ondersteuning van advies- en vergunningverlenende instanties.

5°. Voor het **uitvoeren van de vereiste investeringsprojecten, infrastructuurwerken en onderhoudswerken** om het risico op wateroverlast terug te dringen:

- zijn na de overstromingen de nodige herstellingswerken aan dijken, oevers en pompen uitgevoerd;
- is een inventaris opgemaakt van de investeringswerken aan de waterlopen (aanleg overstromingsgebieden, herinrichting waterlopen, bouwen of aanpassen van stuwen en pompen, ...) die de waterbeheerders hebben ingepland in de bekkenbeheerplannen en investeringsprogramma's om het overstromingsrisico terug te dringen;
- werd zo nodig de prioritering van de acties uit de bekkenbeheerplannen bijgestuurd in het kader van de overstromingsproblematiek. Dit gebeurde via de jaarlijkse bekkenvoortgangsrapporten waarmee de uitvoering van de bekken- en deelbekkenbeheerplannen wordt opgevolgd;
- besliste de Vlaamse Regering bij de begrotingscontrole 2011 om in aanvulling op de reguliere budgetten voor de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie 10 miljoen euro extra te investeren in het inperken van het overstromingsrisico vanuit deze waterlopen. Ongeveer 3,4 miljoen euro zal gebruikt worden voor de ruiming van vijf sedimentvangen en van diverse waterlopen. Het overgrote deel van de bijkomende middelen, ruim 6 miljoen euro, gaat naar nieuwe investeringen om overstromingsschade te voorkomen. De middelen zijn bedoeld voor het vergroten van bufferbekkens, het bouwen van dijken, oeverherinrichting en ook de uitrusting van een nieuwe neerslagradar om overstromingen beter te kunnen voorspellen.

6°. Voor de **vereenvoudiging van de plannen, structuren en procedures voor het integraal waterbeleid**:

- is een voorstel voor de aanpassing (vereenvoudiging) van het decreet Integraal Waterbeleid uitgewerkt. De vereenvoudigingsvoorstellen houden een sterkere integratie en afstemming van de verschillende planfiguren en de planningscycli in: de waterbeleidsnota en de waterbeheerkwesties worden geïntegreerd in één document en de bekkenbeheerplannen en overstromingsrisicobeheerplannen worden een onderdeel van de stroomgebiedbeheerplannen. Om de slagkracht en coördinerende rol van de bekkenbesturen te verhogen, waarbij de betrokkenheid van de lokale waterbeheerders in de bekkenbesturen wordt versterkt, wordt voorgesteld om de waterschappen te heroriënteren en de waterschapssecretariaten te integreren in de bekkensecretariaten.

7°. Voor de versterking van de **juridische instrumenten voor het waterbeheer**:

- is een aanpassing van het uitvoeringsbesluit Watertoets in voorbereiding (tweede principiële goedkeuring d.d. 10/06/2011); dit op basis van een grondige evaluatie van het instrument met een bevraging van de advies- en vergunningverleners in het kader van de watertoets en een doorlichting van de toepassing van de watertoets in de door wateroverlast getroffen regio's;
- wordt naast een aangepast uitvoeringsbesluit voor de watertoets ook voorzien in een sterkere omkadering van het instrument met een uitgebreid en vernieuwd internetinstrument, een handleiding voor het vaststellen van schadelijke effecten, diverse opleidingen en infosessies, een helpdesk en een congres watertoets in november 2011;
- wordt in het voorstel voor de aanpassing van het decreet Integraal Waterbeleid voorzien in een informatieplicht voor notarissen en makelaars over de ligging van onroerende goederen in overstromingsgevoelig gebied.

8°. Wat betreft het **optimaliseren van het crisisbeheer**:

- worden de gedetailleerde online overstromingsvoorspellers voor de overige bekkens (in aanvulling op de modellen voor het IJzerbekken, Denderbekken, Dijlebekken en Demerbekken) afgewerkt zodat deze in de loop van 2012 via het internet beschikbaar zijn;
- is gestart met de uitwerking van de portaalsite voor de stroomlijning van de crisiscommunicatie voor onbevaarbare als bevaarbare waterlopen bij dreigende overstromingen;

- is een brochure in voorbereiding voor gezinnen in overstromingsgevoelige gebieden waarin ze geïnformeerd worden over de voorzorgsmaatregelen die ze kunnen nemen om hun woning te beschermen tegen wateroverlast.

9°. Wat betreft het **verhogen en het verbeteren van de bruikbaarheid van watersysteemkennis**:

- maakten de bekkensecretariaten - met medewerking van de gemeenten en hulpdiensten, natuurverenigingen en de verschillende waterbeheerders - een inventaris van de overstroomde gebieden. De verzamelde informatie wordt gebruikt voor de aanpassing van modellen en kaarten van de waterbeheerders, voor de implementatie van de Overstromingsrichtlijn, voor de optimalisatie van het watertoetsinstrument en voor de toekomstige waterbeheerplannen;
- is aan het ontwerp tot wijziging van het uitvoeringsbesluit watertoets een geactualiseerde kaart van de overstromingsgevoelige gebieden toegevoegd waarin de overstromingen van november 2010 en januari 2011 zijn verwerkt en word ik, samen met mijn collega bevoegd voor openbare werken, gemachtigd om de kaart van de overstromingsgevoelige gebieden regelmatig te actualiseren;
- worden een aantal databanksystemen in gebruik bij andere overheidsinstellingen onderzocht op hun praktische toepasbaarheid voor de ontwikkeling van een databank zoet- en brakwater met de metadata van allerhande informatie over watersystemen;
- wordt door de CIW, in samenwerking met de Vlaamse universiteiten en onderzoeksinstituten, een geactualiseerd onderzoeksprogramma Water opgesteld met een overzicht van de voornaamste kennisleemten voor zoet- en brakwatersystemen.

6 Bijlage: Aanbevelingen van het Rekenhof

<i>Subsidiëring van de landinrichting, Stuk 37-M (2009-2010) – Nr. 1</i>
1. De Vlaamse Regering zou nauwkeuriger moeten bepalen welk soort landinrichtingswerken zij wil subsidiëren bij de verschillende partners. Voor de subsidieerbare werken van gemeenten en provincies moet minstens een specifiekere omschrijving voorhanden zijn. Wat de subsidiecriteria betreft werd bewust gekozen voor een brede definitie van landinrichtingswerken. De keuze werd gemaakt om de VLM via subsidies te financieren voor het uitvoeren van landinrichtingswerken op gronden van het Vlaamse Gewest, op grond van de algemene definitie van landinrichtingswerken zodat maatwerk voor elk gebied kan worden geleverd. Deze keuze geeft in de praktijk algemene voldoening. Vaak zijn de gemeenten en de provincies eigenaar van de gronden waarop het Vlaamse Gewest landinrichtingswerken wenst uit te voeren. Het kan zowel om openbaar domein als om privaat domein van de gemeenten en de provincies gaan. De keuze werd gemaakt om ook in het geval van de subsidiëring van de VLM voor de landinrichtingswerken op het domein van de gemeenten en provincies de algemene definitie van landinrichtingswerken te hanteren, omdat landinrichtingswerken uiteraard niet minder verantwoord zijn door het loutere feit dat ze op het domein van een gemeente of een provincie worden uitgevoerd. Het principe is dat als de landinrichtingswerken worden opgenomen in een inrichtingsplan ze in aanmerking komen voor subsidiëring in het kader van de landinrichting. Het subsidiebesluit van 1998 voorziet in dat geval een subsidie van 100% van het deel dat niet door de gemeenten en de provincies ten laste wordt genomen. Het deel dat door de gemeenten en de provincies ten laste wordt genomen, is in de praktijk steeds hetzelfde als het deel dat ze ten laste nemen als de landinrichtingswerken door de gemeenten en de provincies zelf worden uitgevoerd in het kader van een landinrichtingsproject. Het systeem kan enkel werken als de gemeenten en de provincies voor alle landinrichtingswerken waarvoor de VLM een subsidie kan krijgen, ook een subsidie kunnen krijgen als ze eigenaar zijn of worden van de gronden waarop de landinrichtingswerken worden uitgevoerd. Daarom is het niet wenselijk om de werken waarvoor een gemeente of een provincie een subsidie kan krijgen in het kader van landinrichting te gaan beperken via een exhaustieve lijst. Indien er wel een exhaustieve lijst zou gemaakt worden voor de gemeenten en de provincies, zou dat uiteraard als gevolg hebben dat de gemeenten en de provincies voor werken die niet in de lijst zijn opgenomen sterk zouden aandringen op uitvoering door de VLM, waardoor de werken dan wel subsidieerbaar zouden worden. Bovendien zou dan ad hoc moeten beslist worden welk deel door de gemeenten en de provincies ten laste wordt genomen. Het is evident dat dit in de praktijk tot moeilijkheden zou leiden. Dit zou enkel kunnen worden vermeden door dezelfde exhaustieve lijst toe te passen in het geval de VLM landinrichtingswerken uitvoert op gronden waarvan een gemeente of een provincie eigenaar is of wordt. Dat laatste is zeker niet wenselijk, omdat er dan niet meer op maat van een gebied kan worden gewerkt. Het is bovendien niet zo dat het na ruim tien jaar ervaring met het subsidiebesluit van 17 maart 1998, mogelijk is om alle mogelijke landinrichtingswerken exhaustief op te sommen. De lijst van subsidieerbare werken zou op zich al zeer uitgebreid moeten zijn, en toch zou het risico bestaan dat sommige werken over het hoofd worden gezien.
2. Bijkomende subsidienormen moeten in een algemeen bindend besluit worden opgenomen. Wat de bijkomende subsidienormen betreft, moet worden opgemerkt dat zowel het goedkeuren van het financieringsplan als het verlenen van de landinrichtingssubsidies bevoegdheden zijn van de Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting. Elke goedkeuring van een subsidie die het in het financieringsplan geraamde subsidiebedrag overtreft, komt feitelijk neer op een impliciete goedkeuring van een aanpassing van het financieringsplan. De administratie en de VLM hanteerden vóór de doorlichting door het Rekenhof een 40%-norm, zodat pas bij een overschrijding van meer dan 40% op het niveau van een individuele maatregel, het financieringsplan expliciet werd aangepast.

Ik heb op 18 maart 2010 aan de secretaris-generaal van het departement LNE en de gedelegeerd-bestuurder van VLM een richtlijn hieromtrent uitgevaardigd. De richtlijn houdt in dat elke wijziging van de wijze van financiering van een individuele maatregel, evenals elke overschrijding van 30% of meer van de subsidie voor een individuele maatregel ten opzichte van de raming in het financieringsplan, een expliciete aanpassing van het financieringsplan vereist, alvorens de subsidie kan worden toegekend. In het geval van een overschrijding van minder dan 30% van de subsidie voor een individuele maatregel ten opzichte van de raming in het financieringsplan, kan de subsidie worden toegekend zonder voorafgaandelijke expliciete aanpassing van het financieringsplan. De toekenning van de subsidie omvat dan een impliciete aanpassing van het financieringsplan. Daarnaast heb ik op 3 januari 2011 aan de gedelegeerd-bestuurder van de VLM mijn beleidsvisie overgemaakt inzake de subsidiëring in het kader van de landinrichting van privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de aanleg van individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's). De subsidiëring van IBA's zal niet meer als maatregel worden opgenomen in nieuwe landinrichtingsplannen. Een uitzondering wordt gemaakt voor IBA's voor de zuivering van het bedrijfsafvalwater van melkveebedrijven. In de al goedgekeurde landinrichtingsplannen waarin de aanleg van IBA's op landbouwbedrijven en landelijke woningen als maatregel is opgenomen, blijft de maatregel behouden.
3. Het is wenselijk dat het subsidiebesluit ook voor de lokale besturen en andere publiekrechtelijke rechtspersonen in een instandhoudingsplicht voorziet. Landinrichtingswerken op gronden van lokale besturen worden enkel gerealiseerd als die besturen een deel zelf betalen, en zich dus impliciet engageren om de werken in stand te houden. Het principe wordt toegepast dat de lokale besturen de autonomie hebben om gesubsidieerde landinrichtingswerken al dan niet voor lange tijd in stand te houden. Deze besturen hebben een publieke verantwoordelijkheid en zullen in de regel de landinrichtingswerken als een goede huisvader beheren. Wat betreft de aanbeveling van het Rekenhof om een instandhoudingsplicht voor de publiekrechtelijke rechtspersonen op te nemen in het subsidiebesluit van 17 maart 1998, heb ik op 3 januari 2011 aan de gedelegeerd-bestuurder van de VLM gevraagd om deze aanbeveling op zijn juridische en praktische haalbaarheid te toetsen.
4. De minister zou een controle moeten organiseren om na te gaan of de begunstigden van subsidies ook naderhand nog voldoen aan de subsidievoorwaarden, waarvan sommige nog 20 jaar gelden. Ik heb aan de administratie en de VLM gevraagd om een controlemethodiek en -programma uit te werken zodat op een efficiënte en effectieve manier kan worden nagegaan of de privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen die een subsidie hebben verkregen voor het uitvoeren van landinrichtingswerken, gedurende de volledige periode van 20 jaar na de uitvoering van de werken voldoen aan de subsidievoorwaarden.
5. De VLM kan het negatieve saldo op haar rekening landinrichting ten dele verminderen door de gronden sneller door te verkopen aan haar partners, meer bepaald vóór de aanvang van de werken. De VLM heeft reeds stappen gezet om het negatieve saldo aan te zuiveren en zal verder initiatieven op dit vlak nemen.

Economisch toezicht van de Vlaamse Milieumaatschappij op de financiering van de waterzuivering, Stuk 37-A (2010-2011) – Nr. 1	
1.	<i>Er is nood aan een juridische onderbouwing van de opdracht en het statuut van de EnT, gebundeld in één decreet (met aandacht voor de opdracht van de drinkwaterregulator en een grotere responsabilisering van de drinkwatermaatschappijen). Dit decreet moet de EnT een duidelijke taakomschrijving en degelijke handavingsinstrumenten bieden voor al zijn opdrachten.</i> a. De EnT ontwikkelde in overleg met mijn kabinet inmiddels een concreet normenkader met betrekking tot zijn taken. Dit concrete normenkader moet enerzijds toelaten om de taken van de EnT op termijn bij besluit of decreet te verankeren. Anderzijds is het een werkinstrument om de activiteiten binnen de EnT op te volgen. b. Om de gegevensaanlevering aan de EnT op gemeentelijk vlak te verzekeren, is een voorstel tot verplichte rapportering opgenomen in het verzameldecreet.
2.	<i>De regering moet een visie ontwikkelen inzake de financiering van de gemeentelijke sanering en de evolutie van de gemeentelijke en bovengemeentelijke tarieven. Zo moet onder meer worden beslist over de toepassing van het kostenterugwinningsbeginsel en de bepaling van redelijke bijdrage van de verschillende gebruikers in de kostprijs van de sanering. Zij moet die visie in officiële documenten vatten en voorleggen aan het Vlaams Parlement.</i> a. Zie punt 8 <i>kostenterugwinningsbeginsel</i> en punt 9 <i>onderbouwing gemeentelijke tarieven</i>.
3.	<i>De beleidsdocumenten op lange termijn moeten meer aandacht hebben voor de doelstellingen en de realisatie van de verschillende opdrachten van de EnT. In de jaarlijkse beleidsdocumenten moet de minister SMART geformuleerde doelstellingen en mijlpalen opnemen en de opvolgingsdocumenten moeten een duidelijk beeld geven van de stand van zaken.</i> a. In de beheersovereenkomst van de VMM werd een evenwicht gezocht tussen de aanbeveling van IAVA om de beheersovereenkomst kort te houden en het aantal doelstellingen te beperken en de aanbeveling van het Rekenhof.
4.	<i>Normering voor de gemeentelijke contractering, zoals een gelijkstelling van de tariefberekening van grootverbruikers, moet decretaal verankerd worden. Dat moet zorgen voor een meer transparante werking van de sector, bij voorkeur met standaardcontracten, en voor een grotere afdwingbaarheid. Een voorafgaande visumverlening door de EnT zou handhaving mogelijk maken.</i> a. Zie punt 9 <i>kostenterugwinningsbeginsel</i> en punt 14 <i>benchmarken</i>.
5.	<i>De regering moet de financiële verslagen van Aquafin sneller afhandelen en de minister moet de inningspercentages van de drinkwatermaatschappijen vastleggen.</i> a. In juli 2011 keurde de Vlaamse Regering de financiële jaren 2008 en 2009 goed. b. Om in de toekomst de jaarafsluitingen van Aquafin tijdig te kunnen afronden, stelde de EnT voor om ofwel de timing voor het advies in de beheersovereenkomst aan te passen ofwel binnen de periode voorzien in de beheersovereenkomst (6 maand), 3 maand te reserveren voor de Toezichthouder. De haalbaarheid van dit voorstel wordt afgetoetst met Aquafin. c. Aan de drinkwatermaatschappijen werd bijkomende informatie opgevraagd ter onderbouwing van het voorgestelde inningspercentage. Deze informatie werd aan de EnT ter advisering voorgelegd. Rekening houdend met dit – aanvullend - advies wordt onderzocht welk percentage verantwoord is t.o.v. de geleverde prestaties en de risico's die de drinkwatermaatschappijen dragen.
<i>Aanbeveling voor de VMM</i>	
6.	<i>De VMM moet duidelijke afspraken maken over de reikwijdte van de taken van haar verschillende entiteiten en afdelingen inzake hun toezicht op de drinkwatermaatschappijen.</i> a. Op 8 maart 2010 bevestigde de directieraad van de VMM het referentiemodel voor de EnT. b. De onafhankelijke beoordeling van de exploitatieopdracht van Aquafin door beide toezichthouders werd bevestigd in maart 2010. c. De taakverdeling tussen toezichthouders en reguleringsinstantie werd op de DR van 5 juli 2010 goedgekeurd en op de DR van 4 juli 2011 herbevestigd.

Aanbeveling voor de EnT
7. <i>De EnT moet de drinkwatermaatschappijen in het kader van een decretaal onderbouwde responsabilisering stimuleren om een grotere verantwoordelijkheid op te nemen. Als saneringsplichtige zouden zij nauwer betrokken moeten zijn bij de sanering van het water dat zij leveren, bv. door de rioleringskosten beter op te volgen of mee te werken aan de opsporing van eigen waterwinners. Een grotere betrokkenheid van de koepelorganisatie van de drinkwatermaatschappijen is wenselijk met het oog op een efficiëntere organisatie van het overleg.</i> a. De EnT richtte in 2010 de werkgroep gemeentelijke tariefstructuur op. Via deze werkgroep worden de verschillende gemeentelijke actoren betrokken bij de beleidsvoorbereidende werkzaamheden. Hierdoor verhoogt de draagkracht van de maatregelen en wordt gestreefd naar een evenwicht tussen enerzijds de correcte kostenaanrekening en anderzijds de praktische mogelijkheden. b. De financiering van de hemel- en afvalwatermaatregelen werd door de EnT tevens op de agenda geplaatst van de besprekingen m.b.t. een eventuele aanpassing van de stedelijke verordening hemelwater. Ook op dit forum zijn de verschillende actoren aanwezig. c. De EnT werkte tevens een voorstel uit om de huidige heffing voor de rioollozers om te vormen in een financierende heffing. Uitgangspunt hierbij is dat zowel voor de eigen waterwinners als voor de leidingwatergebruikers, de eventuele (veel voorkomende) extra kosten die nodig zijn op de RWZI om het afvalwater verwerkbaar te maken, aangerekend worden via de drinkwatermaatschappijen. Hetzelfde geldt voor de korting indien complementair afvalwater geloosd wordt. De saneringscontracten tussen bedrijven en Aquafin worden gereserveerd om heel specifieke situaties (uitzonderlijke kosten, noodaan sluitingen, tijdelijke lozingen en bronbemalingen) concreet te regelen alsook de kostenterugwinning in deze situaties eenduidig vast te leggen.
8. <i>De EnT moet - met bijkomende studies voor de gemeentelijke kostentoerekening, adviezen en zijn toezicht – er mee voor zorgen dat het kostenterugwinningsbeginsel voldoende toepassing kent, overeenkomstig het de vervuiler betaalt-principe.</i> a. Op vraag van het kabinet Leefmilieu pleegde de EnT overleg met de gemeentelijke rioolbeheerders om te komen tot een uniforme tariefstructuur voor de gemeentelijke bijdrage/vergoeding. De scope werd evenwel uitgebreid tot het ontwikkelen van een onderbouwde tariefstructuur voor de aanrekening van de gemeentelijke afvalwatersanering- en hemelwaterafvoerkosten bij groot- en kleinverbruikers. Behalve VMM maken ook leden van SVW, VVSG, Infrac en Riobra deel uit van deze werkgroep. Omwille van de noodzakelijke stabiliteit van de aanrekening t.a.v. de doelgroepen focust de werkgroep Gemeentelijke tariefstructuur zich inmiddels op enerzijds de tariefstructuur en anderzijds de financiering. b. De financiering van de hemel- en afvalwatermaatregelen werd door de EnT tevens op de agenda geplaatst van de besprekingen m.b.t. een eventuele aanpassing van de stedelijke verordening hemelwater. Dit opdat eventuele nieuwe of aangepaste maatregelen voldoende afgestemd worden op het kostenterugwinningsbeginsel. c. zie ook boven financierende heffing
9. <i>De EnT moet toezien op een reële onderbouwing van de gemeentelijke tarieven, rekening houdend met de decretale bepalingen. Gemaakte en vereiste kosten moeten in rekening genomen en duidelijk gedefinieerd worden.</i> a. Om te komen tot een onderbouwd gemeentelijk tarief op langere termijn én rekening houdend met de decretale voorwaarden, werd het gemeentelijke financieringsmodel afgestemd op kosten en opbrengsten in plaats van uitgaven en inkomsten. Tevens werden eventuele kosten afgetoetst t.o.v. de algemene middelen van de gemeenten. De resultaten werden gepubliceerd in juni 2011. b. Via het rapporteringsinstrument wordt nagegaan in welke mate de tarieven rechtmatig zijn. Ook het rapporteringsinstrument werd inmiddels in overleg met alle rioolbeheerders aangepast (lees: beter afgestemd op hun boekhouding). De resultaten van de gemeentelijke rapportering 2009 werden gepubliceerd in oktober 2011.

10. De EnT moet zicht krijgen op de geldstromen tussen de drinkwatermaatschappijen en andere rioolbeheerders, en op de financiële stromen van de drinkwatermaatschappijen. Op gemeentelijk niveau moet hij daarvoor een controlestrategie en een normenkader ontwikkelen. - De gerapporteerde bijdrage en vergoeding worden door de drinkwatermaatschappijen geattesteerd (protocol) en via het rapporteringsinstrument teruggekoppeld met de gemeenten of niet drinkwatermaatschappij intercommunale. - Via de steekproeven wordt de correcte uitvoering van de saneringscontracten opgevolgd, dus ook wat betreft de aangerekende tarieven/bijdrage of vergoeding (cfr rapporten en onderzoek VMW). - Voor de stromen binnen de drinkwatermaatschappijen worden concrete acties verder uitgewerkt in 2011. - Ook werden al een aantal initiatieven voorgelegd aan het kabinet Leefmilieu m.b.t. dit onderwerp: - aanwending van de saneringsbijdrage en vergoeding; - afdwingbaarheid van het rapporteringsinstrument.
11. Het toezicht op de aanrekening van de bijdragen en vergoedingen moet zich uitbreiden tot de gemeentelijke sanering en de EnT moet zijn toekomstige controlestrategie uitstippelen. - In juni 2011 werden de drinkwatermaatschappijen bevroegd over het gevolg dat gegeven werd aan de door de EnT geformuleerde aanbevelingen naar aanleiding van zijn onderzoek naar de correcte aanrekening van de saneringskosten door de drinkwatermaatschappijen. De resultaten van deze bevraging zullen gepubliceerd worden eind 2011. - Onderzoek naar de correcte aanrekening van de gemeentelijke en bovengemeentelijke bijdrage/vergoeding bij VMW is opgestart in augustus 2011. Het onderzoek bij VMW vertegenwoordigt ongeveer de helft van de inwoners in Vlaanderen. De resultaten van dit onderzoek worden gepubliceerd begin 2012.
12. De EnT moet een inventaris opmaken van alle mogelijke vormen van kruissubsidiëring en een methodiek ontwikkelen om ze te monitoren. Hij moet ook een duidelijker zicht krijgen op het onderscheid tussen de decretale en commerciële activiteiten van Aquafin. - De EnT stelde een inventaris op van de mogelijke kruissubsidies binnen haar toezichtsdomein. Dit overzicht werd goedgekeurd door het kabinet Leefmilieu. Deze inventaris geldt als leidraad bij alle onderzoeken van de EnT. Immers, mogelijke kruissubsidies worden niet benaderd als een afzonderlijk onderzoeksdomein, maar worden binnen de lopende onderzoeken meegenomen. Hiertoe heeft de EnT de inventaris tevens omgevormd tot een werkinstrument waarin aangegeven wordt welk risico binnen welk normenkader/instrument meegenomen wordt. - Een protocol tussen het Vlaams Gewest en Aquafin moet de EnT meer transparantie bieden m.b.t. het onderscheid tussen de decretale en commerciële activiteiten van Aquafin.
13. De EnT moet meer systematisch rapporteren over de uitvoering van zijn toezicht en een publicatiepolitiek uitwerken. - Resultaten van gevoerde onderzoeken, gevalideerde informatie en aanbevelingen worden voor zover relevant voor derden openbaar gemaakt via de website van de VMM. Om zowel de gebruikers van de waterdiensten als de beleidsmakers en professionele diensten actief te bereiken, maakt de EnT intensief gebruik van de VMM-nieuwsbrief. - Hieronder een overzicht van de publicaties en/of nieuwsbriefonderwerpen sinds juli 2010: ° Rapport – Kosten voor riolering – rapportering 2009 (publicatie website oktober 2011- nieuwsbrief oktober 2011) ° Rapport – De gemeentelijke saneringscontracten onder de loep – contractbeoordeling 2010 (publicatie website mei 2011- nieuwsbrief juni 2010) ° Rapport – Kosten voor riolering – Gemeentelijk Financieringsmodel 2011 (publicatie website juli 2011- nieuwsbrief juni 2011) ° Rapport - Een heldere kijk op de afvalwatersanering - Economisch Toezicht 2005-2010 (publicatie website april 2011 - eerstkomende nieuwsbrief)

° Rapport - Evaluatie aanrekening van de gemeentelijke vergoeding door de drinkwatermaatschappijen 2006-2010 (publicatie december 2010 - nieuwsbrief maart 2011) ° Rapport - Evaluatie bovengemeentelijke en gemeentelijke bijdrage 2008/2009 (publicatie website november 2010 - nieuwsbrief december 2010) ° Rapporten - Rioolbeheer in Vlaanderen per rioolbeheerder & Rioolbeheer in Vlaanderen per type kenmerk (publicatie website augustus 2010 - nieuwsbrief oktober 2010) ° Rapport - Resultaten rapporteringsinstrument 2008 (publicatie website juli 2010) ° Slibstrategieën van de NV Aquafin geanalyseerd (december 2010 - bijlage bij advies EnT jaarafsluiting AQF 2008) ° Advies - Aanwending van gemeentelijke saneringsbijdrage en -vergoeding voor werken op particulier domein (publicatie website december 2010 - nieuwsbrief december 2010) ° Informatie - Nieuwe overzichtskaart uniforme tarieven bedrijven (publicatie website december 2010 - nieuwsbrief december 2010) ° Richtlijn - Correcte vastlegging gemeentelijke saneringstarieven (publicatie website juni 2010 - nieuwsbrief juni 2010) ° Actualisatie website ° Een meer gestructureerde berekeningsmodule voor de drinkwaterprijs 2011 en volgende is in voorbereiding (oktober 2011)
14. De EnT moet aan benchmarking doen. a. De gemeentelijke saneringscontracten werden gebenchmarkt. Het rapport 'De gemeentelijke saneringscontracten onder de loop - Contractbeoordeling 2010 VMM ' werd gepubliceerd in mei 2011. b. De methodologie en de indicatoren om het doelmatig beheer van de RWZI's door Aquafin in beeld te kunnen brengen, zijn beschikbaar. Deze indicatoren werden een eerste maal toegepast op de activiteiten 2009. Op heden worden de indicatoren en de resultaten 2009 teruggekoppeld met Aquafin zodat begin 2012 een definitief resultaat mag verwacht worden. c. Om de gegevensaanlevering ten aanzien van de toezichthouder te verzekeren, werd enerzijds het rapporteringsinstrument bijgesteld waarbij een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen de financiële informatie (kosten en opbrengsten) en de algemene informatie (km leiding, aantal pompstations, ...). Anderzijds worden stappen ondernomen om de rapportering decretaal te verplichten (voorstel opgenomen in het verzameldecreet). d. De EnT heeft, uitgaande van het rapporteringsinstrument, al een eerste set aan indicatoren ontwikkeld om meer inzicht te verschaffen in de beschikbare saneringsmiddelen en de aanwending van de gemeentelijke saneringsmiddelen. Deze oefening brengt ook de gevolgen van de verschillende structuren aan het licht. De resultaten m.b.t. de rapportering 2009 werden in oktober gepubliceerd. e. In aanvulling op voorgaande wordt op heden onderzocht op welke wijze deze indicatoren geoptimaliseerd kunnen worden zodat het doelmatigheidsonderzoek als leerproces voor de gemeentelijke rioolbeheerders aangewend kan worden. Dit gebeurt in overleg met de gemeentelijke rioolbeheerders, maar ook de Serv en de Minaraad zijn bij dit onderzoek betrokken.
Controle van de ontvangsten (wachtrekeningen, derdengelden, begrotingsfondsen, Europese subsidies en publicatieopbrengsten in achte beleidsdomeinen), rekeningenboek over 2009, Stuk 36 (2010-2011) – Nr. 1
1. In verschillende gevallen boeken de betrokken departementen alleen contante rechten bij de werkelijke ontvangst, hoewel een gewone vordering met het boeken van een voorafgaandelijk vastgesteld recht aangewezen is.

7 Bijlage: Regelgevingsagenda

Departement LNE overkoepelend					
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
Decreet betreffende de preventie, bewaking en bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren (het Wildziektendecreet)	Verordening: 999/2001/EG en 1174/2002/EG Richtlijnen: 82/894/EEG, 92/199/EEG, 2001/89/EG, 2002/60/EG, 2003/85/EG, 2005/94/EG, 2006/88/EG Beslissingen: 2005/731/EG, 2005/734/EG, 2006/563/EG, 2006/605/EG, 2007/182/EG, 2007/268/EG	De inwerkingsstermingsdata van alle betrokken Europese normen zijn verlopen	1ste principiële goedkeuring VR: 22/07/2011 2de principiële goedkeuring VR definitieve behandeling in parlement en goedkeuring door parlement	Ja	Het decreet beoogt de preventie, de bewaking en de bestrijding van ziekten bij in het wild levende dieren, met als doel de bescherming en de vrijwaring van de volksgezondheid, de economische welvaart van beroepsmatige dierenhouders en de natuur. Daarnaast biedt dit decreet de wettelijke basis voor de implementatie van een aantal Europese normen met betrekking tot deze materie. Het Wildziektedecreet wil een solide decretale basis bieden voor het kunnen vaststellen van verdere uitvoeringsbesluiten door de Vlaamse Regering
BVR tot uitvoering van het wildziektedecreet (vorige rij)	Rechtsgrond: Het (nog vast te stellen) wildziektedecreet Europese regelgeving: Verordeningen: 999/2001/EG en 1174/2002/EG Richtlijnen: 82/894/EEG, 92/199/EEG, 2001/89/EG, 2002/60/EG, 2003/85/EG, 2005/94/EG, 2006/88/EG Beslissingen: 2005/731/EG, 2005/734/EG, 2006/563/EG, 2006/605/EG, 2007/182/EG, 2007/268/EG	De inwerkingsstermingsdata van alle betrokken Europese normen zijn verlopen	1ste principiële goedkeuring VR 2de principiële goedkeuring VR definitieve goedkeuring VR		Dit besluit beoogt de tenuitvoerlegging van het (nog vast te stellen) Wildziektedecreet
Wijziging IMJV besluit	IMJV regelgeving			Ja	Aanpassing IMJV besluit o.a. mho digitale indiening en bijkomende rapportering pm 2,5 en aantal correcties/verduidelijkingen
Milieuhandhaving, milieuschade en crisisbeheer					
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen

Wijziging van diverse besluiten tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid	Besluit 12 december 2008, besluit 13 februari 2009 en besluit 4 september 2009				Wijzigingen Milieuhandhavingsbesluit
--	--	--	--	--	--------------------------------------

Milieu-, Natuur- en Energiebeleid

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
Decreet tot invoeging van het integratiespoor voor de milieueffect- en veiligheidsrapportage over een project in de milieu- en stedenbouwkundige vergunningsprocedure	DABM, Milieuvergunningendecreet, Codex Ruimtelijke Ordening		1ste principiële goedkeuring: 29/04/2011	Ja	De MER en OVR-procedures worden gedeeltelijke geïntegreerd in de milieuvergunnings- en stedenbouwkundige vergunningsprocedure
Decreet tot wijziging van DABM, MVD en CRO + BVR tot wijziging van BVR van 10 december 2004; inzake de wijziging van de project-m.e.r.-screening	DABM, Milieuvergunningendecreet, Codex Ruimtelijke Ordening, BVR van 10 december 2004	In de loop van 2012 gelet op veroordeling door het Europees Hof van Justitie bij arrest van 24 maart 2011		Ja	Deze regelgeving heeft als doel om de milieubeoordeling van de projecten die voorkomen in bijlage II van het BVR van 10 december 2004 in overeenstemming te brengen met bijlage II van Richtlijn 85/337/EEG
Kaderdecreet 'Versnelling Investeringsprojecten'	DABM, Codex Ruimtelijke Ordening, ...		1ste voorstel van kaderdecreet tegen begin oktober 2011		Nieuwe aanpak voor het versnellen van projectgedreven investeringen die een bestemmingswijziging behoeven

Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en gezondheid

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. Voorstel hervorming verkeersbelastingen personenwagens			Mededeling aan VR met stand van zaken en te doorlopen traject: goed-gekeurd 19 december 2008 Overleg andere gewesten en federale overheid: Intergewestelijk politiek		Vergroening fiscaliteit personenwagens

				akkoord: 21/01/2011 Traject goedgekeurd door IPCP: 02/09/2011		
2. Hervorming BIV				Beslissing VR decreetale omzetting 1ste lezing 15/07/2011 2 ^{de} lezing 23/09/2011	N.v.t.	Hervorming BIV op korte termijn voor particulieren (cf. regeerakkoord)
3. Omzetting richtlijn Luchtkwaliteit (Vlaem): deel maatregelen	2008/50/EG		12/06/2010	1ste lezing	N.v.t.	Maatregelenpakket om doelstellingen van de richtlijn te halen
4. Luchtkwaliteitsplan en uitstel aanvraag NO2	2008/50/EG		30/09/2011	1ste lezing	N.v.t.	Maatregelenpakket om grenswaarde NO2 te bereiken
5. Milieuvoorwaarden diffuse stofemissies (Vlaem)	Vlaams finisplan in uitvoering van RL 1990/30/EG				Ja	Beheersingsmaatregel voor diffuse stofemissies
6. Aanpassen stage II in reglementering Vlaem aan Europese richtlijn	2009/126/EG		01/01/2012	Principiële goedkeuring: 08/07/2011	N.v.t.	Afstemmen van bestaande wetgeving op nieuwe Europese richtlijn
7. Samenwerkings- overeenkomst BIPT	Beslissing VR 02/04/2010			1ste lezing VR	N.v.t.	Regeling taken BIPT in kader van nomering zendantennes
8. Regelgeving gehoor- schade muziekfestivals				1ste lezing VR: 15/07/2011	Ja	Vaststellen van maatregelen en maximale geluidsniveaus voor muziekactiviteiten, ter beperking van gehoorschade
9. Omzetting herziening richtlijn Verhandelbare emissierechten	2009/29/EG		31/12/2012	1ste lezing	N.v.t.	Omzetting Europese richtlijn in Vlaamse wetgeving
10. Handhavings- bepalingen zend- antennes	Arrest Grondwettelijk Hof + BVR 19/11/2010			1ste lezing: 13/05/2011	N.v.t.	Handhavingsbepalingen zendantennes
11. Aanpassing Vlaem aan herziening ETS	2009/29/EG		31/12/2012	1ste lezing	N.v.t.	Aanpassing Vlaem
12. Klimaatdecreet				1ste lezing		Bekrachtiging leefmilieubevoegdheid, juridische basis ETS en klimaatfonds
13. Voortgangsrapport 2010 bij VKP2006-2012	Vlaams Klimaatplan 2006- 2012			Beslissing VR		Voortgangsrapport

Milieuvergunningen

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. Wijziging VLAREM ter actualisering van de	Titel I en II van het VLAREM		Adviesaanvragen RVS,...), juni-juli 2011	Ja	Actualisatie van de regelgeving onder andere aan de beste beschikbare technieken

milieuvorwaarden Vlaem-trein 2011				Principiële gk VR: 15/07 Definitieve gk VR Publicatie BS		
2. Decreet ter richtlijn omzetting 2010/75/EU inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging)	Milieuvergunningendecreet Bodemdecreet Titel milieuhandhaving van het DABM	07/01/2013	1ste principiële goedkeuring VR: september 2011: [Adviezen inwinnen] 2de principiële goedkeuring VR: najaar 2011 Advies RvS Definitieve goedkeuring VR Start Parlementaire behandeling Decreet goedgekeurd door VP, bekrachtigd en afgekondigd door VR: eerste helft 2012	Neen	Mogelijk maken tijdige en volledige omzetting van de richtlijn industriële emissies	
3. Besluit ter omzetting richtlijn 2010/75/EU inzake industriële emissies (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging)	Titel I en II van het VLAREM VLAREBO Besluit uitvoering titel milieuhandhaving van het DABM	07/01/2013	1ste principiële goedkeuring VR (indicatief): eind 2011 2de principiële goedkeuring VR (indicatief): 01/03/2012 Definitieve goedkeuring VR (indicatief): 01/05/2012	Ja	Tijdige en volledige omzetting van de richtlijn industriële emissies	
4. Erkenningen audit centrale verwarming en airco gebouwen: omzetting art. 14-18 richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen	Titel II van het VLAREM VLAREL Besluit 8 december 2006 onderhoud en het nazicht van stooktoestellen	09/07/2012	Principiële goedkeuring VR: oktober 2011		Tijdige en volledige omzetting van de richtlijn	
5. Uitbreiding VLAREL met erkenningen OVAM en VLM	VLAREL, VLAREBO, VLAREA Besluit 14 januari 2011 erkenning laboratoria mest-decreet		Principiële goedkeuring VR: oktober 2011		Uniformisering en vereenvoudiging regelgeving erkenningen	
6. Dringende aanpassingen besluit stooktoestellen	Besluit 8 december 2006 onderhoud en het nazicht van stooktoestellen		Principiële goedkeuring VR: oktober 2011		Administratieve vereenvoudiging door afschaffen jaarlijkse in te dienen overzichtslijsten door erkende technici	
7. Decreet Omgevingsvergunning/ Permanente vergunning	Milieuvergunningendecreet Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening		Advies over conceptnota door VVP, VVSG, Minaraad, SARO en SERV tegen 30/11/2011 1ste principiële goedkeuring ontwerp door VR:		Integratie van de milieuvergunning en stedenbouwkundige vergunning tot de unieke omgevingsvergunning. Vervangen van de in tijd beperkte vergunning door de permanente vergunning	

				eind 2011 2de principiële goedkeuring ontwerp door VR: voorjaar 2012 Definitieve goedkeuring ontwerp door VR: 01/06/2012 Behandeling VP: vanaf 01/07/2012 Decreet goedgekeurd door VP, bekrachtigd en afgekondigd door VR: eind 2012			
Internationaal milieubeleid							
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen		
Instemmingsdecreet inzake het Samenwerkingsakkoord tussen Federale Staat, Vlaamse Gewest, Waalse Gewest en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende registratie en beoordeling van autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH)	EU REACH-verordening		Op VR gebracht op 28 oktober 2010 a) ter machtiging tot ondertekening en b) ter goedkeuring, in eerste lezing, van het voorontwerp van instemmingsdecreet		Coherente uitvoering van REACH-verordening op federaal en gewestelijk niveau		
Samenwerkingsakkoord tussen de Belgische Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de coördinatie van het beleid inzake invoer, uitvoer en doorvoer van afvalstoffen	EG-verordening		VR 17/09/2010: machtiging tot ondertekening VR 19/09/2011: principiële goedkeuring instemmingsdecreet met het oog op adviesvragen Behandeling VP: 2012 (afhankelijk goedkeuring andere gewesten en federale overheid)	N.v.t.			
Samenwerkingsakkoord inzake uitvoering EMAS-verordening	EU EMAS-verordening		Machtiging ondertekening VR:15/07/2011				
Aanvullend Protocol over Aansprakelijkheid	Idem. Betrokken tekst wordt ook wel "Liability Cartagena-				Beleidsmatig belangrijk protocol (mileuverdrag). Wordt		

en Herstel bij het Cartagena Protocol inzake Bioveiligheid (Nagoya Kuala Lumpur)	protocol genoemd					in België beschouwd als "gemengd federaal/gewesten
Protocol voor de Eerlijke Verdeling uit het Gebruik van Genetische Rijkdommen	Idem. Betrokken tekst wordt ook wel "ABS" genoemd	Het protocol zou op 20/09/2011 door België worden ondertekend Er is grote internationale druk om het protocol vóór 10/07/2012 te ratificeren				Beleidsmatig belangrijk protocol (milieuvraagstuk). Wordt in België beschouwd als "gemengd federaal/gewesten/gemeenschappen". Bedoeling is dat Vlaanderen tijdig zijn machtiging tot ondertekening verleent

Land en bodembescherming, ondergrond, natuurlijke rijkdommen

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. Besluit VR tot wijziging van het BVR betreffende de uitvoering van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond	Richtlijn 2009/31/EG betreffende de geologische opslag van kooldioxide		Principiële goedkeuring VR Definitieve goedkeuring VR in 2012	Neen (omzetting Europese Richtlijnen)	Uitvoeringsregels bepalen voor hoofdstuk III van het decreet van 08/05/2009 betreffende de diepe ondergrond

ANB

Gebiedsgericht beleid

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. BVR houdende vaststelling van specifieke IHD	<u>Rechtsgrond:</u> - BVR 03/04/2009 betreffende aanwijzing SBZ's en vaststelling IHD's <u>Europese regelgeving:</u> Habitatrichtlijn 92/43/EEG Vogelrichtlijn 2009/147/EG	7.1 07/12/2010	- 1ste principiële goedkeuring VR: 15/07/2011 - 2de principiële goedkeuring VR definitieve goedkeuring VR	Neen, geen vrije beleidsruimte	Definitief aanwijzen van SBZ-H en vaststellen van IHD per SBZ (H en -V)
2. Stroomlijnen van de werking van de bosgroepen	Bosdecreet		- 1ste principiële goedkeuring VR - 2de principiële goedkeuring VR definitieve goedkeuring VR	Ja	Optimalisering processen en subsidiëring van de bosgroepen

ANB	Beleidsintegratie				
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. Aanpassen regelgeving ontbossing en boscompensatie	Rechtsgrond: Bosdecreet 13/06/1990, art.90bis Andere: BVR 16/02/2001		1ste principiële goedkeuring VR 2de principiële goedkeuring VR - definitieve goedkeuring VR	Ja.	Vereenvoudigingsoperatie + uitvoering van gewijzigd art. 90bis Bosdecreet door verzameldecreet van 12/12/2008
2. Afstemmen van BVR 'groenjobs' op decreet van 22/12/2006 en BVR 05/10/2007 van betreffende Lokale Diensten Economie	BVR van 24/04/2003 houdende toekenning van een subsidie aan uiteenlopende actoren voor het natuur-, bos- en groenbeheer via groene, duurzame jobs toegankelijk voor doelgroepwerknemers		1ste principiële goedkeuring VR 2de principiële goedkeuring VR - definitieve goedkeuring VR	Nee. Geen vrije beleidsruimte	De voorgestelde wijziging is een voorbereiding op de integratie van Groenjobs en MiNa-werkers. Het uiteindelijke doel is dat de doelgroepwerknemers wat betreft invoegbedrijven en -afdelingen onder het decreet LDE zullen vallen. Dit is in het BVR groenjobs momenteel niet het geval. Vanuit WSE werd het signaal gegeven dat het opportuun zou zijn nu al een aanpassing van het BVR Groenjobs te verwezenlijken. Dan moeten later de doelgroepwerknemers onder de vlag van Groenjobs niet plots onder een andere regelgeving worden ingepast. De voorgestelde wijzigingen hebben geen grote inhoudelijke consequenties gezien de "Invoegwerknemers" uit het BVR meerwaarde economie en het decreet en besluit LDE in praktijk dezelfde zullen zijn. Alleen bestaan beide nu nog naast elkaar gezien de integratie nog niet gebeurd is. De enige praktische verandering kan zijn dat er via het BVR Groenjobs ook nieuwe invoegafdelingen of -bedrijven in aanmerking kunnen komen die via het nieuwe decreet LDE zijn erkend.
3. Ontwerp-BVR houdende uitvoering en wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels tot uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en de bescherming van het natuurlijk milieu	Rechtsgrond: Decreet Natuurbehoud van 21/10/1997 Andere: BVR van 23/07/1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21/10/1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu	Voor het deel van dit BVR betreffende de uitvoering van art. 8, §2, 4° moest er binnen een jaar na de inwerking- treding van het zgn. 'wildschadebesluit' van 03/09/2009, zijnde 01/09/2009, door de bevoegde minister een lijst van bijzondere waardevolle historisch permanente graslanden worden voorgelegd aan de VR	1ste principiële goedkeuring advies raden 2de principiële goedkeuring advies RVS - definitieve goedkeuring	Neen	Tegelijk wordt via het afschaffen van het tussentijds rapport een administratieve vereenvoudiging in de regeling Groenjobs voorgesteld Het initiatief voor de wijziging van het BVR van 23/07/1998 is terug te brengen tot beslissing van VR op 03/07/2009 bij het beslissingsproces i.k.v. de vaststelling van het BVR van 03/07/2009 betreffende de vergoeding van wildschade of van schade door beschermde soorten en tot wijziging van hoofdstuk IV van het BVR van 23/07/1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21/10/1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu Het initiatief voor de uitvoering van art. 8, §2, 4° komt voort uit de bewoordingen van dit artikel
4. Besluit van de Vlaamse Regering	Rechtsgrond:	Geen	1ste principiële goedkeuring VR	Technische wijziging: geen	Middels huidig besluit wordt enerzijds een oud KB betreffende de uniformdracht opgeheven (1) en

houdende opheffing, voor wat het Vlaams Gewest betreft, van het Koninklijk besluit van 4 maart 1976 betreffende de kledij van het personeel van het Bestuur van Waters en Bossen en wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu	Algemene bevoegdheid van de Vlaamse Regering om uitvoeringsbesluiten te maken in materies waarvoor het Vlaams Gewest bevoegd is. Andere: (1) Koninklijk besluit van 4 maart 1976 betreffende de kledij van het personeel van het Bestuur van Waters en Bossen (2) Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu		- 2de principiële goedkeuring VR - definitieve goedkeuring VR	RIA nodig	anderzijds een BVR gewijzigd (2) (1) Het KB van 04/03/1976 regelt de uniformdracht van het Bestuur van Waters en Bossen. Het KB is een uitvoeringsbesluit van artikel 4 van het boswielboek. Dit artikel werd in 1990 opgeheven met de inwerkingtreding van het bosdecreet. Het KB is daarmee, door het verdwijnen van de rechtsgrond waarop het geënt was, momenteel reeds impliciet opgeheven. Het is daarom evident dat het KB, in de praktijk reeds niet meer van toepassing, middels huidige initiatief expliciet wordt opgeheven zodat het ook de visu verdwijnt uit de Vlaamse rechtsorde. Het ANB heeft inmiddels zelf de bevoegdheid om de uitrusting van haar personeelsleden te bepalen, met inbegrip van de kledij van bepaalde personeelsleden ¹ . Door middel van interne richtlijnen en instructies van het Agentschap wordt de uniformdracht voortaan geregeld. (2) In het Witboek Interne Staatshervorming van 8 april 2011 is één van de uitvoeringslijnen het organiseren van performante processen en het voorzien van minder interveniërende niveaus, waarbij de aanbeveling werd gedaan om de bevoegdheid om het beroep dat door overheidsinstanties wordt ingesteld tegen een beslissing van een politieke overheid, bij de leidend ambtenaar van dat orgaan te leggen in plaats van de toegewezen ambtenaar. Vermits in de sectorreggeving van het ANB slechts één bepaling bestaat waarbij deze bevoegdheid expliciet bij de provinciale dienst van het agentschap wordt gelegd (het BVR van 1998), is er voor gekozen om kort op de bal spelend, dit besluit onmiddellijk te wijzigen en de bevoegdheid, overeenkomstig hetgeen in het Witboek werd bepaald, bij de leidend ambtenaar van het Agentschap te leggen.
--	--	--	--	-----------	---

Fauna en Flora

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. BVR tot wijziging jachtvoorwaardenbesluit 30/05/2008	Rechtsgrond: in uitvoering van het jachtdecreet van 24 juli 1991 Andere: Het jacht-	7.2	- 1ste principiële goedkeuring VR: 17/12/2010 - 2de principiële	Geen RIA vereist	Enkele bestaande knelpunten op vlak van jachtvoorwaarden wegwerken

¹ Artikel 12 van het besluit van de Vlaamse Regering van 10 oktober 2003 tot regeling van de delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de hoofden van de intern verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid:

Inzake facilitair management heeft het hoofd van het agentschap delegatie om de beslissingen te nemen in verband met de huisvesting, de uitrusting, de informatie- en communicatiesystemen, en de werking van het intern verzelfstandigd agentschap

	voorwaardenbesluit 30/05/2008	van		goedkeuring VR - definitieve - goedkeuring VR	geen RIA vereist		
2. MB tot vaststelling van de rode lijst van amfibieën en reptielen ter uitvoering van artikel 5 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009	Rechtsgrond: Soortenbesluit 15/05/2009; uitvoering van art. 5 van dit besluit						
3. MB beheerregeling invasieve waterplanten	Soortenbesluit 15/05/2009; uitvoering van hoofdstuk 4 van dit besluit			- Dossier voorbereiden voor minister, rekening houdend met adviezen van RVS en Milia-Raad - Definitieve goedkeuring door minister - Mededeling aan VR cf. art. 28, §3, derde lid Soortenbesluit	Neen, geen RIA vereist	Actieplan om de overlast van invasieve waterplanten op het beheer van waterlopen (economisch en ecologisch) te milderen	
4. BVR tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij	Rechtsgrond: wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij Andere: Ter vervanging van het BVR van 20/05/1992 tot uitvoering van de wet op de riviervisserij			- 1ste principiële goedkeuring - 2de principiële goedkeuring VR - definitieve goedkeuring VR	Ja	Mogelijkheden voor de uitvoering van de visserij uitbreiden met inachtneming van de ecologische inpassing van de visserij in het natuur- en integraal waterbeleid en het principe van vereenvoudiging van de regelgeving	

VMM

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
1. Actualisering wetgeving polders en wateringen	Wet op de polders d.d. 03/06/1957 en wet op de wateringen d.d. 05/07/1956			Ja	Beleidsnota OD 19: Aanpassing wetgeving Polders en Wateringen voorbereiden
2. BVR vereenvoudigen wateroets	BVR 20/07/2006: aanpassing n.a.v. decreet 25/05/2007 (wijziging aan decreet IWB m.b.t. wateroets)	N.v.t.	1ste principiële goedkeuring: 04/03/2011 2de principiële goedkeuring: 10/06/2011	Ja	Beleidsnota OD 19: evaluatie, verbetering en vereenvoudiging wateroets
6. Vereenvoudigingsvoorstellen integraal waterbeleid (decreet en uitvoeringsbesluiten)	Decreet integraal waterbeleid en uitvoeringsbesluiten, aanpassing			In overleg met betrokken dienst om dit na te gaan	Beleidsnota OD 16: de planning en de procedures van het integraal waterbeleid worden vereenvoudigd
7. Uitwerken en regulerende financierende heffing	Wet verontreiniging oppervlaktewater d.d. 26/03/1971			Waarschijnlijk	Beleidsbrief 2011 OD 19: voorstel om de bestaande heffingsregeling voor de verontreiniging van oppervlaktewater bij te sturen

8. Aangepaste regeling saneringscontracten en noodtaansluitingen	BVR van 21 oktober 2005 houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie Wet verontreiniging oppervlaktewater d.d. 26/03/1971			Waarschijnlijk	Beleidsbrief 2011 OD 19: implementatie principe de vervuiler betaalt
9. Aanpassing subsidiebesluit gemeentelijke roeringen	Wet verontreiniging oppervlaktewater d.d. 26/03/1971			Waarschijnlijk	Beleidsbrief 2011 OD 20: de subsidiëring van de aanleg van gemeentelijke roeringen wordt in 2011 herzien
10. Omzetting artikel 12 pesticidenrichtlijn (Richtlijn 2009/128/EG van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden)	Decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest	26/11/2011		Waarschijnlijk	Beleidsnota OD 19: verdere vooruitgang m.b.t. pesticidenprobleem door het stimuleren van een oordeelkundiger gebruik van bestrijdingsmiddelen
11. Aanpassing BVR om tussentijdse afbakening overstromingsgebieden mogelijk te maken	BVR van 24 juli 2009 tot uitvoering van de onteigening ten algemene nutte, het recht van aankoop, de aankoopplicht en de vergoedingsplicht van titel I van het decreet integraal waterbeleid van 18 juli en art. 50bis DWWB			Neen, geen beleidsruimte	Beleidsnota OD 16: de planning en de procedures van het integraal waterbeleid worden vereenvoudigd

OVAM

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
MBO gebruikte frituurvetten en -oliën	Vlaarea	19/08/2011 (datum aflopen huidige MBO)	Principiele goedkeuring VR: najaar 2011 Openbare procedure MBO-decreet: najaar Definitieve goedkeuring VR en Parlement: eind 2011	Nee	Uitvoering geven aan de aanvaardingsplicht voor gebruikte frituurvetten en -oliën
Herziening Afvalstoffendecreet	Richtlijn 2008/98/EG	12/12/2010	1ste goedkeuring door VR: 23/12/2010 2de goedkeuring door VR: 8/04/2011 Definitieve goedkeuring ontwerp van decreet door	Ja	Omzetting richtlijn, implementatie materialenbeleid

			VR: 24/06/2011 Behandeling VP: najaar 2011		
Herziening (VLAMAB)	VLAREA	Richtlijn 2008/98/EG en Materialendecreet	1ste goedkeuring door VR: 15/07/2011 2de goedkeuring door VR: oktober 2011 Definitieve goedkeuring VR: december 2011	Ja	Uitvoerende en gedetailleerder maatregelen bij het materialendecreet, i.f.v. materialenbeleid en afvalstoffenbeheer (regeling end-of waste, specifieke voorschriften voor UPV, algemene voorschriften handelingen afvalstoffenbeheer, specifieke voorschriften bijzondere afvalstoffen, vervoersregeling, registers en traceerbaarheid)
Vervanging dierlijk atval	besluit	Verordening 1069/2009	1ste goedkeuring VR: najaar 2011 2de en 3de goedkeuring: voorjaar 2012	Ja	Uitwerking van Verordening 1069/2009 inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, voor zover betrekking op DBP als afvalstoffen
Herziening Decreet	MBO-	MBO-decreet uitvoeringsbesluit	1ste en 2de goedkeuring VR: najaar 2011 Definitieve goedkeuring ontwerp van decreet: voorjaar 2012 Behandeling VP: voorjaar 2012	Ja	Vereenvoudigde procedure en effectievere inspraakmogelijkheden

VLM (Projectrealisatie)

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventueel wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
Decreet landinrichting			Principiële goedkeuring VR: dec 2011 Adviesprocedure, parlementaire behandeling, afkondiging en publicatie: voorjaar 2012	Ja	Vereenvoudiging juridisch kader van de landinrichting waarbij de landinrichting twee doelstellingen krijgt: uitvoering geven aan Vlaamse plannen en programma's enerzijds en uitvoering geven aan landinrichtingsplannen anderzijds. Uitvoering gebeurt via een zgn. instrumentenkoffer ter beschikking (instrumenten als henvakeling, inrichtingswerken, beheerovereenkomsten ...)
BVR landinrichting			Principiële goedkeuring VR, adviesprocedure, definitieve goedkeuring en publicatie: najaar 2012	Ja	idem
Beslissing van de Vlaamse regering over pacht- en vaardingsverg oeding			Nota op VR goedgekeurd: 04/03/2011		flankerende maatregel in kader van lokale grondenbanken om eigenaars ervan te overtuigen een pachtovereenkomst te sluiten op hun goed gelegen in het zoekgebied. Momenteel is in de overeenkomsten lokale grondenbanken voorzien dat de VLM de

						pachter van een goed in het zoekgebied kan uitwinnen op voorwaarde dat de eigenaar bereid is een nieuwe pachtovereenkomst af te sluiten met een door de VLM aangedeude pachter. De eigenaar krijgt geen toeslag en heeft dus geen reden om op dergelijke verzoek in te gaan
BVR tot Wijziging van het besluit van 05/06/2009 van de Vlaamse Regering houdende nadere regelen betreffende de aankoop na weigering van stabiliteitswerken in aanloop na weigering van stabiliteitswerken in toepassing van artikel 4.4.2., § 2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening	Het besluit van 05/06/2009 van de Vlaamse Regering houdende nadere regelen betreffende de aankoop na weigering van stabiliteitswerken in aanloop na weigering van stabiliteitswerken in toepassing van artikel 4.4.2., § 2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening					Iedere aanvraag tot vervullen van een koopplicht wordt gericht aan de Vlaamse Grondbank (en niet aan agentschap RO-Vlaanderen)
BVR tot wijziging van het KB van 13/11/1978 tot uitvoering van de Wet van 27 april 1978 tot bevordering van de bilaterale en multilaterale ruil van onbebouwde landeigendommen en bossen	Artikel 72 Wetboek Registratierechten					Zijn, bij toepassing van artikel 72 W. Reg., vrijgesteld van het rullingsrecht, de rullingen van onbebouwde landeigendommen waarvan de verkoopwaarde voor elk van de kavels het bedrag niet te boven gaat dat verkregen wordt bij verenigingvuldiging van het KI met een door de Koning vastgesteld coëfficiënt. Deze coëfficiënt werd laast bij artikel 1 van het K.B. van 13 november 1978 vastgesteld op 350. In de praktijk is deze coëfficiënt een struikelblok, omdat de grondprizen fors gestegen zijn en het kadastraal inkomen niet mee geëvolueerd is. De meest recente aanpassing dateert van 13 december 1979.
Decreet houdende wijziging van het decreet harmonisering voorkoopplichten	Decreet van 25 mei 2007 houdende hamonisering van procedures voorkoopplichten		Principiële goedkeuring VR, Adviesprocedure, parlementaire behandeling, afkondiging en publicatie: tegen juni 2012			Inhoudelijke en vormelijke wijzigingen ten einde de werking van het E-voorkooppakket wat te laten verlopen
Wijziging decreet grond- en pandenbeleid ruil i.p.v. ontienening, in eigen naam en voor eigen rekening						
VLM (Mestbank)						
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen	
Uitvoeringsbesluit opvolging stuurgroep oestrofarmaceutiek door	MAP4		Principiële goedkeuring VR nog niet bepaald	Nee		

de technische werkgroep nutriënten				Advies procedure Definitieve goedkeuring VR nog niet bepaald		
Wijzigingsbesluit nitraatresidu	MAP4			Principiële goedkeuring VR, adviesprocedure, definitieve goedkeuring en publicatie: najaar 2011	Nee	
Wijzigingsbesluit aangifte	MAP4			Principiële goedkeuring VR: najaar 2011, adviesprocedure, definitieve goedkeuring en publicatie: voorjaar 2012	Nee	Aanpassing van het besluit te gevolge van het nieuwe actieprogramma 2011-2014
Wijzigingsbesluit vervoerregeling				Principiële goedkeuring VR: najaar 2011, adviesprocedure, definitieve goedkeuring en publicatie: voorjaar 2012	Ja	Aanpassing uitvoeringsbesluit aan decreetswijzigingen van 12 december 2008 + vereenvoudiging regelgeving
Wijzigingsbesluit tot aanpassing van diverse besluiten waarin naar het mestdecreet verwezen wordt	VLAREM			Principiële goedkeuring VR nog niet bepaald Advies procedure Definitieve goedkeuring VR nog niet bepaald	Nee	Aanpassing van diverse besluiten waarin verwezen wordt naar het oude mestdecreet (bv definities), zodat deze verwijzen naar de juiste regelgeving
Wijziging Mestdecreet	Mestdecreet (MAP4)				Nee	Uitvoering artikel 25 van decreet van 6 me 2011
Subsidiebesluit CVBB	Mestdecreet (MAP4)			Eind 2011	Nee	Flankerend beleid MAP4: uitbouw coördinatiecentrum duurzame bemesting

VLM (Platteland)

Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving	Eventuele wettelijke deadline	Te doorlopen fases en hun timing	Wordt een RIA opgesteld?	Korte samenvatting van de beleidsdoelstellingen
Wijzigingsbesluit tot aanpassing van het besluit betreffende beheerovereenkomsten	PDPO		Principiële goedkeuring VR: najaar 2011, advies- procedure, definitieve goedkeuring en publicatie: naar april 2012	Nee	Ingevolge het nieuwe MAP (4) dient ook het besluit van de Vlaamse Regering inzake BO te worden gewijzigd (i.h.b. BO Water)

8 Bijlage: Lijst met afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AOT	Accumulated exposure over the threshold
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
BIPT	Belgische Regulator voor de Postdiensten en Telecommunicatie
BIV	Belasting op in verkeerstelling
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
CO ₂ eq	CO ₂ -equivalent, meeteenheid voor het opwarmend vermogen van broeikasgassen
DABM	decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
DAR	Beleidsdomein Diensten Algemeen Regeringsbeleid
DGP	doelgroepenprogramma
eMil-loket	elektronisch milieuvergunningenloket
ESD	ecosysteemdiensten
ETS	emission trading scheme (Europees emissiehandelsysteem)
EU27	27 lidstaten die vanaf 1 januari 2007 de Europese Unie vormen
EWI	Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie
GOG	gecontroleerd overstromingsgebied
GRUP	Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan
ICC	Interministeriële Conferentie Leefmilieu
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
IE	inwonersequivalent, gemiddelde hoeveelheid afvalwater die één persoon per dag produceert
IHD	instandhoudingsdoelstellingen
IMJV	Integraal Milieujaarverslag
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
LEZ	lage emissiezones
LNE	Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie
LV	Beleidsdomein Landbouw en Visserij
MER	milieu effectrapportage
MiNa-raad	Milieu- en Natuurraad Vlaanderen
MIRA	milieurapport Vlaanderen
MKM	Maatregelenkostenmodule
MKROS	Milieuklachten Registratie- en Opvolgingssysteem
MOW	Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken
NARA	natuurrapport Vlaanderen
NEC	National Emission Ceilings, Europese richtlijn over nationale emissiemaxima

NTMB	natuurtechnische milieubouw
OD	operationele doelstelling
OESO	organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAK	polyaromatische koolwaterstoffen
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
PM ₁₀ EN PM _{2,5}	fijn stof
PPS	Publiek Private Samenwerking
REG	Rationeel Energiegebruik
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RWO	Beleidsdomein Ruimtelijk Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
RWZI	rioolwaterzuiveringsinstallatie
SD	strategische doelstelling
SEQ-indicator	spreidingsequivalenten indicator, uitdrukking van de milieubelasting door de verspreiding van bestrijdingsmiddelen
SEVESO-bedrijf	bedrijf dat valt onder de SEVESO-richtlijn m.b.t. de preventie van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen
SGBP	Stroomgebiedbeheerplannen
S-IHD	specifieke instandhoudingsdoelstellingen
SLO	schriftelijk leefomgevingsonderzoek
SVW	Samenwerking Vlaams Water
TWOL	toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake leefmilieu
VAP	Vlaams Adaptatieplan
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VHRM	Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving
ViA	Vlaanderen in Actie
VKP	Vlaams Klimaatbeleidsplan
VLAREA	Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer
VLAREBO	Vlaamse reglement betreffende de bodemsanering
VLAREL	Vlaams reglement inzake erkenningen m.b.t. het leefmilieu
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunningen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VMP	Vlaams Mitigatieplan
VOS	vluchtige organische stoffen
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VTFA	Vlaamse Taskforce Adaptatie
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WKK	warmtekrachtkoppeling

As	Arseen
Cd	Cadmium
CH ₄	Methaan
CO ₂	Koolstofdioxide
Cr	Chroom
F	Fluor
H	Waterstof
Hb	Hemoglobine
Hg	Kwik
K	Kalium
N	Stikstof
Na	Natrium
N ₂ O	Distikstofmonoxide (lachgas)
NH ₃	Ammoniak
Ni	Nikkel
NO ₂	Stikstofdioxide
NO _x	Stikstofoxiden (verzamelnaam NO en NO ₂)
O ₃	Ozon
P	Fosfor
P ₂ O ₅	Difosforpentoxide
SO ₂	Zwaveldioxide
SO _x	zwaveloxiden
Sn	Tin
TBT	Tribytiltin